

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΜΣ «Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων»

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Τίτλος:

Συγκριτική Ανάλυση των εκπαιδευτικών συστημάτων Ελλάδας, Γερμανίας, και Αυστραλίας σε δομή, διάρθρωση και υλοποίηση της τυπικής διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Βαβουγιού Μαρία-Νίκη

Επιβλέπων Καθηγητής: Αθανάσιος Σπυριδάκος

Ακαδημαϊκό Έτος 2021

Πρόλογος

Στα πλαίσια εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μας κ.Σπυριδάκο Αθανάσιο για την πολύτιμη βοήθεια που μου έδωσε, τις κατευθυντήριες γραμμές και τις στοχευμένες συμβουλές του. Η υπομονή και η εμπιστοσύνη που μου έδειξε καθ' όλη την διάρκεια ήταν στοιχεία που βοήθησαν στην ολοκλήρωση της συγκεκριμένης εργασίας.

Επιπλέον, είναι απαραίτητο να ευχαριστούμε όλους τους καθηγητές που μας βοήθησαν από την αρχή του μεταπτυχιακού προγράμματος για τις γνώσεις που μας μετέφεραν και για τον καινούριο κόσμο που «άνοιξαν» μπροστά μας σε σχέση με την Διοίκηση των Εκπαιδευτικών Μονάδων. Όντας εκπαιδευτικός, είχα στο μυαλό μου ότι όλα κινούνται γύρω από τα παιδαγωγικά μαθήματα, την Φυσική ή την Ιστορία κι εδώ εκπαιδεύτηκα και έλαβα γνώσεις πάνω στην διοικητική επιστήμη, γνώσεις που θα προσπαθήσω να εφαρμόσω ή να προτείνω και στην πράξη.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την γραμματεία του προγράμματος που ήταν παρούσα σε όποια δυσκολία και να αντιμετωπίσαμε και όλους τους συγγενείς και φίλους για την υπομονή αλλά και την υποστήριξη που επέδειξαν μέχρι την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας.

26 Φεβρουαρίου 2020

Βαβουγχιού Μαρία-Νίκη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δήλωση συγγραφέα πτυχιακής/διπλωματικής εργασίας.....	5
Επιτελική Σύνοψη.....	7
Abstract.....	8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο:Θεωρητικό –ιστορικό υπόβαθρο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

1.1 Διάκριση των όρων Πολυπολιτισμικότητα και Διαπολιτισμικότητα	9
1.2 Ο όρος Διαπολιτισμική Εκπαίδευση.....	11
1.3 Εκπαιδευτικά μοντέλα ένταξης σε παγκόσμιο επίπεδο	14
1.4 Αρχές , αξίες και στόχοι διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.....	17
1.5 Το φαινόμενο της μετανάστευσης.....	20

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : Ελλάδα, Γερμανία, Αυστραλία

2.1 Η περίπτωση της Ελλάδας	
2.1.1 Η μετανάστευση στη Ελλάδα– Ιστορική Αναδρομή	22
2.1.2 Το Εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας.....	23
2.1.3 Μεταναστευτική πολιτική της ένταξης στην Ελλάδα.....	25
2.1.4 Ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων.....	27
2.1.5 Η ελληνική γλώσσα.....	29
2.2 Η περίπτωση της Γερμανίας	
2.2.1 Η μετανάστευση στη Γερμανία –Ιστορική Αναδρομή	30
2.2.2 Το Εκπαιδευτικό σύστημα της Γερμανίας.....	31
2.2.3 Μεταναστευτική πολιτική της ένταξης στη Γερμανία	33
2.2.4 Ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων	36
2.2.5 Η γερμανική γλώσσα.....	38
2.3 Η περίπτωση της Αυστραλίας	
2.3.1 Η μετανάστευση στην Αυστραλία –Ιστορική Αναδρομή	39
2.3.2 Το Εκπαιδευτικό σύστημα της Αυστραλίας.....	40
2.3.3 Μεταναστευτική πολιτική της ένταξης στη Αυστραλία.....	43
2.3.4 Ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων.....	45
2.3.5 Η αγγλική γλώσσα της Αυστραλίας.....	46

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο :Κριτική Ανασκόπηση των τριών χωρών

3.1 Σημεία θεώρησης των 3 χωρών.....	47
3.1.1 Σύγκριση των σημείων θεώρησης.....	47
3.1.2 Ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των χωρών.....	54
3.2 SWOT analysis διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.....	59
3.3 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού	62
3.4 Ίσες ευκαιρίες στο σχολικό πλαίσιο.....	65

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1 Συμπεράσματα	68
4.2 Προτάσεις.....	71

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ .....

72

ΠΑΡΑΤΗΜΑ

Συνοπτική ελληνική νομοθεσία.....	79
Συνοπτική γερμανική νομοθεσία.....	80
Συνοπτική αυστραλιανή νομοθεσία.....	81

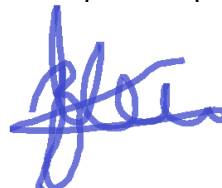
ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ/ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη **Βαβουγιού Μαρία-Νίκη** του **Γεωργίου** , με αριθμό μητρώου dem 1921 φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής **Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών** του **Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων** , δηλώνω υπεύθυνα ότι: «Είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής/διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου.

Η Δηλούσα

Βαβουγιού Μαρία-Νίκη

Μέλη Επιτροπής Εξέτασης

Σπυριδάκος Αθανάσιος

<Ηλεκτρονική Υπογραφή>

Γιαννάς Πρόδρομος Β μέλους Εξεταστικής Επιτροπής

Σαλμόν Ιωάννης Γ μέλους Εξεταστικής Επιτροπής

Επιτελική Σύνοψη

Τις τελευταίες δεκαετίες ,παρατηρείται αυξημένη κινητικότητα των μεταναστών σε χώρες της Ευρώπης από χώρες της Ασίας και της Αφρικής. Το φαινόμενο αυτό δεν αποτελεί μια νέα κατάσταση αλλά μια συνθήκη που συνέβαινε πάντα όπως αποδεικνύει η ιστορία. Πρωταγωνιστές αυτής της κατάστασης είναι τα παιδιά που χρειάζεται να βρουν ένα «έφορο» έδαφος για την καινούρια τους ζωή.

Στην παρούσα μελέτη γίνεται προσπάθεια να κατανοήσουμε την δομή, λειτουργία και διάρθρωση της διαπολιτισμικής εκπαίδευση στην τυπική εκπαίδευση και συγκεκριμένα στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας σε τρεις χώρες: την Ελλάδα, την Γερμανία και την Αυστραλία, μέσω βιβλιογραφικής ανασκόπησης. Αρχικά , γίνεται μια εκτενής αναφορά στα μοντέλα που κατά καιρούς διαμορφώθηκαν στο πλαίσιο της εκπαίδευσης των αλλοδαπών μαθητικών πληθυσμών αφού έχει προηγηθεί η διάκριση των όσων πολυπολιτισμικότητας και διαπολιτισμικότητας. Ύστερα, αναλύονται οι αρχές και οι στόχοι της διαπολιτισμικής ενώ παράλληλα αναδεικνύεται το φαινόμενο της μετανάστευσης και διαχωρίζονται οι όροι του μετανάστη, του πρόσφυγα και των τύπων μετανάστευσης.

Ακολουθεί το δεύτερο κεφάλαιο με την εξειδίκευση και ανάλυση των τριών χωρών , κάνοντας ιστορική αναφορά για το μεταναστευτικό πληθυσμό της χώρας, εξηγώντας τον τρόπο λειτουργίας του εκπαιδευτικού συστήματος που αποτελεί τη βάση για την εφαρμογή οποιουδήποτε διαπολιτισμικού προγράμματος. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η πολιτική της ένταξης κάθε χώρας κι επισημαίνεται η υποστήριξη των μη κυβερνητικών οργανώσεων.

Στο τρίτο κεφάλαιο πραγματοποιείται συγκριτική μελέτη των τριών εκπαιδευτικών πολιτικών στο ζήτημα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης με βάση ορισμένα σημεία θεώρησης και σύγκλισης. Πραγματοποιείται ανάλυση και εμβάθυνση στα σημεία που συγκλίνουν αλλά και διαφέρουν οι χώρες δίνοντας και ορισμένα στοιχεία του προγράμματος PISA. Επιπλέον, αναδεικνύεται ο ρόλος του εκπαιδευτικού μέσα σε ένα σχολείο ίσων ευκαιριών ενώ παρατίθενται τα συμπεράσματα και οι προτάσεις για περαιτέρω διερεύνηση.

Λέξεις Κλειδιά: Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, οργάνωση και λειτουργία, μετανάστες, εκπαιδευτική πολιτική, δίγλωσσες τάξεις, ίσες ευκαιρίες, συγκριτική μελέτη.

Comparative analysis of the educational systems of Greece, Germany and Australia in the structure and implementation of formal Intercultural Education.

Abstract

In recent decades, there has been an increased mobility of migrants to European countries from Asian and African countries. This phenomenon is not a new situation but a condition that has always happened as history proves. The protagonists of this situation are the children who need to find a "fertile" ground for their new life.

In the present study, an attempt is made to understand the structure, function and structure of intercultural education in formal education and specifically in Primary schools in three countries: Greece, Germany and Australia. Initially, an extensive reference is made to the models that were occasionally formed in the context of the education of foreign student populations after the distinction between multiculturalism and interculturalism. Then, the principles and goals of interculturalism are analyzed while at the same time the phenomenon of immigration is highlighted and the terms of immigrant, refugee and types of immigration are separated. The method that is used is the literature review.

The second chapter follows with the specialization and analysis of the three countries, making a historical reference to the immigrant population of the country, explaining the operation of the education system that is the basis for the implementation of any intercultural program. Then the policy of integration of each country is presented and the support of non-governmental organizations is pointed out.

In the third chapter a comparative study of the three educational policies on the issue of intercultural education is carried out based on certain points of view and convergence. An analysis and deepening is carried out at the points where the countries converge but also differ, giving some elements of the PISA program. In addition, the role of the teacher in a school of equal opportunities is highlighted while the conclusions and suggestions for further investigation are presented.

Key words: intercultural Education, organization and operation, immigrants, educational policy, bilingual classes, equal opportunities, comparative study.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Θεωρητικό - ιστορικό υπόβαθρο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

1.1 Διάκριση των όρων Πολυπολιτισμικότητα και Διαπολιτισμικότητα

Για να μπορέσει να γίνει κατανοητό ένα φαινόμενο, πρέπει να εξηγηθούν και να δοθούν οι ορισμοί που αφορούν στο θεωρητικό υπόβαθρο του ορισμού. Η επιστημονική κοινότητα, στην προσπάθεια να κατανοήσει τον συνδυασμό πολλών πολιτισμών σε συγκεκριμένα γεωγραφικά πλαίσια προσπάθησε να ορίσει τις έννοιες της πολυπολιτισμικότητας και της διαπολιτισμικότητας δίνοντας διαφορετικές οπτικές του ίδιου ζητήματος.

Πιο συγκεκριμένα, μερικοί ερευνητές χρησιμοποιούν τον όρο "διαπολιτισμικότητα" για να αναλύσουν και να περιγράψουν από τη μια πλευρά την πολυπολιτισμική κατάσταση που υπάρχει σε πολλές χώρες υποδοχής μεταναστών σύμφωνα με το Δαμανάκη(1998) και από την άλλη για να διατυπώσουν την στοχοθεσία της διαπολιτισμικής αγωγής. Ένα μέρος των ερευνητών τάσσεται στη λογική ότι ο πρώτος όρος αφορά στην κατάσταση που επικρατεί σε μια χώρα δηλαδή ότι υπάρχουν πολλοί πολιτισμοί μαζί και ο δεύτερος όρος αφορά στο τρόπο με τον οποίο έπρεπε η κοινωνία να διαχειριστεί αυτήν την κατάσταση.

Επομένως, η πολυπολιτισμικότητα είναι το δεδομένο, αφορά σε μια κατάσταση που δεν μπορεί να αλλάξει και η διαπολιτισμικότητα το ζητούμενο, να προσπαθήσεις να συνυπάρξεις με τους διάφορους πολιτισμούς. Οι δύο όροι είναι στενά συνδεδεμένοι και όπως είναι κατανοητό ο δεύτερος όρος έχει ως προϋπόθεση τον πρώτο χωρίς να σημαίνει πως μια κοινωνία ότι ακολουθείται και από τους δυο.

Σύμφωνα με τον Δαμανάκη (1995), η Αγγλία και γενικότερα οι αγγλοσαξονικές χώρες χρησιμοποιούν για την περιγραφή του φαινομένου την πολυπολιτισμικότητα σε όλες τις εκφάνσεις της, χωρίς να ακολουθούν την διάκριση που αναφέρθηκε παρά πάνω. Διαχωρίζουν τον πρώτο όρο σε ότι αφορά την κοινωνία σε ένα γενικότερο πλαίσιο του και την διαπολιτισμικότητα σε ότι αφορά το άτομο, σε ειδικότερο πλαίσιο του.

Από την άλλη πλευρά, ο Μάρκου (1996) υποστηρίζει ότι "αν και τα εννοιολογικά όρια των όρων "πολυπολιτισμικός" (multicultural) και

"διαπολιτισμικός" δεν είναι πάντα ευδιάκριτα, ο πρώτος όρος χρησιμοποιείται συνήθως για να περιγράψει μια συγκεκριμένη κοινωνική πραγματικότητα και τη διαδικασία εξέλιξής της και ο δεύτερος για να δηλώσει μια δυναμική διαδικασία κατά την οποία υπάρχει αλληλεπίδραση ,αμοιβαία αναγνώριση και συνεργασία ανάμεσα σε άτομα διαφόρων μεταναστευτικών ομάδων. Επίσης, ο συγγραφέας αναφέρει ότι από πλευράς λεξιλογικής ανάλυσης, η πρόθεση "δια"-δια μέσου, κατά διαφόρους κατευθύνσεις αναφέρεται στην αλληλεπίδραση, αλλαγή, ξεπέραςμα των εμποδίων, αμοιβαία συνεργασία, ενώ ο όρος “πολιτισμός” σημαίνει την αναγνώριση των αξιών και του διαφορετικού τρόπου ζωής .

(Μάρκου,1996: 25)

Οι όροι «διαπολιτισμικός» και «πολυπολιτισμικός» εκφράζουν με έμμεσο τρόπο πραγματικότητες που είναι στενά συνδεδεμένες με το φαινόμενο της μετανάστευσης , στο οποίο θα αναφερθούμε παρακάτω. Δεν πρόκειται απλώς για μία συνειδητοποίηση του γεγονότος ότι η κοινωνία μας γίνεται ολοένα και πιο "πολυπολιτισμική", αλλά για συνειδητοποίηση του γεγονότος ότι ο πολιτισμός αντανάκλα μια αξία , μια δυναμική έννοια που οποιαδήποτε στιγμή αλλάζει καθώς αλλάζουν και τα δεδομένα της ζωής. Τα γεγονότα που συμβαίνουν σε μια κοινωνία επηρεάζουν τον πολιτισμό , ο οποίος λαμβάνει τα καινούρια δεδομένα και προσαρμόζεται με αργό ρυθμό ενώ με τη σειρά τους ο ένας πολιτισμός επηρεάζει τον άλλο.

Θα μπορούσε κάποιος να αμφισβητήσει αυτό το γεγονός και να υποστηρίξει ότι κάθε πολιτισμός είναι αυτόνομος αλλά θα οδηγούνταν σε λάθος μονοπάτια. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η δράση του Μ. Αλεξάνδρου τον 4^ο αιώνα π.Χ. Αν κανείς μελετήσει τον ελληνικό πολιτισμό, θα παρατηρήσει ότι την περίοδο που έδρασε η ηγετική αυτή μορφή της Ιστορίας , κατέκτησε πολλά εδάφη σε Ανατολή και Αίγυπτο και αντιλήφθηκε ότι για να διοικηθούν έπρεπε να συνδυάσει τα στοιχεία των πολιτισμών. Διέδωσε τον ελληνικό πολιτισμό και σύμφωνα με πηγές πάντρευε τους στρατιώτες που με τις γυναίκες των νέων περιοχών. Μέσα από αυτό το παράδειγμα αλλά και πολλά άλλα καταλήγουμε ότι η επαφή και συνύπαρξη των πολιτισμών είναι ένα διαχρονικό φαινόμενο.

Ο όρος διαπολιτισμικός είναι κυρίως ένας τρόπος σκέψης. Έχει συγκεκριμένο σκοπό και έγκειται στο να ανακαλύψει τις πιθανές διαφορές και συμπληρωματικότητες, τις αλληλεπιδράσεις και τις ολοκληρώσεις ανάμεσα σε

γλώσσες και πολιτισμούς που θεωρούνται ασυμβίβαστες και είναι δύσκολα να συγκριθούν. Κι ενώ οι διαφορές και η ανομοιογένεια των πολιτισμών θα έδινε την εντύπωση του διαχωρισμού τους, αντίθετα αυτές επιβάλλουν ενώσεις και σχέσεις. Ο διαπολιτισμικός τρόπος σκέψης απαιτεί κάποιες συνιστώσες ώστε να μπορέσει να πραγματοποιηθεί όπως είναι η ικανότητα κριτικής επεξεργασίας των υπαγορεύσεων, των μορφών σκέψης, των γλωσσών και συμπεριφορών, που οι διευρυνόμενες επικοινωνίες επιβάλλουν και καθορίζουν. Επίσης, τα άτομα χρειάζεται να έχουν ικανότητα να αλλάξουν τρόπο σκέψης και να υπάρξει αποδοχή διαφορετικών κωδίκων ή συστημάτων, επομένως να είναι απαλλαγμένα από προκαταλήψεις και μισαλλοδοξία.

(Μάρκου, 1996)

Στο πλαίσιο αυτό, ο Μάρκου αναφέρει πως χρησιμοποιείται η έννοια του "διαπολιτισμού". Διαπολιτισμός δεν είναι ένα σύνολο περισσότερων πολιτισμών, αλλά μία δυναμική κριτική ολοκλήρωση πολιτισμών που είναι δεκτικοί να συναντηθούν και να ανταλλάξουν απόψεις, να δανειστούν αμοιβαίες λέξεις, ιδέες, υποθέσεις και να προσθέσουν στα οικεία σύμβολα άλλων πολιτιστικών συστημάτων. Η διαπολιτισμικότητα προϋποθέτει ένα άτομο να αναγνωρίζει και να καταπολεμά τις ρατσιστικές αντιλήψεις και τις εθνοκεντρικές και γλωσσοκεντρικές αντιστάσεις.

Επομένως, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η πολυπολιτισμικότητα αφορά κατά κύριο λόγο την κατάσταση που επικρατεί στις χώρες υποδοχής ενώ διαπολιτισμικότητα αποτελεί τον τρόπο με τον οποίο θα διαχειριστούν την προηγούμενη κατάσταση.

1.2 Ο όρος Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Αποσαφηνίζοντας τους παραπάνω όρους, καθίσταται σαφές πως πρέπει να ορίσουμε την «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση». Υπάρχουν πολλές σημασίες που τον περιβάλλουν, περιπλέκουν ακόμα περισσότερο την κατανόηση και αποσαφήνισή του. Σύμφωνα με τον Γ. Μπαμπινιώτη (Λεξικό της Νέας Ελληνικής γλώσσας) αναφέρεται ότι διαπολιτισμικός,-ή-ό: είναι αυτός που σχετίζεται με διάφορους πολιτισμούς ή που συνδυάζει διάφορους πολιτισμούς και πολυπολιτισμικός,-ή-ό: είναι αυτός που

χαρακτηρίζεται από τη συνύπαρξη διάφορων και διακεκριμένων μεταξύ τους πολιτισμών.

Υπάρχει μεγάλη δυσκολία ώστε να δοθεί ένας σύντομος και καθολικά αποδεκτός ορισμός της «διαπολιτισμικής εκπαίδευσης». Η δυσκολία ξεκινά από τις διαφορετικές αντιλήψεις που υπάρχουν για την έννοια της εκπαίδευσης αλλά και για τους ποικίλους ορισμούς που δίνονται για τον πολιτισμό. Οι ορισμοί και οι ορολογίες είναι ένα φαινόμενο που προκαλεί συχνά αντιδράσεις και διαφωνίες στον επιστημονικό κλάδο καθώς κάθε επιστήμονας υποστηρίζει την δική του οπτική με βάση τα βιβλιογραφικά δεδομένα στα οποία στηρίζεται. Επομένως, δεν θα μπορούσαμε σε γενικότερο πλαίσιο να κρίνουμε ποιο είναι το σωστό αλλά να παρουσιάσουμε αυτές τις διαφορετικές οπτικές. Θα μπορούσαμε να οδηγηθούμε σε ένα σίγουρο συμπέρασμα ότι δηλαδή η διαπολιτισμική εκπαίδευση αφορά επικοινωνία πολιτισμών.

Ο όρος διαπολιτισμική εκπαίδευση χρησιμοποιείται μερικές φορές ως την εκπαίδευση δια των πολλών πολιτισμών νοηματοδοτώντας ότι η εκπαιδευτική διαδικασία χρησιμοποιεί τα πολυπολιτισμικά στοιχεία. Η εκπαίδευση πραγματοποιείται μέσα από τη χρήση αυτών των στοιχείων. Είναι πρόδηλο, ότι η επιλογή των στοιχείων και η παρουσίαση τους εξαρτάται από τη συγκεκριμένη αντίληψη της εκπαίδευσης που συμμετέχει.

Η εκπαίδευση ,εμβαθύνοντας σε διάφορους πολιτισμούς ,εμπεριέχει την ιδέα ότι οι πολιτισμικές παραδόσεις ενσωματώνουν χαρακτηριστικές γνώσεις που είναι άξια κόπου και τρόπου σκέψη. Κατά συνέπεια, μια εκπαίδευση μονόπλευρη και μονοσήμαντη θα στερούσε τα παιδιά από πολλά αξιόλογα και ενδιαφέροντα σημεία . Αυτό δηλώνει ότι υπάρχουν «λογικοί» και παιδαγωγικοί λόγοι για να είναι η εκπαίδευση διαπολιτισμική όχι στα πλαίσια της μάθησης αλλά της κουλτούρας. Είναι πρωτεύον τα παιδιά των εθνικών μειονοτήτων να προσλαμβάνουν εμπειρίες μέσω αυτών των διαφορετικών και πολιτισμικών στοιχείων. Επομένως, η πολιτισμική διαφορά πρέπει να ενσωματωθεί στο αναλυτικό πρόγραμμα κάθε χώρας.

Σύμφωνα με τον Μπάγια: «το παιδευτικό ιδανικό του Διαφωτισμού για μια κοινωνία ελευθερίας, ειρήνης και δικαιοσύνης, θεμελιωμένης στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παραμένει στο επίκεντρο της δημόσιας συζήτησης για το μέλλον των δημοκρατικών κοινωνιών, αλλά και για το μέλλον της ίδιας της ανθρωπότητας».

Από πλευράς του, ο Παπάς διατυπώνει την άποψη ότι η συγκεκριμένη εκπαίδευση έχει στόχο να αναπτύξει οικουμενικές αξίες ώστε να υπάρχει αλληλεπίδραση, ισότητα, αποδοχή αξιών και διαφορετικότητας που θα προωθηθούν σε μια σύγχρονη κοινωνία που πρέπει να συνδυάσει και να συνυπάρξει όλους τους διαφορετικούς πολιτισμούς.

Σύμφωνα με την Εύη Μάρκου στον «Οδηγό Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης» ο όρος Διαπολιτισμική Εκπαίδευση θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μέσο δράσης, ως εργαλείο που αποβλέπει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και συμπεριφορών οι οποίες είναι απαραίτητες προκειμένου να επιτευχθεί η αποτελεσματική επαφή και επικοινωνία μέσα σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Το 2004, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες ανέφερε πώς η διαπολιτισμική εκπαίδευση περιέχει τρεις βασικές έννοιες:

- την διαπολιτισμική αλληλεπίδραση
- την διαπολιτισμική επικοινωνία (λεκτική και μη) και
- την διαπολιτισμική κατανόηση

Στην ουσία, ο Γκότοβος (2002) έρχεται να αποσαφηνίσει καλύτερα τους όρους και να δώσει την δική του οπτική στο θέμα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Αναφέρει ότι η διαπολιτισμική εκπαίδευση είναι «**η εκπαιδευτική διαχείριση της πολιτισμικής ετερότητας**». Η διαπολιτισμικότητα αφορά κάθε εκπαιδευτική δράση, ως αρχή, διαδικασία, ίσως και ως κίνημα (Δημητριάδου, 2004), αν και στην Ελλάδα ο όρος χρησιμοποιείται λίγο καταχρηστικά. Χρησιμοποιείται ως «ομπρέλα» , για να δηλώσει το πολυσύνθετο και δυσνόητο σύνολο εκπαιδευτικών προγραμμάτων, θεσμικών ρυθμίσεων και ερευνητικών αποτελεσμάτων που αφορούν στον τρόπο με τον οποίο θα χειριστούν τα γλωσσικά και πολιτισμικά ζητήματα των κοινωνιών στον «καθρέφτη» του εκπαιδευτικού συστήματος.

(Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών, 2001).

1.3 Εκπαιδευτικά μοντέλα ένταξης σε παγκόσμιο επίπεδο

Τα σχήματα που, κατά καιρούς, έχουν αναπτυχθεί από την επιστημονική θεωρία και πρακτική (Μάρκου, 1997, σ. 218-246) αφορούν τον τρόπο με τον οποίο προσπάθησαν να ενταχθούν μεταναστευτικές ομάδες σε νέες χώρες υποδοχής και ανάλογα με την χρονική περίοδο και τις υπάρχουσες γνώσεις αντιμετωπίστηκαν με διαφορετικό τρόπο. Τα μοντέλα αυτά είναι:

- Το αφομοιωτικό μοντέλο ('60)
- Το μοντέλο ενσωμάτωσης ('60-'70)
- Το πολυπολιτισμικό μοντέλο ('70)
- Το αντιρατσιστικό μοντέλο (μέσα '80)
- Το διαπολιτισμικό μοντέλο('90)

Το αφομοιωτικό μοντέλο κυριάρχησε μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '60 με κυριότερο χαρακτηριστικό του την «ανυπαρξία των εθνικών ή φυλετικών χαρακτηριστικών» των μελών των μεταναστευτικών ομάδων μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων κατά τα οποία αποδέχονταν πλήρως τον πολιτισμό της χώρας υποδοχής. Ο όρος «αφομοίωση» αφορά σε μια διαδικασία ενσωμάτωσης των ατόμων σε νέα δεδομένα και συγκεκριμένα σε μια καινούρια χώρα μη λαμβάνοντας υπόψη την εθνική προέλευση και την πολυπολιτισμική ταυτότητα του ατόμου. (Gordon, 1964, σ. 71, όπως ανα-φέρεται στο: Μάρκου, 1996α, σ. 6).

Στην εκπαιδευτική πρακτική έχουμε εφαρμογή μέτρων με στόχο τη γρήγορη απορρόφηση των παιδιών των εθνοτήτων / πολιτισμικών ομάδων από τον κυρίαρχο πολιτισμό. Συνεπώς, ακολουθείται μονογλωσσική και μονοπολιτισμική προσέγγιση η οποία υποχρεώνει τους μαθητές να ακολουθήσουν τα χαρακτηριστικά της κυρίαρχης ομάδας. Το κλίμα απαξίωσης που δημιουργήθηκε σχετικά με τα ιδιαίτερα γλωσσικά χαρακτηριστικά των παιδιών δημιούργησε αισθήματα κατωτερότητας και ανασφάλειας και όπως είναι προφανές η πολιτική της αφομοίωσης δεν ευδοκίμησε, δεν είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα ενώ άρχισε να υιοθετείται η πολιτική της ενσωμάτωσης.

Το μοντέλο ενσωμάτωσης εφαρμόστηκε μέχρι το δεύτερο μισό της δεκαετίας του '60 ως συμπληρωματική φιλοσοφία και πρακτική του αφομοιωτικού μοντέλου. Το μειονέκτημα του προηγούμενου μοντέλου αναθεωρείται και γίνεται πλεονέκτημα για τη νέα πρακτική. Αναγνωρίζεται η πολιτισμική ετερότητα, ο σεβασμός και η ανεκτικότητα των «άλλων» και αφορά πλευρές που δεν είναι ουσιαστικές στη

διαμόρφωση της κοινωνίας (θρησκεία, ήθη-έθιμα, παραδόσεις, εορτές, κτλ.) (Γεωργογιάννης, 1999,). Σχεδιάζονται και εφαρμόζονται λεπτομερή προγράμματα, χωρίς ωστόσο να υπάρχει ουσιαστική αλλαγή στη στάση και νοοτροπία της εκπαιδευτικής πολιτικής. Ουσιαστικά, αναγνωρίζεται θεωρητικά το δικαίωμα στην διαφορετικότητα αλλά παραμένει πρακτικά ο ένας και «κυρίαρχος πολιτισμός» στον οποίο πρέπει να ενσωματωθούν και να αφομοιωθούν οι νέες μεταναστευτικές ροές.

Την παραπάνω λογική έρχεται να ανατρέξει μια νέα πολιτική μέσω του πολυπολιτισμικού μοντέλου. Παρουσιάστηκε στη δεκαετία του '70 στις Η.Π.Α., στην Ευρώπη και την Αυστραλία. Η ώθηση δόθηκε από τα μεταναστευτικά κινήματα σε Καναδά, ΗΠΑ και Μ. Βρετανία τα οποία ζητούσαν ισότιμη μεταχείριση και αναγνώριση της πολιτισμικής τους ταυτότητας.

Η κυρίαρχη αρχή του, η οποία αντανάκλαται στα αναλυτικά σχολικά προγράμματα και εγχειρίδια, είναι ότι η γνώση των πολιτισμών των άλλων θα μειώσει τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα που οδηγούν στο ρατσισμό. Έτσι, δημιουργούνται προγράμματα που βασίζονται στις γλωσσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες των παιδιών των μεταναστών, τα οποία στοχεύουν στην καλλιέργεια σεβασμού και της ανεκτικότητας των ατόμων με διαφορετική εθνική, πολιτισμική και θρησκευτική προέλευση.

Η κριτική που ασκήθηκε στο προηγούμενο μοντέλο είχε ως συνέπεια την δημιουργία νέας χάραξης πολιτικής δημιουργώντας το αντιρατσιστικό μοντέλο. Όλο το εγχείρημα βασίστηκε σε μια εκπαίδευση τελείως απαλλαγμένη από ρατσιστικές αντιλήψεις. Αναπτύχθηκε γύρω στα μέσα και τέλος της δεκαετίας του '80 και στηρίχτηκε στην έννοια του «θεσμικού ρατσισμού»: δηλαδή στη διαφορετική μεταχείριση των μελών των ομάδων μέσα από τους κρατικούς θεσμούς (νόμους, διατάγματα, κτλ.) (Κατσίκας & Πολίτου, 1999, σ. 44). Σύμφωνα με τον Μάρκου, για την εξάλειψη του ρατσισμού κρίνεται απαραίτητη η αλλαγή των δομών κράτους και κοινωνίας.

Οι υποστηρικτές του πολυπολιτισμικού μοντέλου αναδείκνυαν τον ρατσισμό ως ατομικό πρόβλημα γι αυτό και προσπαθούσαν ώστε να πραγματοποιείται πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση περί αυτών των θεμάτων. Στο αντιρατσιστικό μοντέλο προτείνεται αλλαγή των αναλυτικών προγραμμάτων έτσι ώστε οι μαθητές να ερευνούν σε βάθος το φαινόμενο και τότε αυτό προκαλείται ή υπό ποιες συνθήκες. Σύμφωνα με τον Τσιάκαλο, οι μαθητές πρέπει να γνωρίζουν τα στοιχεία της

κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής ώστε να μπορούν να κάνουν νοητικές διεργασίες που οδηγούν σε σωστά συμπεράσματα και να διακρίνουν μηχανισμούς, αξίες αξιολογώντας τα σε ένα τελικό στάδιο.

Ο τελευταίο μοντέλο αφορά το διαπολιτισμικό μοντέλο, που συναντούμε στη δεκαετία του '80 κατά κύριο λόγο στην Ευρώπη. Ενώ θεωρείται εξέλιξη του πολυπολιτισμικού μοντέλου, εντούτοις διαφέρει σημαντικά, γιατί δεν απευθύνεται μόνο στα διαφορετικά παιδιά, αλλά στο σύνολο του μαθητικού πληθυσμού: γηγενείς, αλλοδαπούς, παλινοστούντες.

Το συμβούλιο της Ευρώπης, η UNESCO και η Ευρωπαϊκή Ένωση αναφέρουν τον όρο «διαπολιτισμική» εκπαίδευση ως αρχή που διαπερνά τα σχολικά προγράμματα και βοηθά δραστικά για την επίτευξη της ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση και την κοινωνία. Η διαπολιτισμικότητα αναφέρεται στην επικοινωνία μέσω ατόμων και ομάδων που κατέχουν διαφορετικό πολιτιστικό υπόβαθρο. Η διαπολιτισμική ικανότητα περιγράφεται γενικά ως η ικανότητα του ατόμου να συμπεριφέρεται επαρκώς και με την απαραίτητη ευελιξία όταν αντιμετωπίζει νέες συνήθειες και προσδοκίες ατόμων με διαφορετικό πολιτισμό. Ο εθνοκεντρισμός και το πολιτιστικό σοκ είναι αποτέλεσμα της έλλειψης ανοχής και κατανόησης.

Οι εξελίξεις του σύγχρονου κόσμου καθιστούν αναγκαία την πλήρη και σε βάθος γνώση του πολιτισμού των «άλλων», καθώς τα άτομα μπορούν να κατανοήσουν καλύτερα τον εαυτό τους. Με την εκμάθηση μιας άλλης γλώσσας, πέραν της μητρικής, ακολουθεί η εκμάθηση και η εμβάθυνση σε ένα νέο πολιτισμό με τον οποίο έρχονται σε επαφή τα άτομα αυτά. Η ενσυναίσθηση διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο σε αυτό το πλαίσιο καθώς είναι σημαντικό να «μπαίνουμε στην θέση του άλλου» και να κρίνουμε ακόμα και τον ίδιο μας τον πολιτισμό ως τρίτοι για να μπορέσουμε να είμαστε πιο αντικειμενικοί και να δεχτούμε σε μεγαλύτερο βαθμό της διαφορετικότητα όπως μας πληροφορεί και ο Δαμανάκης.

1.4 Αρχές , αξίες και στόχοι διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

Ως την δεκαετία του 80, η αντιμετώπιση των παιδιών σε θέματα διγλωσσίας και διαπολιτισμικών ζητημάτων αναφερόταν ως «υπόθεση του ελλείμματος» , έχοντας δηλαδή μια αρνητική χροιά του όρου. Από το 1980 κι έπειτα , τα πράγματα αλλάζουν μεταφέροντας το έλλειμμα σε «υπόθεση διαφοράς». Επομένως , πλέον αναφερόμαστε στην διαφορετικότητα και την ετερότητα που θα έπρεπε να τύχει σε αποδοχή και σεβασμό από όλα τα μέλη μια κοινότητας.

Η παιδαγωγική πλέον έρχεται να θέσει νέα ζητήματα μέσα στις πολυπολιτισμικές κοινωνίες αντανακλώντας την ανάγκη για αποκατάσταση της επικοινωνίας, την ισοτιμία, της αποδοχής και της αμοιβαίας κατανόησης μεταξύ των πολιτισμικών ομάδων που υπάρχουν σε κάθε χώρα. Με την σειρά του ο Δαμανάκης (1998, σελ.99-106) αναφέρει τέσσερα βασικά αξιώματα της διαπολιτισμικής θεωρίας:

- **Ισοτιμία των πολιτισμών, πολιτισμική σχετικότητα και οικουμενικότητα.**
Θα πρέπει να αποφεύγεται οποιαδήποτε σύγκριση μεταξύ των πολιτισμικών καθώς θεωρούνται πλέον ισότιμοι και διαφορετικοί παράλληλα. Η διαφοροποίηση προκύπτει στον πολιτισμό των μεταναστών κι ένα είδος ενδιάμεσου πολιτισμού που δημιουργείται εξαιτίας της μετεξέλιξής τους στην χώρα υποδοχής η οποία επιδρά στον πρώτο πολιτισμό.
- **Ισότιμη μεταχείριση** στη μόρφωση ατόμων διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης. Η αποδοχή του μορφωτικού κεφαλαίου κάθε μαθητή ανεξάρτητα από τη φυλετική, εθνική ή κοινωνική προέλευσή του αποτελεί βασική προϋπόθεση για να μπορέσει να εξελιχθεί.
- **Αρχή των ίσων ευκαιριών.** Το σχολείο έχει υποχρέωση να αποδεχτεί το παιδί όπως είναι και να του προσφέρει την ευκαιρία να αναπτύξει τις δυνατότητές του και μια ολόπλευρη προσωπικότητα στην βάση του δικού του πολιτισμού και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του.
- **Ο άνθρωπος ως αφετηρία** και στόχος της διαπολιτισμικής παιδαγωγικής πράξης. Ο παιδοκεντρικός προσανατολισμός της διδακτικής- μεθοδολογικής

αρχής συνάδει με την παραδοχή ότι υπάρχουν αξίες που κατέχουν ένα οικουμενικό χαρακτήρα που αφορά όλα τα άτομα.

Από την πλευρά του, ο Essinger (Νικολάου 2000, Γεωργογιάννης 19971, Μάρκου 1996) έχει κάνει μια τετραμερή διάκριση περί των αρχών της διαπολιτισμικής εξειδικεύοντας περισσότερο ώστε να γίνουν πιο συγκεκριμένες οι έννοιες. Είναι πρόδηλο, πως αρκετοί Έλληνες συγγραφείς των εγχειριδίων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης έχουν σύμπνοια ως προς τις αρχές αυτές και συμφωνούν με τα παρακάτω, πιο συγκεκριμένα:

- Στην εκπαίδευση πρέπει να υπάρχει ενσυναίσθηση (empathy). Πρωτεύον έργο της εκπαίδευσης είναι να ενθαρρύνει το άτομο ώστε να ενδιαφέρεται για τους άλλους και τη διαφορετικότητά τους.
- Η εκπαίδευση πρέπει να διακατέχεται από αλληλεγγύη.
- Η εκπαίδευση πρέπει να προωθεί τον δια-πολιτισμικό σεβασμό.
- Η εκπαίδευση πρέπει να αντιτάσσεται στον εθνικιστικό τρόπο σκέψης. Αυτό γίνεται με σκοπό την εξάλειψη των εθνικών στερεοτύπων και προκαταλήψεων ώστε να υπάρχει ουσιαστικός διάλογος μεταξύ των εθνών χωρίς προκαταλήψεις και μισαλλοδοξία.

Οι Παλαιολόγου και Ευαγγέλου(2003) καταλήγουν πως στις ευρωπαϊκές χώρες η έννοια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης έχει μεγάλη σημασία καθώς αποτελεί μια δυναμική διαδικασία αλληλεπίδρασης και συνεργασίας και όχι στατική, παρόλο που δεν υπάρχει ακόμα ένα ενιαίο μοντέλο διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Σε κάθε περίπτωση η διαπολιτισμικότητα προϋποθέτει την υπερκέραση του εμποδίου της έννοιας «έθνους- κράτους», την αποκήρυξη εθνοκεντρικών προτύπων που διέπουν τα σχολικά προγράμματα και την αποδοχή της πολυπολιτισμικότητας.

Πέραν από τις αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης σε γενικό πλαίσιο, θα ήταν αρκετά σημαντικό να κατανοήσουμε τι συμβαίνει ειδικότερα στο θεσμό του σχολείου. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Parekh(1997) το σχολείο δεν είναι πολιτισμικά ουδέτερο αλλά έχει ένα μονοπολιτισμικό χαρακτήρα βαθιά ριζωμένο. Το σχολείο αποτελεί μέρος του εκπαιδευτικού συστήματος και είναι η απαρχή ώστε να καταπολεμηθούν και να αρθούν οι αρνητικές επιπτώσεις από την μονοπολιτισμική εκπαίδευση. Γι' αυτό, με βάση τους Παλαιολόγου και Γκικοπούλου η διαπολιτισμική

εκπαίδευση αναφέρεται στην «εκπαίδευση για όλους» και ισχύει σαν επιταγή και σε περιπτώσεις που δεν υπάρχουν παιδιά μειονοτήτων , καθώς προσφέρει σε όλους σημαντικά για τη ζωή εφόδια.

Συνοψίζοντας , η διαπολιτισμική εκπαίδευση στο πλαίσιο του σχολείου έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι όλοι οι μαθητές, ανεξάρτητα από το γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρό τους, απολαμβάνουν ισότητα ως προς τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα . Επιπλέον, είναι σημαντικό να ενθαρρύνεται στο σχολείο η πολυμορφία και η πολυγλωσσία χαρακτηριστικά της σημερινής εποχής. Η ενίσχυση των σχολικών μονάδων με στρατηγικές που προωθούν τη διαπολιτισμική κατανόηση και επικοινωνία και η προώθηση συμπεριφορών που προτάσσουν την αρμονική συνύπαρξη μπορούν να θεωρηθούν ωφέλιμες προς τον σκοπό αυτό. Τέλος, ένας ακόμα στόχος είναι να προωθήσει συμπεριφορές που μειώνουν τις προκαταλήψεις και τις διακρίσεις που βασίζονται σε εθνικές και φυλετικές διαφορές.

Οι διαφορετικές «ταυτότητες» όλων των εμπλεκομένων στην εκπαιδευτική διαδικασία πρέπει να γίνονται αντικείμενο διαπραγμάτευσης από δασκάλους και μαθητές. Ο Cummins (2005, τομ.Β, σελ.203-204) προτείνει την εμπλοκή στη σχολική πράξη ως την ενσωμάτωση της γλώσσας και του πολιτισμού των δίγλωσσων μαθητών, την ολόπλευρη συνενοχή της κοινότητας, τον παιδαγωγικό προσανατολισμό και την αξιολόγηση των δίγλωσσων μαθητών. Σε κάθε περίπτωση, απαιτείται η αλληλεπίδραση και η αλληλοκατανόηση μεταξύ των ομάδων των μεταναστών και της χώρας υποδοχής στα πλαίσια δημιουργίας «ανοιχτών» κοινωνιών.

1.5 Το φαινόμενο της μετανάστευσης

Η μετανάστευση αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο που έχει τις απαρχές του σε προγενέστερους χρόνους και αποτελεί μια συνθήκη που δεν σταμάτησε και δεν θα σταματήσει να υπάρχει. Ο άνθρωπος από την απαρχή της ύπαρξής του δεν έπαψε να μετακινείται από τόπους σε τόπους ώστε να βρει την τροφή του, να έχει καλύτερες συνθήκες ζωής. Οι μετακινήσεις πληθυσμών αναφέρονται σε όλες τις περιόδους της ιστορίας ενώ παρατηρήθηκαν συγκρούσεις και διαμάχες ανάμεσα στους πολιτισμούς για θέματα κυριαρχίας κατά κύριο λόγο.

Στις δυτικές κοινωνίες, η μετακίνηση των ανθρώπων αντιμετωπίστηκε ως μια φυσιολογική συνθήκη του ανθρώπου στην αναζήτηση νέων περιοχών για καλύτερη τύχη και ευκαιρίες. Η εύρεση νέου εργατικού δυναμικού οδήγησε στην νομιμοποίηση και στην αποδοχή αυτών των μετακινήσεων στα πλαίσια των κοινωνικών και οικονομικών συστημάτων των εκάστοτε χωρών. Με αυτό τον τρόπο, οι χώρες λάμβαναν φθινό εργατικό δυναμικό με αποτέλεσμα να έχουν χαμηλό κόστος παραγωγής και αύξηση κερδών.

Με την πάροδο του χρόνου, η ανάγκη για εργατικό δυναμικό μειώθηκε καθώς της θέση τους έλαβαν νέα τεχνολογικά επιτεύγματα και μηχανές, οι οποίες δούλευαν πολύ περισσότερες ώρες και μπορούσαν να επιλύσουν περίπλοκα ζητήματα. Έτσι, η μετανάστευση αναδείχθηκε σε κοινωνικό πρόβλημα με τον 20^ο αιώνα να κατακλύζεται από μετακινήσεις λαών ως αποτέλεσμα ειρηνικών αλλά και βίαιων συνθηκών στις χώρες προέλευσης. Σύμφωνα με τον Μαρβάκη, τα τελευταία τριάντα χρόνια η Ελλάδα όσο και η Ευρώπη δέχθηκαν πολύ μεγάλο αριθμό μεταναστών, κατά κύριο λόγο παράνομων, βρίσκοντας τις χώρες απροετοίμαστες στην υποδοχή και την ενσωμάτωση αυτών των πληθυσμών.

Για να γίνει καλύτερα κατανοητή η έννοια της μετανάστευσης και του μετανάστη καθίσταται αναγκαία η αποσαφήνιση των όρων αυτών. Η μετανάστευση αφορά στην μετακίνηση ατόμου ή πληθυσμού, μόνιμη ή προσωρινή σε ένα νέο τόπο εγκατάστασης. Αποτελεί μια δυναμική διαδικασία ανανέωσης πληθυσμών και διαχωρίζεται σε **νόμιμη** και **παράνομη**. Οι νόμιμοι μετανάστες είναι αυτοί που έρχονται σε μια νέα χώρα έχοντας όλα τα απαραίτητα έγγραφα, έχουν καταγραφεί από τις αρχές κι έχουν την απαραίτητη άδεια για παραμονή και εργασία τα οποία πρέπει να ανανεώνονται σε συγκεκριμένες ημερομηνίες. Οι μετανάστες ξένης εθνικότητας συνήθως προέρχονται είτε από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε από

τρίτες χώρες όπου απαιτείται μια προέγκριση για την μετεγκατάσταση τους. Από την άλλη πλευρά, είναι οι παράνομοι μετανάστες ή αλλιώς «λαθρομετανάστες» που είτε εισήλθαν παράνομα , χωρίς τα απαραίτητα έγγραφα είτε εισήλθαν νόμιμα για ένα διάστημα αλλά παρέμειναν πέρα από την καθορισμένη χρονική περίοδο.

Επομένως , ορίζοντας την έννοια του μετανάστη αναφερόμαστε σε ένα άτομο που φεύγει από τον τόπο που διαμένει τουλάχιστον για έξι μήνες κι αν είναι εντός της χώρας ορίζεται ως **εσωτερικός μετανάστης** ενώ εκτός ως **εξωτερικός ή διεθνής μετανάστης**. Αν οι λόγοι που ώθησαν το άτομο να εγκατασταθεί σε άλλη χώρα είναι οικονομικοί, τότε καλούνται οικονομικοί μετανάστες ή αν αφορούν σε διώξεις, πολέμους ή πολιτικά ζητήματα καλούνται πολιτικοί μετανάστες ή πρόσφυγες. Τέλος, σύμφωνα με τους Χλέτσο και Ναξάκη (2003) , υπάρχουν και οι **παλινοστούντες** όπου είναι τα άτομα τα οποία έχουν την ιθαγένεια ή την εθνικότητα της χώρας υποδοχής αλλά υστερούνται των κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών καθώς δεν έχουν ζήσει στη χώρα αυτή. Ένα παράδειγμα αποτελεί ένα παιδί το οποίο έχει ελληνική ιθαγένεια αλλά έφυγε από νωρίς από την χώρα και εγκαταστάθηκε στην Γερμανία με την οικογένειά του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο : Ελλάδα, Γερμανία, Αυστραλία

2.1 Η περίπτωση της Ελλάδας

2.1.1 Η μετανάστευση στη Ελλάδα- Ιστορική Αναδρομή

Η Ελλάδα εξαιτίας της γεωγραφικής της θέσης αποτέλεσε ,στο πέρασμα των αιώνων, σταυροδρόμι τριών ηπείρων επομένως ήρθε σε επαφή με πάρα πολλούς πληθυσμούς. Καθότι συνδυάζει τόσο την νησιωτική όσο και την ηπειρωτική Ελλάδα ήταν και είναι πόλος έλξης για μεγάλο αριθμό μεταναστών ως χώρα υποδοχής αλλά κι ως μεταβατικό στάδιο για να ταξιδέψουν στην υπόλοιπη Ευρώπη.

Σύμφωνα με το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, τα πρώτα μεταναστευτικά ρεύματα αφορούσαν γειτονικούς πληθυσμούς χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του 1980 ως αποτέλεσμα των εμφύλιων συγκρούσεων . Το μεγαλύτερο μέρος των μεταναστών ήταν από την γείτονα χώρα Αλβανία , σε μια χώρα που δεν ήταν έτοιμη αλλά απροετοίμαστη να δεχθεί το μεταναστευτικό κύμα. Παρόλα αυτά οι συνθήκες της οικονομίας βοήθησαν στην ομαλή ένταξή τους. Πιο συγκεκριμένα, η έλλειψη εργατικού δυναμικού σε συνδυασμό με την μετακίνηση των πληθυσμών στις πόλεις και την ένταξη της γυναίκας στην εργασία βοήθησε τους μετανάστες να ασχοληθούν με την ύπαιθρο, την κτηνοτροφία, τα τεχνικά επαγγέλματα.

Η μεταναστευτική ροή όμως αφορούσε κι ένα μικρό πληθυσμό από την Ασία (Φιλιππίνες, Σρι Λάνκα, Ινδονησία) και την Αίγυπτο. Ο προβληματισμός της ελληνικής κυβέρνησης όμως για μια ολική ένταξη των μεταναστών αναδεικνύεται περισσότερο ως ανάγκη την τελευταία δεκαετία. Αυτό προέκυψε καθώς υπήρξε αυξημένη ροή πληθυσμού από χώρες της Ασίας και συγκεκριμένα το Πακιστάν ή το Μπαγκλαντές αλλά και την Αφρική. Όλα αυτά συντέλεσαν στην αύξηση του ποσοστού της ανεργίας αφού κι άλλος πληθυσμός προστίθεται στον ελληνικό που ήδη έχει μεγάλο ποσοστό ανεργίας. Η γενικότερη ευρωπαϊκή οικονομικής κρίση σε συνδυασμό με τις μειωμένες επενδύσεις ανέδειξαν ακόμα περισσότερο την δημιουργία μιας ενιαίας πολιτικής για την αντιμετώπιση και την αφομοίωση των μεταναστών.

Σήμερα, ένα μεγάλο ποσοστό των ροών προέρχεται από το Ιράκ , την Συρία και γενικότερα χώρες στις οποίες επικρατούν συνθήκες πολέμου με σκοπό να «περάσουν» σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Παρατηρείται όμως η παράνομη μετανάστευση και η έλλειψη εγγράφων με αποτέλεσμα να καταλήγουν να εδραιώνονται στην χώρα μας. Επομένως, η Ελλάδα αποτελεί τελικό προορισμό και πρέπει να αντιμετωπίσει αυτήν την κατάσταση, όπως και κάθε χώρα, με διαπολιτισμική εκπαίδευση, προσφέροντας το αγαθό της εκπαίδευσης στα παιδιά των μεταναστών και της ενσωμάτωσής τους στο κοινωνικό σύνολο της χώρα.

(Ερευνητικό πρόγραμμα CLandestino)

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής, το 2015 , ένα μεγάλο μέρος προσφύγων άρχισαν να αναζητούν άσυλο στην Δυτική Ευρώπη περνώντας μέσα από την Ελλάδα. Συγκεκριμένα, πάνω από 850.000 έφτασαν στις ελληνικές παραλίες προκαλώντας σύγχυση στις ελληνικές αρχές και ωθώντας τους στο να λάβουν άμεσα μέτρα για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης.

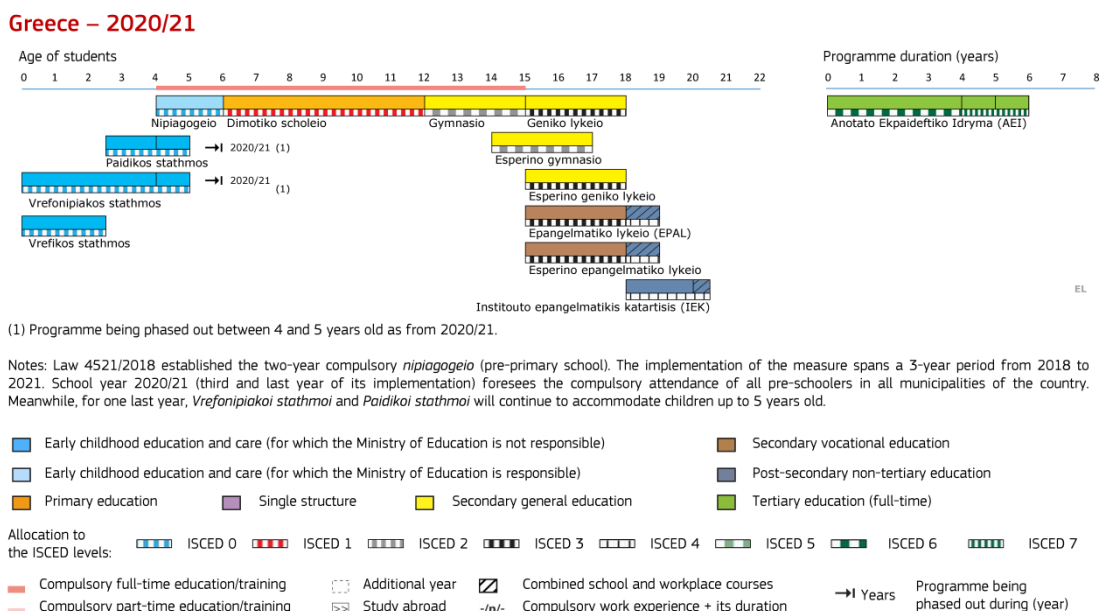
2.1.2 Το εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας

Σύμφωνα με τα στοιχεία του δικτύου Ευρυδίκη, που είναι σε άμεση επικοινωνία με το Υπουργείο Παιδείας κάθε χώρας, αναφέρεται ότι η παιδεία είναι ένα δωρεάν για όλους τους πολίτες και είναι κατοχυρωμένη από το συνταγματικό δίκαιο. Το εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας ακολουθεί το συγκεντρωτικό πρότυπο ,στο οποίο η κεντρική διοίκηση βρίσκεται στο Υπουργείο Παιδείας και θρησκευμάτων μια πραγματικότητα τελείως διαφορετική από της Γερμανίας που θα δούμε παρακάτω.

Για την καλύτερη και ομαλή διαχείριση των σχολείων , κάθε περιφέρεια έχει διαχωριστεί με βάση τα γεωγραφικά όρια και επομένως αρμόδια είναι η αντίστοιχη διεύθυνση Πρωτοβάθμιας ή Δευτεροβάθμιας. Όλες οι χώρες της ευρωπαϊκής Ένωσης ακολουθούν την διαβάθμιση της εκπαίδευσης σε Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Στην παρούσα εργασία θα αναφερθούμε στην τυπική υποχρεωτική εκπαίδευση. Αρχικά, υπάρχει η Πρωτοβάθμια εκπαίδευση στην οποία εντάσσεται το νηπιαγωγείο που παρακολουθούν οι μαθητές που έχουν συμπληρώσει το 4^ο έτος της ηλικίας τους και παραμένουν σε αυτό μέχρι τα 6 έτη. Ύστερα, ακολουθεί το δημοτικό με 6 τάξεις επομένως τα παιδιά ακολουθούν την Δευτεροβάθμια εκπαίδευση έχοντας συμπληρώσει το 12^ο έτος ηλικίας. Η Δευτεροβάθμια χωρίζεται στο Γυμνάσιο και το Λύκειο τα οποία διαρκούν 3 έτη με το γυμνάσιο να έχει υποχρεωτική φοίτηση ενώ το Λύκειο να μην αποτελεί υποχρεωτική. Επιπλέον, δίνεται μια δυνατότητα στους μαθητές που δεν επιθυμούν να ακολουθήσουν το γενικό Λύκειο να φοιτήσουν σε επαγγελματικά ή εσπερινά ή ακόμα και σε σχολές μαθητείας που οργανώνονται μέσω του ΟΑΕΔ, του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού.

Πέραν από αυτά, υπάρχουν ακόμα τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) που μπορούν να φοιτήσουν μαθητές που δεν κατάφεραν τα ολοκληρώσουν τις βασικές βαθμίδες εκπαίδευσης, τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ).

Εικόνα 1: Δομή εκπαιδευτικού συστήματος Ελλάδας

2.1.3 Μεταναστευτική πολιτική ένταξης στην Ελλάδα

Η επίσημη γλώσσα της Ελλάδας είναι η ελληνική με μόνη εξαίρεση την τουρκική ως μειονοτική γλώσσα, που τυγχάνει θεσμοθετημένης νομικής προστασίας στα πλαίσια των διατάξεων της Συνθήκης της Λοζάνης όσο και από το Ελληνοτουρκικό Πρωτόκολλο του 1968. Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη συνθήκη, τα εκπαιδευτικά δικαιώματα της μουσουλμανικής μειονότητας της Δυτικής Θράκης κατοχυρώνονται με τη χρήση της μητρικής τους γλώσσας. (Τσιτσελίκης, 2012)

Επομένως, το πρώτο δείγμα στην πολιτική της ένταξης αποτελούν τα προγράμματα σπουδών που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο της μειονοτικής εκπαίδευσης της Θράκης ως τα πρώτα ισχυρά προγράμματα δίγλωσσης εκπαίδευσης. Η ελληνική πολιτεία, ήδη από το 1997, υλοποίησε και συνεχίζει να υλοποιεί ενισχυτικές δράσεις και προγράμματα για την εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων. Τα μειονοτικά σχολεία ανέρχονται στα 232 ενώ παράλληλα φοιτούν 7.000 περίπου μουσουλμάνοι μαθητές

Πιο συγκεκριμένα, το δίγλωσσο πρόγραμμα διαμορφώνεται τόσο από το ελληνικό στοιχείο όσο και από το τουρκικό. Χρησιμοποιούνται και οι δυο γλώσσες στα πλαίσια του σχολικού προγράμματος. Τα μαθήματα που διδάσκονται στην ελληνική γλώσσα από χριστιανούς εκπαιδευτικούς είναι: ελληνική γλώσσα, ιστορία, γεωγραφία, μελέτη περιβάλλοντος και κοινωνική-πολιτική αγωγή, ενώ τα μαθήματα που διδάσκονται στην τουρκική γλώσσα από μουσουλμάνους εκπαιδευτικούς είναι: τουρκική γλώσσα, μαθηματικά, φυσική και θρησκευτικά. Ο χρόνος κατανέμεται εξίσου τόσο στο ελληνικό πρόγραμμα όσο και στο τουρκικό.

Τα παραπάνω αφορούν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση αλλά και στην δευτεροβάθμια υπάρχουν δύο γυμνάσια και λύκεια ένα στην Ξάνθη, ένα στην Κομοτηνή και δύο ιεροσπουδαστήρια, στην Κομοτηνή και στον Εχίνο.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Τσιτσελίκη που έχει πραγματοποιήσει έρευνες πάνω στο θέμα, τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η μειονοτική εκπαίδευση είναι η ελλειμματική γνώση τόσο της τουρκικής όσο και της ελληνικής. Οι γονείς των παιδιών ομιλούν την τουρκική γλώσσα εκτός σχολείου επομένως οι μαθητές διδάσκονται ελληνικά τα οποία δεν χρησιμοποιούν άμεσα τα πρώτα σχολικά χρόνια της ζωής του. Επομένως, προσπαθούν να κατακτήσουν τόσο την ελληνική

όσο και την τουρκική με αποτέλεσμα να δημιουργούνται ελλείμματα και στις δυο γλώσσες.

Πέραν από αυτή την κατηγορία των μειονοτήτων πρέπει να αναφερθούμε στην γενικότερη πολιτική για το μεταναστευτικό ζήτημα. Η πίεση που ασκούνταν στην χώρα τα τελευταία χρόνια για αφομοίωση και ένταξη των παιδιών των μεταναστών , οδήγησαν την χώρα ώστε να λάβει ορισμένα μέτρα τόσο από κυβερνητικούς όσο και από εξωσχολικούς φορείς. Έτσι, με βάση το Υπ.Ε.Π.Θ. με διατάξεις του Ν.2413/96 , Ν.1404/1983 και Φ.2/378/Γ1/1124 ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν στην διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Πιο αναλυτικά, οι πρώτες διατάξεις αφορούν την Ελληνική παιδεία στο εξωτερικό και την διαπολιτισμική εκπαίδευση σύμφωνα με την οποία δημιουργούνται προγράμματα μέσα στα δημόσια ελληνικά σχολεία προσανατολισμένοι στις εκπαιδευτικές ανάγκες των παιδιών. Στα σχολεία αυτά ξεκινούν δίγλωσσα προγράμματα με βασική γλώσσα όχι την ελληνική αλλά την αγγλική στο πλαίσιο της επικοινωνίας ως διεθνής γλώσσα. Πλέον, η διδασκαλία στην μητρική γλώσσα θεσμοθετείται έστω κι αν εφαρμόζεται αποσπασματικά. Παράλληλα, δημιουργούνται τα τμήματα υποδοχής (ΤΥ) ΖΕΠ και τα φροντιστηριακά τμήματα (ΦΤ) με σκοπό να προσαρμοστούν τόσο τα τέκνα παλιννοστούντων μαθητών όσο και οι μαθητές άλλων χωρών. Η φοίτηση μπορεί να διαρκέσει από ορισμένους μήνες μέχρι και δυο έτη. Για να μπορέσει να δημιουργηθεί ένα τμήμα υποδοχής σε σχολείο απαιτούνται το λιγότερο 9 μαθητές .

Στον 1ο χρόνο του τμήματος υποδοχής οι μαθητές διδάσκονται συστηματικά την ελληνική ως δεύτερη ξένη γλώσσα κι έπειτα στο δεύτερο χρόνο γίνεται ένα συνδυασμός της «κανονικής ελληνικής τάξης» μέσα στην οποία διδάσκονται μαθήματα όπως τα Εικαστικά, ή Μουσική με ελληνική γλωσσική υποστήριξη. Η διαδικασία μπορεί να κρατήσει από 1 έως 2 έτη. Όσον αφορά την λειτουργία των φροντιστηριακών τμημάτων , δεν πραγματοποιούνται στο σχολικό ωράριο και αφορούν μαθητές που δεν παρακολουθούν το ΤΥ ή δεν είχαν την αναμενόμενη απόδοση αν το παρακολούθησαν.

Με πρωτοβουλία του Παιδαγωγικού Ινστιτούτο δημιουργούνται βιβλία ώστε να στηρίξουν τα τμήματα που προαναφέρθηκαν σε δύο διαβαθμίσεις: τα βιβλία πρώτου επιπέδου για τους αρχάριους και τις μικρότερες τάξεις και τα βιβλία δεύτερου επιπέδου για τις μεγαλύτερες τάξεις. Τα βιβλία φέρουν τίτλο «Ανοίγω το παράθυρο 1

και 2» και μαζί με τα βιβλία «Ελληνικός Πολιτισμός 1 και 2» οι μαθητές διδάσκονται και την Ελληνική Ιστορία.

Επιπλέον, μια ακόμα καινοτομία έρχεται να βοηθήσει τους ίδιους τους μαθητές μέσω ενός πιλοτικού προγράμματος που εφαρμόζεται στα δημοτικά σχολεία στο μάθημα της Ευέλικτης Ζώνης στις μικρότερες τάξεις. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται μια θεματική προσέγγιση σε ένα ζήτημα που κρίνεται από τον εκπαιδευτικό, κυρίως μέσα από την καθημερινότητα και εκπονούνται projects με στόχο τόσο την έρευνα, την εκμάθηση όσο και την συνεργασία των μαθητών .

Στις οδηγίες και τις διατάξεις του Υπουργείου Παιδείας δεν περιγράφονται με ακρίβεια τι θα συμβεί αν δεν κατακτηθούν οι στόχοι του προγράμματος ΖΕΠ στον απαιτούμενο χρόνο , δίνοντας πρωτοβουλία και λόγω στους συλλόγους διδασκόντων να επιλέξουν αν οι μαθητές είναι απαραίτητο να συνεχίσουν την συγκεκριμένη εκπαίδευση πέραν της προβλεπόμενης.

Επιπλέον , το Υπουργείο Παιδείας συνεργάζεται τόσο με άλλα Υπουργεία όσο και με οργανώσεις και φορείς που υπάγονται σε αυτό όταν κρίνεται απαραίτητο για την επίλυση ζητημάτων εθνοπολιτισμικών ομάδων. Τέτοιοι φορείς είναι για παράδειγμα το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας (Ε.Ι.Ν.), το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας (Κ.Ε.Γ.), Η Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης (Γ.Γ.Λ.Ε.).

2.1.4 Ο ρόλος των μη Κυβερνητικών οργανώσεων

Οι κρατικοί μηχανισμοί συνυπάρχουν με οργανώσεις που δημιουργούνται και έχουν ως απώτερο σκοπό την επιπλέον βοήθεια και ενημέρωση σε θέματα μετανάστευσης. Μια μη κυβερνητική οργάνωση αποτελεί και το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) , το οποίο έχει δράση από το 1989 στο χώρο του ασύλου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα. Η ίδρυση πραγματοποιήθηκε από την Χάρη Μπρισίμη και άλλους 20 συμπολίτες της, με στόχο να προασπίζουν τα δικαιώματα των προσφύγων στην Ελλάδα ενώ κατέχει συμβουλευτικό χαρακτήρα.

Στις αρχές της δεκαετίας του '90 ,όταν και άρχισε να αυξάνεται η εισροή αλλοδαπών μεταναστών και προσφύγων προς την Ελλάδα, ιδρύθηκε το Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων (Ecumenical Refugee Program/ERP) σε συνεργασία με την

Εκκλησία της Ελλάδος, προκειμένου να διαχειρίζεται αποτελεσματικότερα τα θέματα προσφύγων και μεταναστών.

Ακόμα, το Πολυδύναμο Κέντρο Προσφύγων αποτελεί ένα κοινωνικό κέντρο που παρέχει μια σειρά από υπηρεσιών υποστήριξης προς τους πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο ώστε να αντιμετωπίσουν την υπάρχουσα κατάσταση τους μέσω της παροχής συμβουλών και καθοδήγησης και των διαδικασιών. Αυτές αφορούν στην ψυχολογική υποστήριξη, σε διεξαγωγή μαθημάτων ελληνικών και αγγλικών, σε προγράμματα απασχολησιμότητας, σε νομική υποστήριξη αλλά και σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη .

Στην ίδια λογική, υπάρχουν οι Διεθνής αμνηστία, ο Συνήγορος του Πολίτη, ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης, η Εθνική Επιτροπή για τα δικαιώματα του ανθρώπου. Οι οργανισμοί έχουν δράση πέραν από τον ελληνικό χώρο καθώς μπορεί να έχουν ιδρυθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο και να έχουν γραφεία και τμήματα σε διάφορες χώρες.

Ένας τέτοιος οργανισμός είναι και ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ) που ιδρύθηκε 1951 και ξεκίνησε τη λειτουργία του ως Διακυβερνητική Επιτροπή για τη Μετανάστευση στην Ευρώπη (ΔΕΜΕ). Σήμερα, ο ΔΟΜ αποτελεί τον κορυφαίο στον κόσμο διακυβερνητικό οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών για τη μετανάστευση. Ως ιδρυτικό μέλος του Οργανισμού, ο ΔΟΜ Ελλάδας συνεργάστηκε με την Ελληνική Κυβέρνηση με σκοπό να προσφέρει βοήθεια σε θέματα μεταναστών. Κάποιες από τις δράσεις αφορούν στον συντονισμό ομάδων, την ένταξη πληθυσμών σε δήμους της χώρας, την ιατρική περίθαλψη, την εκπαίδευση προσφύγων και μεταναστών.

Από το 2001, υπάρχει το Συμβούλιο του ΟΗΕ (ECOSOC) της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Επιπλέον, το ΕΣΠ είναι μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για Πρόσφυγες και Εξόριστους από το 1991, μέλος του Ευρωπαϊκού Προγράμματος για τα Παιδιά που έχουν Χωριστεί από τις οικογένειες τους.

2.1.5 Η ελληνική γλώσσα

Τα ελληνικά υπήρξαν από την αρχαιότητα η πιο διαδεδομένη γλώσσα στην Μεσόγειο και την Νότια Ευρώπη ενώ είναι επίσημη γλώσσα της Ελλάδας και της Κύπρου. Ως μειονοτική γλώσσα είναι αναγνωρισμένη Αλβανία, την Βόρεια Μακεδονία, την Αρμενία, την Ιταλία, την Ουγγαρία, τη Ρουμανία, την Ουκρανία και την Τουρκία. Επιπλέον, η ελληνική γλώσσα ομιλείται στην Αμερική, στον Καναδά, στις ΗΠΑ, στην Γερμανία και γενικότερα όπου μετανάστευσε μεγάλο μέρος του ελληνικού πληθυσμού.

Σύμφωνα με στοιχεία του δικτύου Ευρυδίκη παρατηρούμε ότι στη Γερμανία διδάσκονται τα Αρχαία Ελληνικά ως υποχρεωτικό μάθημα στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, στην Ιταλία διδάσκονται τα ελληνικά στην διάρκεια του Λυκείου ενώ στο Βέλγιο, στην Γαλλία και την Ισπανία αποτελούν μάθημα επιλογής για τους μαθητές. Άλλες χώρες αποτελούν η Βραζιλία, η Ρωσία και η Κίνα που φτάνει σε ποσοστό 6% να μιλούν ελληνικά σύμφωνα με στοιχεία της Πρεσβείας στο Πεκίνο.

Τα ελληνικά είναι μια εύκαμπτη γλώσσα που διαθέτει ελαστικότητα και ευελιξία στην εκμάθησή της. Η προφορά της γλώσσας δεν έχει μεγάλη δυσκολία καθώς αυτό που υπάρχει στα κείμενα προφέρεται έτσι ακριβώς χωρίς αλλαγές. Στις περιπτώσεις δίψηφων φωνηέντων εύκολα κανείς ,μαθαίνοντας την προφορά τους, μπορεί να διαβάσει σωστά μια λέξη. Παρόλα αυτά παρατηρείται μεγαλύτερη δυσκολία στην ιστορική ορθογραφία της γλώσσας που σύμφωνα με τον Μπαμπινιώτη αφορά στην προέλευση της λέξης σε αντίθεση με την καταληκτική ορθογραφία που ακολουθείται από ορισμένους κανόνες καθιστώντας της πιο εύκολη στην εκμάθηση.

Η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερη ξένη χρειάζεται ιδιαίτερους χειρισμούς ώστε να μπορέσει να γίνει κατανοητή σε αυτόν που χρειάζεται να διδαχθεί και είναι κάτι που αφορά κάθε γλώσσα που λειτουργεί ως δεύτερη. Καθώς ,τα παιδιά έχουν διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο είναι απαραίτητο να χρησιμοποιηθεί επικοινωνιακή μέθοδος διδασκαλίας και προσέγγιση με βάση το δικό τους ρυθμό μάθησης και τις μαθησιακές-συναισθηματικές ανάγκες τους.

2.2 Η περίπτωση της Γερμανίας

2.2.1 Η μετανάστευση στη Γερμανία -Ιστορική Αναδρομή

Σύμφωνα με τον Γκότοβο(1997), μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο η Γερμανία είχε ανεπτυγμένη την βιομηχανία και αναπτυσσόταν αρκετά γρήγορα έτσι αποτελούσε μια καλή διέξοδο για τους μετανάστες. Βέβαια , το φαινόμενο της μετανάστευσης της Γερμανίας είχε ρίζες πολύ παλαιότερα. Η μεγάλη μεταναστευτική εισροή επιβεβαιώνεται από το Πανεπιστήμιο του Όσναμπρουκ που αναφέρει ότι μέσα σε 4 ολόκληρα χρόνια από το 1945 έως το1949 έφτασαν περίπου 12 εκατομμύρια πρόσφυγες και μετανάστες στη χώρα.

Το 1949 μέχρι το 1961 που χτίστηκε το Τείχος του Βερολίνου 3,8 εκατομμύρια άνθρωποι μεταφέρθηκαν από τη Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Τα επόμενα περίπου 40 χρόνια, 1,4 εκατομμύρια αλλοδαποί έφτασαν στη Γερμανία, με το μεγαλύτερο ποσοστό να είναι είτε από Πολωνία είτε από Ρουμανία. Μέχρι το 1973 ο αριθμός των μεταναστών είχε φτάσει τα 4 εκατομμύρια και ήταν η περίοδος όπου η Γερμανία σταμάτησε να προσλαμβάνει αλλοδαπούς εργαζόμενους.

Πριν την δεκαετία του 90, ο πληθυσμός ανήλθε σε 4,9 εκατομμύρια. Το 2004 υπήρχε μια μικρή μείωση και τον επόμενο χρόνο υπήρξε συνολική εισροή 579.301 αλλοδαπών στη Γερμανία, ενώ η εκροή ξένων ήταν 483.584. Οι Πολωνοί πολίτες αποτελούσαν τη μεγαλύτερη ομάδα αλλοδαπών που εισήλθαν στη χώρα (147.716), ακολουθούμενοι από πολίτες της Τουρκίας (36.019) και Ρουμανίας (23.274).Στα τέλη του 2006, στη Γερμανία διαμένουν 6.751.002 αλλοδαποί, που αντιστοιχούν σε ποσοστό 8,2% του συνολικού πληθυσμού. Το ποσό αυτό περιλαμβάνει επίσης 1.4 εκατομμύρια αλλοδαπούς που γεννήθηκαν στη Γερμανία.

Από τη στιγμή που η Βουλγαρία και η Ρουμανία προσχώρησαν το 2007, σημειώθηκε σημαντική αύξηση των μεταναστών από τις δύο χώρες, καθώς 67.000 Ρουμάνοι και 29.000 Βούλγαροι έφτασαν στο πρώτο εξάμηνο του 2013. Ο δε ΟΟΣΑ χαρακτηρίζει την εισροή μεταναστών μετά το 2012 ως έκρηξη, καθώς έφτασαν 400.000 «μόνιμοι μετανάστες» από την Ανατολική Ευρώπη και τις χώρες της νότιας. Από το 2012 η καθαρή μετανάστευση φτάνει τις 300.000 κάθε χρόνο, ενώ το 2014 έφτασε τις 676.730 και συνεχώς αυξάνεται (Hill, 2014).

Όπως και στην Ελλάδα, έτσι και στην Γερμανία το 2015 οι αιτούντες άσυλο ξεπέρασαν το ένα εκατομμύριο προερχόμενη από την Μέση Ανατολή και αναζητώντας καταφύγιο στην Γερμανία. Η συντριπτική πλειοψηφία των προσφύγων προέρχονταν από την Συρία, το Ιράκ και το Αφγανιστάν.

2.2.2 Το Εκπαιδευτικό σύστημα της Γερμανίας

Πριν γίνει αναφορά στην δομή της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, θα ήταν αρκετά εποικοδομητική η κατανόηση της λειτουργίας του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος της Γερμανίας. Έτσι, με βάση τα στοιχεία του συστήματος Eurydice, του ενιαίου δικτύου σύνδεσης μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα αντλήσουμε τα δεδομένα που θα ακολουθήσουν.

Η Γερμανία αποτελείται από 16 Ομοσπονδιακά κρατίδια (Länder) με αποτέλεσμα το εκπαιδευτικό της σύστημα να μην λειτουργεί ενιαία αλλά καθένα από αυτά να έχει την δική του δομή και λειτουργία στο χώρο της εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, κάθε κρατίδιο κατέχει την δική του αυτονομία και η οργάνωση της εκπαίδευσης είναι έργο του εκάστοτε Υπουργού Παιδείας και της τοπικής Βουλής. Θα μπορούσε εύκολα να δημιουργηθεί πρόβλημα μεταξύ των κρατιδίων σε θέματα αναγνώρισης πτυχίων και άλλων θεμάτων αλλά το θέμα αυτό διευθετείται μέσω οργάνων και σωμάτων (όπως η Επιτροπή Ομόσπονδων Κρατών) τα οποία είναι υπεύθυνα για την ισοτιμία μεταξύ των κρατιδίων.

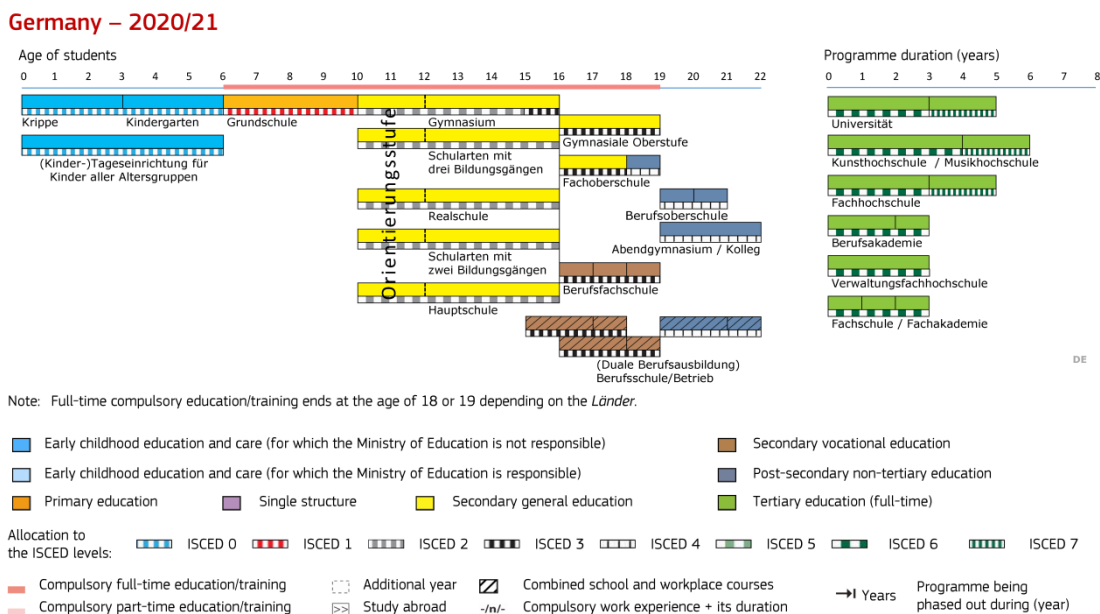
Όσον αφορά την προσχολική εκπαίδευση, παρέχεται από διάφορα εκπαιδευτικά συστήματα και ξεκινά από την ηλικία των 3 ετών. Η φοίτηση δεν είναι υποχρεωτική, όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα να φοιτήσουν στο Νηπιαγωγείο με το 95% να φοιτά, καθώς έχει ως στόχο να αναπτύξει τις κοινωνικές και συναισθηματικές τους δεξιότητες.

Σε γενικές γραμμές, η βασική δομή του εκπαιδευτικού συστήματος της Γερμανίας αναφέρεται στις εξής δυο δομές: την στοιχειώδη και την βασική εκπαίδευση. Η πρώτη είναι αυτή που αφορά την ηλικία 6 έως 10, δηλαδή διαρκεί 4 χρόνια (Grundschule) και ουσιαστικά αναφέρεται στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Από την ηλικία των έξι ετών όλα τα παιδιά υποχρεούνται να φοιτήσουν στο Δημοτικό σχολείο (Grundschule), το οποίο στις περισσότερες πολιτείες διαρκεί 4

χρόνια ενώ εξαίρεση αποτελούν το Βερολίνο και το Βρανδεμβούργο όπου διαρκεί 6 χρόνια.

Στην συνέχεια ακολουθεί η Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Länder) κατά την οποία υπάρχουν διαφορετικοί τύποι σχολείων σε αντιστοιχία των προσόντων των μαθητών. Όταν ολοκληρωθεί η υποχρεωτική εκπαίδευση, συνεχίζουν είτε σε γενική τάξη είτε σε επαγγελματικές σχολές. Η επιλογή γίνεται από 4 τύπους σχολείων: Το Γενικό Σχολείο (Hauptschule), το Μέσο Σχολείο (Realschule), το Γυμνάσιο (Gymnasium) και το Ενιαίο Λύκειο (Gesamtschule). Εδώ, είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι τα περισσότερα ομοσπονδιακά κράτη κατήργησαν τα σχολεία τύπου Hauptschule και Realschule και κράτησαν τα άλλα δύο ως πιο αντιπροσωπευτικά για την Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Η Γερμανία ακολουθεί ένα διπλό σύστημα με την δευτεροβάθμια και την ανώτερη δευτεροβάθμια (όπως το ελληνικό λύκειο που δεν είναι υποχρεωτική) δίνοντας την δυνατότητα φοίτησης σε γενικό ή επαγγελματικό σχολείο.

Στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υπάρχουν σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης όπως Mittlere Reife, Hochschulreife, Abendgymnasien και τα colleges στα οποία μπορούν να φοιτήσουν τα άτομα με δυνατότητα να εργάζονται. Αυτά αφορούν είτε μερική είτε πλήρη φοίτηση. Στον τομέα της δια βίου επαγγελματικής κατάρτισης υπάρχει μεγάλη ετερογένεια στην Γερμανία με διαφορετικές ευκαιρίες

Εικόνα 2: Δομή Εκπαιδευτικού Συστήματος Γερμανίας

2.2.3 Μεταναστευτική πολιτική ένταξης στη Γερμανία

Η επίσημη γλώσσα της Γερμανίας είναι τα γερμανικά ενώ ο πληθυσμός της Γερμανίας έχει αρκετές μειονότητες με αποτέλεσμα το Ισλάμ να είναι η δεύτερη θρησκεία σε ποσοστό μετά το χριστιανισμό.

Μέχρι και το 2000, τα εκπαιδευτικά προγράμματα απεικόνιζαν γενικά την μετανάστευση ως προβληματική κατάσταση καθώς βασίζονταν στην άποψη των πολιτισμών ως αυτόνομες οντότητες . Το Βερολίνο ,αντίθετα, θεωρήθηκε ότι είχε προοδευτική πολιτική καθώς εφάρμοσε πιλοτικό πρόγραμμα με δίγλωσση γερμανική –τουρκική εκπαίδευση (Gogolin, 2001).

Κάνοντας μια ιστορική αναδρομή, η γερμανική Κυβέρνηση ήδη από το 1960 είχε αρχίζει να επιτρέπει την δημιουργία ιδιωτικών ξενόγλωσσων σχολείων για τους μαθητές που ήταν μετανάστες. Κάνοντας ειδικής αναφορά στην χώρα μας, είχαν δημιουργηθεί τέτοιου είδους σχολεία τα οποία προσανατολιζόνταν στην εκπαιδευτική πολιτική του εκάστοτε κρατιδίου και χρηματοδοτούνταν ως ένα βαθμό από τα γερμανικά κρατίδια. Αργότερα, ακόμα περισσότερα κρατίδια επέτρεψαν την δημιουργία ελληνικών ιδιωτικών σχολείων καθώς «αποσυμφορούνταν» οι γερμανικές τάξεις και κατ' επέκταση τα αστικά κέντρα της χώρας. Στα ιδιωτικά σχολεία, δίδασκαν Έλληνες αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί, ακολουθούσαν το ελληνικό αναλυτικό πρόγραμμα αλλά το γερμανικό κράτος δεν αναγνώριζε τους τίτλους. Αυτή η πολιτική δεν ακολουθούσε την λογική της αφομοίωσης και ενσωμάτωσης των μαθητών στο γερμανικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Μέχρι το 1975, η εκπαιδευτική πολιτική αναλογούσε στην λεγόμενη κοινωνικοοικονομική πολιτική της «εναλλαγής» όπου η μητρική γλώσσα είχε υποστηρικτικό χαρακτήρα και έμενε ανοιχτή η προοπτική της επιστροφής στη χώρα προέλευσης. Η πολιτική αυτή έχει χαρακτηριστεί από αρκετούς συγγραφείς όπως τον Radke ως «αντιδραστικός φονταμενταλιστικός πολυπολιτισμός». Την επόμενη δεκαετία, τα προβλήματα στην εκπαίδευση μεγάλωναν, προωθώντας πιο έντονα την ενσωμάτωση και δίνοντας τη θέση της αρχικά σε διάλογο περί της διαπολιτισμικής από το 1985 και μετά. Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις αφορούσαν τόσο μειονότητες της Γερμανίας όπως παιδιά δανικής και σορβικής μειονότητας, παιδιά προσφύγων

γερμανικής καταγωγής που συνενώθηκαν με τους γονείς τους, παιδιά που προέρχονται από οικογένειες διπλής εθνικότητας και παιδιά μεταναστών.

Μέχρι την δεκαετία του 80' , τα παιδιά μεταναστών αντιμετώπιζονταν με αρκετή δυσπιστία και οδηγούνταν στην απομόνωση όπως συνέβαινε στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έπειτα, η προοπτική της ένταξης στο γενικό πλαίσιο οδήγησε την χώρα ώστε να λάβει ορισμένα μέτρα και να βοηθήσει προς τον σκοπό αυτό μέσω των αποφάσεων της Συνόδου των Υπουργών Παιδείας της 8^{ης} Απριλίου 1976 και τη σχετική τροποποίησή της στις 26-10-1979 .Μέσα σε αυτό το πλαίσιο εκπαίδευσης, με τις διαφορές ανάμεσα στα κρατίδια, είναι απαραίτητο να φοιτήσουν και μαθητές από διαφορετικές εθνικότητες. Η πολιτική της χώρας προσπαθεί να επιτύχει την ένταξη και ενσωμάτωση των παιδιών που θεωρούνται μετανάστες στα γερμανικά σχολεία και γενικότερη στην κοινωνία.

Οι προσπάθειες για ενσωμάτωση και παροχή εκπαίδευσης των μεταναστών δεν είχαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα καθώς σε έρευνα του PISA που διεξήχθη το 2000 , ανέφερε χαμηλά ποσοστά στις ακαδημαϊκές επιδόσεις και μικρό ποσοστό μετακίνησης σε επίπεδο της κοινωνικής διαστρωμάτωσης.

Για να μπορέσει να αντιμετωπιστεί αυτή η κατάσταση, το 2007 οργανώθηκε το ΕΣΟ, το Εθνικό Σχέδιο Ολοκλήρωσης ώστε να συζητούν τα απαραίτητα θέματα. Στην σύσκεψη συμμετείχαν κυβερνητικοί φορείς, ΜΚΟ και εκπρόσωποι από διάφορες οργανώσεις ώστε να προτείνουν ένα σχέδιο για να βελτιωθούν οι παροχές και η εκπαίδευση στα πλαίσια του μεταναστευτικού πληθυσμού. Έτσι, έγινε φανερό ότι η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών είναι μια σημαντική παράμετρος για την αναβάθμιση της ποιότητας επομένως κινήθηκαν προς αυτήν την κατεύθυνση. Ακόμα, αναφέρθηκε η εκμάθηση της γερμανικής γλώσσας σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερη επάρκεια με συνέπεια την πιο εύκολη αφομοίωση τους και την ένταξή τους αργότερα στο εργατικό δυναμικό της χώρας.

Η έννοια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και οι αρχές της εισάγονται πλέον στο σύστημα της Γερμανίας με τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές να αξιοποιούν όλο και με μεγαλύτερη συχνότητα τα εκπαιδευτικά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως το Erasmus+ για απόκτηση διαπολιτισμικών ικανοτήτων. Επιπλέον, εισάγεται το **εναλλακτικό μοντέλο εκπαίδευσης** με τα σχολεία να προσφέρουν και **δίγλωσσες τάξεις και κανονικές γερμανικές τάξεις με πρόγραμμα Π.Σ.** προσαρμοσμένο -διαφοροποιημένο, εμπλοκή γονέων στη ζωή του σχολείου, αλλαγές

σε επιμέρους μαθήματα π.χ. Ελληνική Γλώσσα & Λογοτεχνία / Γερμανική Γλώσσα & Λογοτεχνία.

Τα προσαρμοσμένα προγράμματα είχαν σκοπό να προετοιμάσουν και να «εφοδιάσουν» τα παιδιά με όλες εκείνες τις γνώσεις που ήταν απαραίτητες ώστε να ενσωματωθούν στις γερμανικές τάξεις όπως αναφέρουν οι Μιλέση και Πασχαλιώρη. Επιπλέον, μέσα στο ίδιο το γερμανικό σχολείο ξεκίνησαν να λειτουργούν διγλωσσικές τάξεις στις οποίες οι μαθητές διδάσκονταν στην δική τους γλώσσα τα μαθήματα σε ποσοστό 2/3 κι όσο φοιτούσαν σε μεγαλύτερες τάξεις αυξάνονταν η διδασκαλία της γερμανικής γλώσσας και μειώνονταν η διδασκαλία της μητρικής τους.

(Merkens, 2007)

Οι τάξεις και τα τμήματα που διδάσκουν στην μητρική γλώσσα (ΤΜΓ) των μαθητών αφορούν και τις δυο βαθμίδες εκπαίδευσης, Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια και έχουν πρωινά (στο πρόγραμμα της κανονικής τάξης) αλλά και απογευματινά τμήματα. Είναι άξιο αναφοράς πώς δεν παίζει κανένα ρόλο η ηλικία των μαθητών με την τάξη στην οποία φοιτούν καθώς γίνεται η προσπάθεια ενσωμάτωσή τους χωρίς να έχουν γνώση της γερμανικής γλώσσας. Τα ομοσπονδιακά κράτη λειτούργησαν λίγο διαφορετικά στα μέτρα και τις αποφάσεις που ελήφθησαν . Πιο συγκεκριμένα, το κρατίδιο της Β. Βεστφαλίας λειτούργησε έχοντας ως στόχο την ολική ενσωμάτωση ενώ το κρατίδιο της Βαυαρίας έδωσε αυξημένη προτεραιότητα στην παλιννόστηση.

Στα ομοσπονδιακά κρατίδια ,το Μάθημα Μητρικής Γλώσσας & Στοιχείων Πολιτισμού της κοινωνίας καταγωγής δεν εποπτεύεται από το γερμανικό πλαίσιο αλλά από την διπλωματική αντιπροσωπεία των χωρών προέλευσης, επομένως το μάθημα δεν εντάσσεται στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα της χώρας υποδοχής.

Σε αυτό το σημείο, πρέπει να αναφερθούμε και στις προπαρασκευαστικές τάξεις οι οποίες βοηθούσαν τα παιδιά διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης να γνωρίσουν και να μάθουν την γερμανική γλώσσα .Παράλληλα, προετοίμαζαν τα παιδιά ώστε να μπουν πιο ομαλά στην γερμανική κοινωνία και συναντώνται ήδη από το 1964 ιδιαίτερα σε περιοχές της Γερμανίας όπου δεν υπήρχαν δίγλωσσα τμήματα. Οι προπαρασκευαστικές τάξεις ήταν μακράς διάρκειας επομένως οδηγούσαν σε περιθωριοποίηση και αποξένωση των αλλοδαπών μαθητών με αποτέλεσμα να καταργούνται σταδιακά. Βέβαια , ορισμένα κρατίδια όπως η Βαυαρία ακολούθησαν

την δική τους πολιτική και επέκτειναν τα προπαρασκευαστικά τμήματα σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η Γερμανία αποτελείται από ένα σύνολο μικρότερων κρατιδίων που έχουν την αυτονομία τους στους διάφορους τομείς. Είναι φανερό ότι και στην διαπολιτισμική εκπαιδευτική πολιτική υπάρχουν διαφοροποιήσεις από κρατίδιο σε κρατίδιο αλλά γενικότερα περιλαμβάνει συνοπτικά:

- προπαρασκευαστικές τάξεις
- διγλωσσικές τάξεις (εντός σχολείου και εκτός)
- τάξεις με προσαρμοσμένο αναλυτικό πρόγραμμα (εντός σχολείου)
- τάξεις σε ήδη ενσωματωμένους μαθητές (εντός σχολείου)
- απαραίτητη συνεργασία οικογένειας-σχολείου

Η εξέλιξη στην εκπαιδευτική διαδικασία κρίθηκε αναγκαία και απαραίτητη καθώς οι μεταναστευτικές ροές αυξήθηκαν επομένως τα προβλήματα στην εκπαίδευση των μεταναστευτικών πληθυσμών διογκώθηκαν. Παρόλα αυτά, η Γερμανία αλλά και η Ελλάδα εφαρμόζει διαπολιτισμικά προγράμματα τα τελευταία χρόνια κι όπως είναι φανερό χρειάζεται αλλαγή στάσεων των εκπαιδευτικών, χρόνος, εκπαίδευση και προσαρμογή στις ανάγκες των παιδιών.

2.2.4 Ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν σκοπό να βοηθήσουν στην μετεγκατάσταση των μεταναστών στην νέα τους πατρίδα. Στην Γερμανία, η πρόσβαση στις ΜΚΟ βρίσκεται σε άμεση εξάρτηση με τον τόπο κατοικίας των αιτούντων βοήθειας. Πολλές από αυτές βρίσκονται κοντά στα κέντρα όπου φιλοξενούνται όσοι αιτούν άσυλο και αφορά κατά κύριο λόγο αυτούς που δεν έχουν τα νόμιμα έγγραφα για την παραμονή τους.

Από το 2016 έχουν ανοίξει πολλά γραφεία που αφορούν σε υπηρεσίες ασύλου αλλά δεν υπάρχει μια ενιαία πολιτική ούτε στις ΜΚΟ. Πολλές φορές, η πρόσβαση

στα γραφεία είναι δύσκολη καθώς βρίσκονται αρκετά μακριά από τις δομές των προσφύγων και των μεταναστών.

Στην Χαιδελβέργη , στο ομοσπονδιακό κράτος Βάδης-Βυρτεμβέργης έχει ιδρυθεί η «Ειδική κοινωνική και διαδικαστική συμβουλευτική υπηρεσία» με σκοπό να ενημερώσει και να δώσει συμβουλές στους νεοεισαχθέντες αλλά να τους προσφέρει και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη αφού συνεργάζεται με διάφορους οργανισμούς πρόνοιας και νοσοκομεία. Ακόμα, υπάρχουν οι JMD που αφορούν σε υπηρεσίες μετανάστευσης νέων μεταξύ των ηλικιών 12-27 που προσφέρουν τις απαραίτητες πληροφορίες, την βοήθεια και την επαφή με όλους τους φορείς που χρειάζεται να έρθουν οι μετανάστες ώστε να ενταχθούν πιο άμεσα σε κοινωνικό επίπεδο.

Καθώς η χώρα αποτελεί μέρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει την άμεση επικοινωνία και την βοήθεια από τους Διεθνείς Θεσμούς όπως τον ΟΗΕ και την ΔΟΜ που αναφέραμε στα πλαίσια των μη κυβερνητικών οργανώσεων στην Ελλάδα. Η ΔΟΜ διαθέτει οκτώ γραφεία σε όλη τη χώρα και παρέχει βοήθεια σε θέματα εισδοχής, επανεγκατάστασης και ένταξης ή ακόμα σε επανένωση οικογενειών που για διάφορες λόγους διαχωρίστηκαν.

Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης ή αλλιώς ΙΟΜ λειτουργεί κατά τον ίδιο τρόπο έχοντας άμεση συνεργασία με την κυβέρνηση αλλά και γενικότερα φορείς του ιδιωτικού τομέα. Το γραφείο που υπάρχει στο Βερολίνο έχει ως στόχο να ευαισθητοποιήσει σχετικά με το επίμαχο ζήτημα, να δημιουργήσει έναν οδηγό για ειρήνη και σταθερότητα και να παρέχει γενικότερα ανθρωπιστική βοήθεια.

2.2.5 Η γερμανική γλώσσα

Τα γερμανικά είναι μια διεθνής γλώσσας που ομιλούν πάνω από 105.000.000 άνθρωποι σε όλο τον κόσμο ως επίσημη μητρική και ως μη. Η συγκεκριμένη γλώσσα ομιλείται σε όλα τα κρατίδια της Γερμανίας και είναι η επίσημη της χώρας ενώ υπάρχουν και ορισμένες γερμανικές διάλεκτοι όπως αυτή του Βερολίνου με κάποιες ιδιαιτερότητες. Τα γερμανικά βέβαια ομιλούνται και σε γειτονικές χώρες όπως είναι η Αυστρία, η Δανία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και η Ελβετία πάλι με την μορφή διαλέκτων. Παράλληλα, χρησιμοποιούνται από μειονότητες του Καναδά, της Πολωνίας, της Ρουμανίας και πολλών άλλων χωρών. Τα γερμανικά είναι η δεύτερη ομιλούμενη γλώσσα μετά τα ρώσικα. Επιπλέον, είναι η τρίτη διδασκόμενη γλώσσα στην Ευρώπη , μετά τα αγγλική και την γαλλική γλώσσα.

Σύμφωνα με έρευνα του Πανεπιστημίου Γκαίτε , τα γερμανικά κατέχουν σημαντικό ρόλο στην σχολική εκπαίδευση ανά τον κόσμο. Το 2020 τα σχολεία στα οποία διδάσκεται η γερμανική γλώσσα ανήλθαν στα 106.000 αυξάνοντάς τα κατά 11.000 από το 2015. Επιπρόσθετα, τα γερμανικά διδάσκονται στη Γαλλία, τη Ρωσία , την Ουγγαρία και σε πολλές ακόμα χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην Ελλάδα τα γερμανικά διδάσκονται από την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευσης στα δημοτικά ,με την προϋπόθεση να συμπληρώνουν 12 μαθητές στην κάθε τάξη .

Όσον αφορά το επίπεδο δυσκολίας της γλώσσας δεν υπάρχει μια σωστή απάντηση. Κάθε γλώσσα έχει τις δυσκολίες της , παρόλα αυτά- όπως και η ελληνική- δεν έχει ευκολία στην ανάγνωση αφού οι λέξεις προφέρονται όπως ακριβώς είναι λαμβάνοντας υπόψη κάποιες ιδιαιτερότητες. Υπάρχουν μακροσκελείς λέξεις ενώ η γραμματική είναι δομημένη με κανόνες διευκολύνοντας της εκμάθησή της. Η διαφορά στην διδασκαλία της έγκειται στην πληθυσμιακή ομάδα που θα δεχθεί την νέα γλώσσα ως δεύτερη , έχοντας ήδη την μητρική. Το διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο, οι παραδόσεις και οι προσλαμβάνουσες είναι διαφορετικές για ένα μετανάστη σε σχέση με ένα γηγενή επομένως ο τρόπος διδασκαλίας αφορά εξ ολοκλήρου την διαφοροποιημένη διδασκαλία προσαρμοσμένη στις ανάγκες του μαθητή.

2.3 Η περίπτωση της Αυστραλίας

2.3.1 Η μετανάστευση στην Αυστραλία –Ιστορική Αναδρομή

Ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού των κατοίκων της Αυστραλίας έχει γεννηθεί στο εξωτερικό. Αυτό αντικατοπτρίζει το μισό εκατομμύριο μετανάστες που έφτασαν κι εγκαταστάθηκαν στην Αυστραλία μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο. Ως αποτέλεσμα της εγκατάστασης αυτής είναι η Αυστραλία να αποτελεί μια από τις χώρες με ποικιλομορφία εθνικοτήτων.

Στα πλαίσια της μετανάστευσης και μετεγκατάστασης στον νέο τόπο, όσοι πρόσφυγες κρίθηκαν παράνομοι, παρέμειναν στην χώρα σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους κι έκαναν αίτημα ώστε να θεωρηθούν πρόσφυγες. Όσοι απορρίφθηκαν, στάλθηκαν στην χώρα από την οποία ταξίδεψαν ενώ σε όσους έμειναν δόθηκε άδεια διαμονής, ιατρική περίθαλψη, διερμηνεία και δωρεάν μαθήματα της Αγγλικής Γλώσσας.

Οι πρόσφυγες που πληρούσαν εξαρχής τα κριτήρια επιδοτήθηκαν από την Αυστραλιανή κυβέρνηση ώστε να λάβουν ενοίκιο για την διαμονή της. Υστέρα, έγιναν αποδέκτες δωρεάν κοινωνικής ασφάλισης, δωρεάν μαθημάτων για την εκμάθηση της γλώσσας και κάλυψη διερμηνείας. Σύμφωνα με τα δημογραφικά στοιχεία και τον καθηγητή Cushner του Πανεπιστημίου Kent State, το 1,7 % του πληθυσμού αποτελείται από ιθαγενείς. Το μεγαλύτερο μέρος φαίνεται να συγκεντρώνεται στις νότιες χώρες της ηπείρου δημιουργώντας έτσι μεγάλη ποικιλομορφία στον πληθυσμό αναδεικνύοντας την ανάγκη για αρμονική συμβίωση και καθολική εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών.

Σχετικά με την εκπαίδευση, το 1972, η κυβέρνηση του Whitlam Labor αντικατέστησε την Λευκή Αυστραλία με ένα σύστημα μετανάστευσης παρόμοιο με εκείνο του Καναδά, το οποίο είναι αμερόληπτο σε φυλετικό επίπεδο. Ο πρώην υπουργός μετανάστευσης Grassby, είχε αναφέρει ότι δεν αποτελούν πλέον μεταναστευτικό πληθυσμό αλλά είναι παιδιά από την Αυστραλία πολλών διαφορετικών χωρών αφήνοντας να γίνει κατανοητό το αντιρατσιστικό και συλλογικό πνεύμα της χώρας. Έτσι, η χώρα οδηγήθηκε σε αρμονική συνύπαρξη των λαών ενώ μέχρι και το 1996 οι Ασιάτες Αυστραλοί κατείχαν το 5% του πληθυσμού.

Παρόλο που η αποδοχή των ξένων πληθυσμών ξεκίνησε αρκετά νωρίς μέχρι το 1979 αφορούσε αρκετά την ρητορική και λιγότερη την πρακτική. Το 1980 καταφέρνουν όλα τα αυστραλιανά κράτη να υιοθετήσουν την πολιτική της πολιτισμικής εκπαίδευσης με την Νέα Νότια Ουαλία να εκφράζει δυναμικά τους στόχους της για ενσωμάτωση όλων των ατόμων. Επίσης, είναι σημαντικό να αναφερθούμε στον Lawrence J. Saha ο οποίος κατηγοριοποιεί τους κατοίκους της Αυστραλίας σε τρεις ομάδες τους Αυστραλούς/Ασιάτες, του αυτόχθονες και τους πρόσφυγες κάτι που επιβεβαιώνει την ποικιλομορφία της χώρας.

Ήδη, από το 1951, η Αυστραλία είχε υπογράψει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων (Σύμβαση για τους πρόσφυγες) και το επόμενο πρωτόκολλο του 1967. Αυτό σημαίνει ότι η Αυστραλία είναι νομικά υποχρεωμένη να αναπτύξει νόμο και πολιτική στο πνεύμα της Σύμβασης για τους Πρόσφυγες, τόσο στις ομοσπονδιακές όσο και στις πολιτειακές δικαιοδοσίες.

Σήμερα, οι ιθαγενείς κάτοικοι της Αυστραλίας ανήκουν στην αυστραλιανή φυλή και θεωρούνται αυτόχθονες Αβοριγίνες ενώ ελάχιστοι κάτοικοι ανήκουν πλέον σ' αυτήν τη φυλή (το 2001 υπήρχαν 366.436). Το 2009, στην Αυστραλία κατοικούσαν 21.262.641 άτομα με το μεγαλύτερο μέρος προέρχεται από χώρες της Ευρώπης όπως Αγγλία, Ιταλία, Γερμανία και Ελλάδα. Οι Έλληνες καθώς και οι ελληνικής καταγωγής Αυστραλοί είναι επίσημα περίπου 475.000 (109.988 γεννημένοι στην Ελλάδα και 365.147 γεννημένοι στην Αυστραλία), σύμφωνα με την απογραφή του 2006. Επιπλέον, άλλες πληθυσμιακές ομάδες είναι οι Κινέζοι, οι Ινδοί καθώς και άλλοι λαοί της Ασίας.

2.3.2 Το εκπαιδευτικό σύστημα της Αυστραλίας

Η Αυστραλία αποτελεί ένα ομοσπονδιακό κράτος που περιλαμβάνει έξι πολιτείες και δυο μείζονες επικράτειες. Οι έξι πολιτείες είναι οι Βικτόρια, Δυτική Αυστραλία, Νέα Νότια Ουαλία, Νότια Αυστραλία, Κουίνσλαντ και η νησιωτική Τασμανία. Επιπλέον, σε αυτή ανήκουν και ορισμένες νησιωτικές περιοχές του Ινδικού αλλά και του Ειρηνικού Ωκεανού.

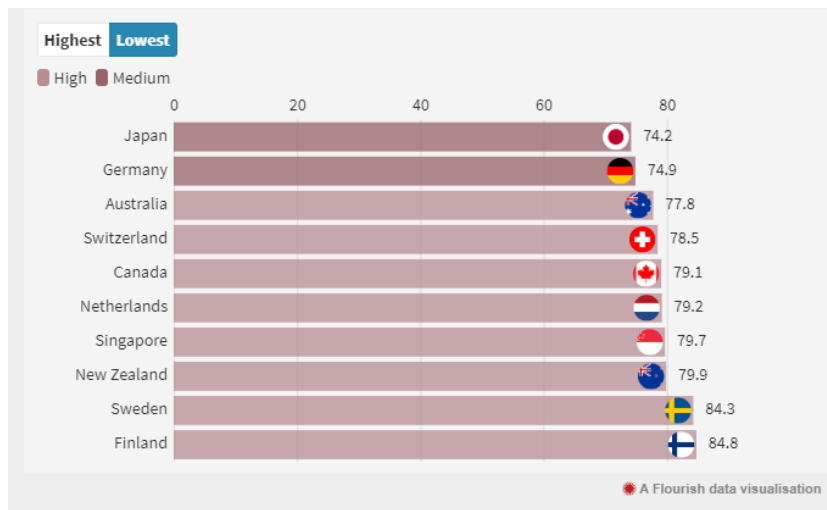
Η ήπειρος, όπως και οι προηγούμενες χώρες ακολουθεί την διαβάθμιση της εκπαίδευσης σε Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας Δεξιοτήτων και Απασχόλησης, η σχολική εκπαίδευση αναφέρεται στα δυο πρώτα επίπεδα δηλαδή στην Πρωτοβάθμια και την Δευτεροβάθμια εκπαίδευση η οποία είναι υποχρεωτική και είναι μεταξύ των ηλικιών 6 έως 16 ετών. Η εκπαίδευση είναι παρόμοια με όλη την Αυστραλία με ορισμένες διαφορές μεταξύ των κρατών και των εδαφών. Η εκπαίδευση παρέχεται τόσο από την κυβέρνηση όσο και από μη κυβερνητικούς παρόχους.

Η σχολική εκπαίδευση είναι υποχρεωτική από την ηλικία των 6 έως 15 ετών σε όλα τα κράτη, εκτός από την Τασμανία, που διαρκεί έως τα 16 έτη. Τα παιδιά αρχίζουν το δημοτικό σχολείο στην ηλικία των 5 όταν και ξεκινούν στο προπαρασκευαστικό ή νηπιαγωγείο έτος. Ύστερα, ακολουθεί η πρωτοβάθμια εκπαίδευση που διαρκεί έξι ή επτά χρόνια, ανάλογα με το κράτος αλλά και το έτος γέννησης.

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση ακολουθεί με διάρκεια 4 έτη ανάλογα και την πρωτοβάθμια. Οι μαθητές ξεκινούν συνήθως τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση τους όταν είναι 12 ή 13 ετών και ολοκληρώνουν στα 16 περίπου (junior secondary). Αν ένας μαθητής συνεχίσει, ακολουθεί διετής εκπαίδευσης από τα 16-18 έτη που αναφέρεται ως ανώτατη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η κατηγοριοποίηση των τάξεων δεν ακολουθεί τον τύπο των τάξεων όπως είναι στο ελληνικό σχολείο αλλά αναφέρονται ως έτη δηλαδή 1ο έτος μάθησης ή 2ο έτος και ολοκληρώνεται μέχρι το 12ο έτος μάθησης.

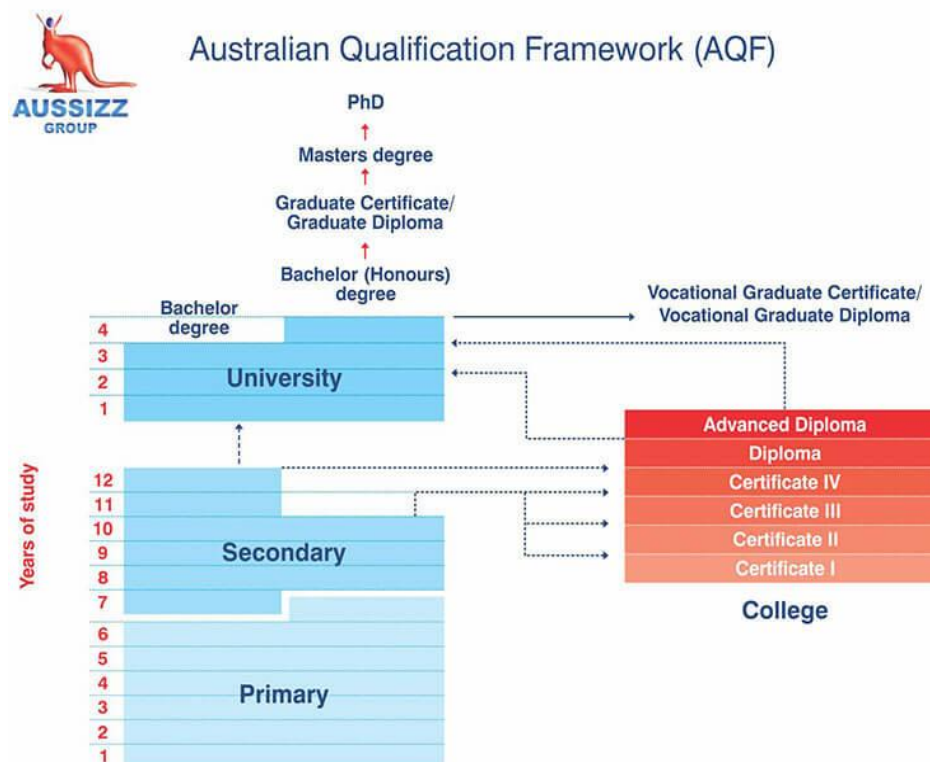
Τα σχολεία χωρίζονται σε κυβερνητικά και μη κυβερνητικά. Η κυβέρνηση αλλά και το κάθε ομοσπονδιακό κράτος χρηματοδοτεί τα σχολεία σε πολύ μεγάλο ποσοστό ενώ παράλληλα έχουν αναπτύξει τα σχολεία ποιότητας (Quality schools) στα οποία παρέχεται χρηματοδότηση σε σχολεία και σχολικά συστήματα με βάση τις ανάγκες των μαθητών και του σχολείου. Η αυστραλιανή κυβέρνηση δεσμεύεται να βελτιώσει την ποιότητα και την κατάσταση της διδασκαλίας, μαζί με το Αυστραλιανό Ινστιτούτο Διδασκαλίας και Σχολικής Ηγεσίας επομένως αντιλαμβανόμαστε ότι λειτουργούν με βάση πρότυπα ποιότητας. Λειτουργούν εκπαιδευτικά προγράμματα για εκπαιδεύσουν και να υποστηρίξουν την ηγεσία στην εκπαίδευση.

Με βάση τα στοιχεία του Economist intelligence unit, τόσο η Αυστραλία όσο και η Γερμανία αναφέρονται στις χώρες με τα καλύτερα εκπαιδευτικά συστήματα με βάση τα μαθησιακά αποτελέσματα όπως φαίνεται στην Εικόνα 1.

Εικόνα 3: Classification of educational systems

Επιπλέον, ακολουθεί το διάγραμμα του εκπαιδευτικού συστήματος της Αυστραλίας στα οποία φαίνονται τα έτη μθήσης και όχι οι τάξεις όπως αναφέραμε παραπάνω:

Εικόνα 4: Αυστραλιανό Εκπαιδευτικό Σύστημα

2.3.3 Μεταναστευτική πολιτική της ένταξης στην Αυστραλία

Το Αυστραλιανό εκπαιδευτικό σύστημα αντιλήφθηκε από πολύ νωρίς ότι οι ανάγκες των μαθητών που είναι πρόσφυγες έχουν μεγαλύτερα ζητήματα σε σχέση με τους μετανάστες που καταφθάνουν στη χώρα. Αυτό προκύπτει καθώς οι πρόσφυγες διακόπτουν τη φοίτηση των παιδιών, ορισμένοι δεν έχουν δεξιότητες αλφαριθμητισμού ενώ μπορεί να διακατέχονται από αισθήματα φόβου, αβεβαιότητας και προβλήματα υγείας.

Όλο το εκπαιδευτικό σύστημα είναι προσανατολισμένο στην ολόπλευρη ανάπτυξη και υποστήριξη των μαθητών ανεξαρτήτως χώρας. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχει πρόγραμμα υποστήριξης των προσφύγων μαθητών το οποίο προσανατολίζεται στην ολική τους ενσωμάτωση και στην πλήρη πρόσβαση τους στο πρόγραμμα σπουδών. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση ώστε να μάθουν την αγγλική γλώσσα και να λάβουν την απαραίτητη παιδεία.

Από την δική τους πλευρά τα σχολεία είναι ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένα στα πλαίσια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης παρέχοντας στα παιδιά ένα περιβάλλον με ασφάλεια. Ένα σημαντικό κομμάτι προσανατολισμένο στην διαπολιτισμική εκπαίδευση είναι οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί που βοηθούν στην υπερπήδηση των εμποδίων και την ολόπλευρη προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών. Υπάρχουν αρκετά σχολεία στα οποία οργανώνονται και υλοποιούνται προγράμματα με σκοπό την ενημέρωση και την στήριξη μαθητών που προέρχονται από άλλες χώρες. Έτσι, για αυτό το σκοπό καθιερώθηκε και η Εβδομάδα Προσφύγων, ετήσια κάθε Ιούνιο.

Στην εβδομάδα προσφύγων συμμετέχουν μεμονωμένα άτομα, σχολεία, κοινοτικοί οργανισμοί, επιχειρήσεις και η τοπική κυβέρνηση. Πραγματοποιούνται εκδηλώσεις με σκοπό την ευαισθητοποίηση και την στήριξη σε προσφυγικά θέματα με σκοπό τόσο την ενημέρωση των πολιτών όσο και την ομαλή ένταξη των μεταναστών και προσφύγων. Επιπλέον, κάθε ένας μπορεί να αναφέρει την δική του ιστορία και την πορεία μέχρι να φτάσει στη χώρα.

(Refugee Week, Συμβούλιο Προσφύγων Αυστραλίας)

Το Υπουργείο Παιδείας της NSW παρέχει μια σειρά από προγράμματα σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης για την υποστήριξη των προσφύγων. Τα πρόγραμμα χρηματοδοτούνται είτε από δημόσιους φορείς είτε από ιδιωτικούς και παρακολουθούνται από επιτροπές Πολυπολιτισμικής Εκπαίδευσης ώστε να τηρούνται όλα τα πλαίσια και η στοχοθεσία.

Αρχικά, διδάσκονται στο σχολείο τα αγγλικά ως πρόσθετο πρόγραμμα ή ως διάλεκτο με εντατικό πρόγραμμα ή με πρόσθετη γλωσσική υποστήριξη. Επιπλέον, υπάρχει δίγλωσση υποστήριξη από Υπεύθυνους Σχολικής Μάθησης (Εθνοτικοί) και από Υπηρεσίες μετάφρασης και διερμηνείας. Επιπλέον, πραγματοποιείται το Πρόγραμμα Υποδοχής(Welcome Program) που περιλαμβάνει συνεδρίες προσανατολισμού που παρέχουν τις βασικές πληροφορίες για την υποστήριξη και τη δημιουργία θετικών συνδέσεων μεταξύ μαθητών, γονέων και σχολείου.

Επομένως , παρατηρούμε ότι τα σχολεία που πρόκειται να δεχθούν αλλοδαπούς μαθητές απευθείας εντάσσονται σε εκπαιδευτικά προγράμματα και χρηματοδοτούνται προς αυτόν τον σκοπό. Συνοψίζοντας , η εκπαιδευτική πολιτική της ένταξης περιέχει:

- Πρόγραμμα Σπουδών, έκθεση, αξιολόγηση
- Περιφερειακοί υπεύθυνοι για την υποστήριξη των προγραμμάτων
- Πολυπολιτισμικοί υπεύθυνοι που θα οικοδομήσουν την σχέση σχολείου οικογένειας.
- Διερμηνεία και μετάφραση δωρεάν μέσα στο σχολείο
- Εκμάθηση Αγγλικών ως **πρόσθετη** γλώσσα με εντατικό πρόγραμμα ή πρόσθετη υποστήριξη.
- Προγράμματα για κατανόηση της σύγχρονης αυστραλιανής κουλτούρας, κατανόηση των πολιτισμών, της διαφορετικότητας,, συμπεριληπτική εκπαίδευση, υψηλές προσδοκίες για όλους τους μαθητές
- Περιβάλλον χωρίς αποκλεισμούς και στερεότυπα

2.3.4 Ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων

Στην Αυστραλία, τα άτομα που καλούνται πρόσφυγες αλλά και γενικότερα οι μετανάστες είναι έχουν άμεση βοήθεια από το κράτος και οι κυβερνήσεις (ομοσπονδιακές, πολιτειακές και τοπικές) που προσφέρουν στέγαση, φροντίδα υγείας, εκπαίδευση(εκμάθηση αγγλικών), εύρεση εργασίας, διερμηνεία και μετάφραση, χρηματοοικονομική ενίσχυση και ψυχολογική βοήθεια. Είναι τόσο οργανωμένο το σύστημα που παρέχει όλα όσα χρειάζονται οι νεοεισαχθέντες. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση προσφέρει για το σκοπό αυτό το Πρόγραμμα ανθρωπιστικής διευθέτησης) (HSP) και τις Εξειδικευμένες και εντατικές υπηρεσίες (SIS).

Θα μπορούσε κανείς να θεωρήσει ότι δεν είναι απαραίτητες οι ΜΚΟ σε ένα τόσο οργανωμένο κράτος . Παρόλα αυτά, υπάρχουν αρκετές μη κυβερνητικές οργανώσεις στην Αυστραλία που λαμβάνουν χρηματοδότηση , ακόμα και κρατική με σκοπό να διευκολύνουν και να βοηθήσουν στην μετεγκατάσταση των μεταναστών που έρχονται στην ήπειρο. Κάθε μια έχει τον δικό της σκοπό και προσφέρει διαφορετικού είδους βοήθεια όπως:

- Υπηρεσία NSW για τη θεραπεία και αποκατάσταση επιζώντων βασανιστηρίων και τραυματισμών (STARTTS), πρόκειται για μια οργάνωση μη κερδοσκοπική που έχει στόχο να βοηθήσει ψυχολογικά και να προσφέρει κοινοτικές παρεμβάσεις ώστε τα άτομα να ξεπεράσουν.
- Στην ίδια λογική είναι και το Foundation House
- Το Συμβούλιο Προσφύγων της Αυστραλίας είναι ανεξάρτητο από την κυβέρνηση κι έχει σκοπό να προωθήσει και να ενημερώσει σχετικά με την νόμιμη πολιτική που πρέπει να ακολουθείται σε όλους αιτούνται άσυλο. Πραγματοποιούνται καμπάνιες προς ενημέρωση, υπάρχει συνεργασία με άλλους φορείς και εξετάζονται οι βέλτιστες πρακτικές.
- Για την νομική προστασία και δωρεάν συμβουλές και εκπροσώπηση υπάρχουν η Νομική συνδρομή NSW - Υπηρεσία προσφύγων και η Νομική Υπηρεσία Προσφύγων και Μετανάστευσης .

2.3. Η αγγλική γλώσσα της Αυστραλίας

Η Αυστραλία χρησιμοποιεί την αγγλική γλώσσα με κάποιες διαφορές σε σχέση με τα αγγλικά της Βρετανίας. Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποιούνται περισσότερες παραλείψεις και συντομεύσεις σε σχέση με την αγγλική. Επιπλέον, η γλώσσα έχει διαμορφωθεί με κάποιες ιδιαιτερότητες και ιδιωτισμούς των αυτοχθόνων της ηπείρου ενώ χρησιμοποιούνται και πολλοί αμερικανικοί όροι. Σύμφωνα με την Εθνική Έκθεση για τις αυτόχθονες γλώσσες, οι αυστραλιανές γλώσσες είναι περίπου 290 με 363 που ανήκουν σε 28 αρχικές γλώσσες οι οποίες ομιλούνται από τους αυτόχθονες Αυστραλούς.

Γενικότερα η προφορά των λέξεων στην αγγλική γλώσσα παρουσιάζει μια εμφανή διαφοροποίηση καθώς το ίδιο γράμμα μπορεί να διαβαστεί με διαφορετικούς τρόπους σε μία λέξη είτε ακολουθώντας κάποιο κανόνα είτε όχι, δεδομένου που την καθιστά μια γλώσσα που χρειάζεται αρκετή εξάσκηση και εμπειρία. Οι γραμματικοί κανόνες είναι αρκετά δομημένοι σε σχέση με το λεξιλόγιο. Βέβαια, παρατηρούνται αρκετές παραλλαγές καθώς υπάρχουν τα αγγλικά της Νέας Ζηλανδίας, οι γλώσσες της Τασμανίας και οι γλώσσες του νησιού Torres Strait.

Η διδασκαλία της αγγλικής ως πρόσθετη ξένη γλώσσα στην τυπική εκπαίδευση έρχεται ως απόρροια όλων των προηγούμενων για να ξεπεράσει τις δυσκολίες που προκύπτουν στην επικοινωνία των παιδιών με την νέα πραγματικότητα. Τα προγράμματα που παρέχονται είναι εντατικά αλλά πολλές φορές προκύπτει ήδη στοιχειώδης βασική γνώση των μεταναστών και των προσφύγων ώστε να καταφέρουν να συνεννοηθούν σε όλη την διάρκεια του ταξιδιού τους.

Επιπλέον, μία από τις επίσημα διδασκόμενες γλώσσες στο εκπαιδευτικό σύστημα της Αυστραλίας είναι πλέον η ελληνική. Στην πολιτεία της Βικτώριας ειδικότερα, η ελληνική είναι μία από τις 52 γλώσσες που διδάσκονται στα κυβερνητικά και μη σχολεία ενώ πιο πριν διδάσκονταν από ιδιώτες, κοινότητα και Εκκλησία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο :Κριτική Ανασκόπηση των τριών χωρών

3.1 Σημεία θεώρησης των 3 χωρών

Για να μπορέσει να πραγματοποιηθεί συγκριτική μελέτη στην δομή και την διάθρωση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης των χωρών Ελλάδας, Γερμανίας και Αυστραλίας χρειάζεται να καθοριστούν τα σημεία-άξονες , τα οποία θα συγκρίνουμε. Έτσι, θα γίνει αναφορά στα εξής:

- ✓ την γλωσσική πολιτική
- ✓ το χρονικό πλαίσιο θεσμοθετημένης διαπολιτισμικής εκπαίδευσης
- ✓ τις επίσημες γλώσσες της χώρας
- ✓ τον χώρο πραγματοποίησης και λειτουργίας
- ✓ τον υπεύθυνο του προγράμματος
- ✓ σχολικά εγχειρίδια
- ✓ παράλληλη ψυχολογική υποστήριξη
- ✓ διάρκεια του προγράμματος
- ✓ τον ρόλο των μη κυβερνητικών οργανώσεων
- ✓ τα αποτελέσματα του πλαισίου στήριξης
- την πρόβλεψη αποτυχίας

3.1.1 Σύγκριση των σημείων θεώρησης

Καθώς οι πίνακες αποτελούν ένα εργαλείο χρήσιμο για την επεξεργασία δεδομένων , θα προσπαθήσουμε να παρατάξουμε τα δεδομένα που προέκυψαν από την σχετική βιβλιογραφική έρευνα που πραγματοποιήθηκε και να τα αντιπαραβάλουμε ώστε να αντιληφθούμε καλύτερα την συνολική εικόνα της κάθε χώρας όπως αυτή προκύπτει. Έτσι, θα κατανοήσουμε καλύτερα τις ομοιότητες και τις διαφορές τους.

Ακολουθεί ο πίνακας:

Πίνακας 1: Σημεία θεώρησης Ελλάδας, Γερμανίας, Αυστραλίας

Σημείο Θεώρησης	Ελλάδα	Γερμανία	Αυστραλία
1. Γλωσσική Πολιτική	<p>Δίγλωσσα <u>προγράμματα</u></p> <p>-Τμήμα Υποδοχής</p> <p>-Τμήμα Φροντιστηριακό</p> <p>-Αξιοποίηση Ε.Ζώνης</p> <p>-ελληνική τάξη σε μαθήματα ειδικοτήτων</p> <p><u>Χρήση γλώσσας</u></p> <p>-ελληνική ως δεύτερη</p> <p>-αγγλικά ως γλώσσα συνεννόησης</p> <p>-μητρική γλώσσα (αποσπασματικά)</p> <p>θεσμοθετημένα</p>	<p>Προπαρασκευαστικές τάξεις</p> <p>Δίγλωσσα <u>προγράμματα</u></p> <p>-ΤΜΓ(τμήμα μητρική γλώσσας)</p> <p>-γερμανική με τάξη με αναπροσαρμογή</p> <p>-συνεργασία γονέων</p> <p>-τάξεις σε ήδη ενσωματωμένων</p> <p>-εξωσχολικές δραστηριότητες(εορτές)</p> <p><u>Χρήση γλώσσας</u></p> <p>-μητρική(MMM μαθήματα μητρικής γλώσσας) χωρίς θεσμοθέτηση</p> <p>-γερμανική</p>	<p>-Πρόγραμμα Σπουδών, έκθεση, αξιολόγηση</p> <p>-Περιφερειακοί υπεύθυνοι για την υποστήριξη των προγραμμάτων</p> <p>-Πολυπολιτισμικοί υπεύθυνοι που θα οικοδομήσουν την σχέση σχολείου οικογένειας.</p> <p>-Διερμηνεία και μετάφραση δωρεάν μέσα στο σχολείο</p> <p>-Συμπερίληψη</p> <p><u>Χρήση γλώσσας</u></p> <p>-Εκμάθηση Αγγλικών ως πρόσθετη γλώσσα</p>
2. Χρονικό πλαίσιο έναρξης θεσμοθετημένης εκπαίδευσης	<p>-Με την εισαγωγή στην τυπική εκπαίδευση</p>	<p>- Με την εισαγωγή στην τυπική εκπαίδευση</p>	<p>- Με την εισαγωγή στην τυπική εκπαίδευση</p>

3. Επίσημες γλώσσες της χώρας	-ελληνική (προστασία της τουρκικής με νομοθετικό πλαίσιο ως μειονοτική γλώσσα)	-γερμανική	-καμία (αγγλικά σε μεγαλύτερο ποσοστό ομιλούμενη)
4. Πραγματοποίηση εκπαίδευσης εντός ή εκτός σχολικού πλαισίου	-εντός -εκτός	-εντός (πρωινά) -εκτός (απογευματινά)	-εντός -εκτός
5. Υπεύθυνος υλοποίησης προγράμματος	-Υπουργείο Παιδείας -Κατά σειρά Περιφέρειες εκπαίδευσης και σχολική μονάδα	-Κάθε ομοσπονδιακό κράτος -Μόνιμης Διάσκεψης των Υπουργών Παιδείας και Πολιτιστικών Υποθέσεων των Κρατών -επιτροπή	-Υπουργείο Παιδείας, Δεξιοτήτων και Απασχόλησης -Ομοσπονδιακά κράτη -Σχολική μονάδα -Σύμβουλοι
6. Σχολικά εγχειρίδια	-Ανοίγω το παράθυρο 1 και 2 -Ελληνικός Πολιτισμός 1 και 2 -Εγχειρίδια των τάξεων του δημοτικού	-Δεν αναφέρονται σχολικά εγχειρίδια Αλλά αναπροσαρμογές σε ήδη υπάρχοντα	-τα ίδια με την σχολική τάξη -βιβλία αγγλικών για την εκμάθηση της γλώσσας
7. Παράλληλη ψυχολογική υποστήριξη	-Σχολικού Ψυχολόγου -Εκπαιδευτικού -ΜΚΟ	-σχολείο -ΜΚΟ	-σχολείο -εκπαιδευτικοί -κοινότητα -ΜΚΟ

8. Διάρκεια διαπολιτισμικής εκπαίδευσης	Μήνες- 2 χρόνια	-προπαρασκευαστικά διαρκούν ως και 2 χρόνια -δίγλωσσα ανάλογα το ομοσπονδιακό κράτος -μέχρι το τέλος της εκπαίδευσής τους	-καθολική εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες
9. Ρόλος μη Κυβερνητικών οργανώσεων	-Ενημέρωση -Παροχή βοήθειας -Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη -Συμβουλευτική -Παροχή καταλύματος -Εύρεση εργασίας -Ένταξη	-Δυσκολότερη πρόσβαση στα γραφεία -Ενημέρωση -Συμβουλευτική -Παροχή κάθε είδους βοήθειας	-Ενημέρωση -Παροχή κάθε είδους βοήθειας και οικονομικής -Δωρεάν διερμηνεία
10. Αποτελέσματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης	-Επίτευξη στόχων -εκμάθηση ελληνικής -Ένταξη στη σχολική τάξη	-Επίτευξη στόχων -εκμάθηση γερμανικής -Ένταξη στη σχολική τάξη	-Εκθέσεις -Στοχοθεσία -Αναπροσαρμογή
11. Πρόβλεψη αποτυχίας προγράμματος	-Συνέχιση παρακολούθησης	-συνέχιση παρακολούθησης -εκπαίδευση εκπαιδευτικών	-Συμπεριληπτική εκπαίδευση -συνέχιση υποστήριξης

1. Η γλωσσική πολιτική

Είναι αξιοσημείωτη διαφορά των πολιτικών που ακολουθούν οι παραπάνω χώρες στα πλαίσια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Η Ελλάδα και η Γερμανία παρέχουν διαγλωσσικά προγράμματα με υποστηρικτικά τμήματα εντός και εκτός σχολικού πλαισίου με την μορφή φροντιστηριακών μαθημάτων. Μέσα στο σχολικό πλαίσιο και οι δυο χώρες αξιοποιούν μαθήματα ή projects προκειμένου να βοηθήσουν

στην ομαλή ένταξη των παιδιών από άλλες χώρες. Τα παιδιά μαθαίνουν τα ελληνικά και τα γερμανικά ως δεύτερη γλώσσα ώστε να μπορούν να παρακολουθήσουν στην τάξη με την διαφορά ότι στην Γερμανία παρακολουθούν και μαθήματα στην μητρική τους γλώσσα. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με την Ελλάδα στην οποία συμβαίνει αποσπασματικά παρόλο που εδώ είναι θεσμοθετημένη ενώ στο γερμανικό σύστημα όχι. Επιπλέον, η Γερμανία διατηρεί προπαρασκευαστικές τάξεις με αποτέλεσμα να δημιουργούνται εθνικές τάξεις που οδηγούν πολλές φορές τους αλλοδαπούς μαθητές στην απομόνωση. Οι τάξεις αυτές σταδιακά καταργούνται.

Εκ διαμέτρου αντίθετη είναι η πολιτική της Αυστραλίας που ακολουθεί μια ολόπλευρη διαπολιτισμική εκπαίδευση σε όλο το φάσμα του σχολικού περιβάλλοντος. Τα σχολεία εντάσσονται σε προγράμματα, χρηματοδοτούνται, καταγράφουν ετήσιες εκθέσεις και προσφέρουν ολιστική διαπολιτισμική εκπαίδευση μέσω μαθημάτων αλλά και κουλτούρας. Προσφέρεται βοήθεια στους εκπαιδευτικούς, διερμηνεία στο σχολείο και εκμάθηση των αγγλικών ως πρόσθετη και όχι ως δεύτερη ή έτσι τουλάχιστον αναφέρεται στην βιβλιογραφία, κάτι που δεν κατηγοριοποιεί τις γλώσσες.

2. Το χρονικό πλαίσιο θεσμοθετημένης διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

Και στις 3 χώρες η θεσμοθετημένη διαπολιτισμική εκπαίδευση ξεκινά από την στιγμή που θα εισέλθει ένας μαθητής στα σχολεία της κάθε χώρας αφού έχει τα νόμιμα έγγραφα. Και στις 3 χώρες μπορεί να ξεκινήσει η παροχή βοήθειας από τις ΜΚΟ ενώ η Γερμανία έχει θεσμοθετήσει και προπαρασκευαστικές τάξεις για επιπλέον ενίσχυση των παιδιών των μεταναστών.

3. Επίσημες γλώσσες της χώρας

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι επίσημες γλώσσες κάθε χώρας. Πιο συγκεκριμένα επίσημη γλώσσα στην χώρα μας είναι τα ελληνικά ενώ έχει κατοχυρωθεί η τουρκική αλλά ως μειονοτική γλώσσα, όχι ως επίσημη. Στην Γερμανία αντίστοιχα είναι τα γερμανικά ενώ στην Αυστραλία δεν υπάρχει επίσημη γλώσσα καταγεγραμμένη παρόλο που ομιλούνται σε όλη τη χώρα τα αγγλικά.

4. Χώρος πραγματοποίησης και λειτουργίας

Η εκπαίδευση των παιδιών πραγματοποιείται αρχικά στο σχολικό χώρο αλλά και εκτός με επιπρόσθετη βοήθεια σε Ελλάδα και Γερμανία. Το ίδιο συμβαίνει και στο αυστραλιανό εκπαιδευτικό σύστημα μόνο που η ενσωμάτωση και η ένταξη συνεχίζεται σε κάθε πτυχή της κοινωνικής ζωής όπως δημιουργία εκδηλώσεων, εορτών, δραστηριοτήτων κλπ.

5. Ο υπεύθυνος του προγράμματος

Την αρμοδιότητα και την ευθύνη για την εκπαιδευτική διαδικασία στην Ελλάδα έχει του Υπουργείο Παιδείας τον οποίο διαμορφώνει το σχολικό πρόγραμμα κι έπειτα χωρίς μεγάλη ευελιξία λόγω έχουν οι περιφέρειες εκπαίδευσης και τα σχολεία μέσα από τους συλλόγους. Φυσικά και ο εκπαιδευτικός ακολουθεί το πρόγραμμα και διαφοροποιείται όσο μπορεί για τις ανάγκες των μαθητών. Στην Γερμανία , λόγω των ομοσπονδιακών κρατών κάθε ένα μπορεί να καθορίσει την δική του πολιτική και το πρόγραμμα που θα ακολουθήσει αλλά υπάρχει και η διάσκεψη όλων των κρατιδίων το οποίο θα δώσει τις κατευθυντήριες γραμμές.

6. Σχολικά εγχειρίδια

Στην Ελλάδα είναι θεσμοθετημένα και υπάρχουν εγχειρίδια για το πρώτο και το δεύτερο επίπεδο της ένταξης με σκοπό την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και ιστορίας. Μαζί με αυτά χρησιμοποιούνται και τα εγχειρίδια της τυπικής σχολικής εκπαίδευσης με αναπροσαρμογές. Στην ίδια κατεύθυνση βρίσκεται και η Γερμανία αν και δεν αναφέρθηκε στην βιβλιογραφία συγκεκριμένη σειρά μαθημάτων στα δίγλωσσα προγράμματα. Η Αυστραλία με την σειρά της χρησιμοποιεί τα σχολικά εγχειρίδια του τυπικού σχολείου και αναδιαμορφώνει το πρόγραμμα σύμφωνα με τις ανάγκες των μαθητών κι έχοντας συμπεριληπτική εκπαίδευση σε όλα τα μαθήματα. Η άρση των προκαταλήψεων και του ρατσισμού ενισχύεται στο σύνολο της στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Βέβαια , όπως και στα κρατίδια της Γερμανίας υπάρχουν ορισμένες διαφοροποιήσεις από περιοχή σε περιοχή καθώς έχουν ορισμένη αυτονομία.

7. Παράλληλη ψυχολογική υποστήριξη

Μια πολύ σημαντική συνθήκη , η ενίσχυση και η στήριξη στον ψυχολογικό τομέα προσφέρεται και από τις τρεις χώρες τόσο μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία όσο και έξω από αυτή. Σημαντική θέση κατέχουν οι ΜΚΟ σε αυτό το πλαίσιο στήριξης. Ιδιαίτερη αναφορά θα μπορούσε να γίνει στην Αυστραλία με την Εβδομάδα Προσφύγων συνεισφέροντας στην ευαισθητοποίηση όλης της κοινωνίας κάτι στο οποίο δεν υστερούν φυσικά και οι προηγούμενες δυο χώρες.

8. Διάρκεια του προγράμματος

Από ελληνικής πλευράς το πρόγραμμα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης μπορεί να διαρκέσει από μερικούς μήνες έως και 2 χρόνια κι ανάλογα τις επιδόσεις και τα αποτελέσματα δύναται να συνεχιστούν. Αυτό υπόκειται στην αρμοδιότητα του σχολείου για τη συνέχιση ενός μαθητή στο πρόγραμμα της διαπολιτισμικής με την προϋπόθεση να συνεχιστεί το πρόγραμμα στο σχολείο και τις επόμενες χρονιές.

Στην Γερμανία οι προπαρασκευαστικές τάξεις έχουν χρονική διάρκεια μέχρι και 2 χρόνια ενώ τα δίγλωσσα πρόγραμμα δεν αναφέρουν συγκεκριμένη χρονική διάρκεια , επομένως είναι προφανές ότι η υποστήριξη δίνεται μέχρι ο μαθητής να είναι έτοιμος για να παρακολουθήσει στην τυπική σχολική τάξη.

Στην Αυστραλία, τα προγράμματα είναι εξ αρχής μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας επομένως δεν υπάρχει κανένας χρονικός περιορισμός καθώς βασίζονται στην διαμόρφωση της διαπολιτισμικής κουλτούρας.

9. Ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων

Οι ΜΚΟ πάντα βοηθούσαν και συνεχίζουν να προσφέρουν ότι είναι απαραίτητο για την ομαλή εγκατάσταση και ένταξη των μεταναστών στις νέες τους πατρίδες. Στην Γερμανία , τις προηγούμενες δεκαετίες υπήρχε μεγαλύτερη δυσκολία καθώς δεν υπήρχαν τα αντίστοιχα γραφεία σε όλες τις πόλεις αλλά πλέον αυτό έχει ξεπεραστεί.

10. Τα αποτελέσματα του πλαισίου στήριξης

Στην Ελλάδα το πρόγραμμα παρακολουθείται από τους εκπαιδευτικούς , οι οποίοι ακολουθούν το αναλυτικό πρόγραμμα και θέτουν τους στόχους. Στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς γίνεται η τελική αξιολόγηση για την επίτευξη ή μη των

στόχων. Τα αποτελέσματα προωθούνται στις αρμόδιες διευθύνσεις και τελικά στο υπουργείο. Η Γερμανία ακολουθεί σε γενικές γραμμές ένα παρόμοιο μοτίβο όπως της Ελλάδας ενώ η Αυστραλία έχει επιτροπές και υπεύθυνους εξωτερικούς φορείς που παρακολουθούν το πρόγραμμα των σχολείων και μπορούν να το αναπροσαρμόσουν οποιαδήποτε στιγμή. Καταγράφονται οι εκθέσεις και αξιολογούνται τα μαθησιακά αποτελέσματα.

11. Πρόβλεψη αποτυχίας

Δεν γίνεται αναφορά στα αρμόδια Υπουργεία για πρόβλεψη αποτυχίας καθώς είναι μια έννοια που ενέχει αρνητική χροιά. Αυτό που συμβαίνει και στις τρεις χώρες αφορά στην επέκταση και στη συνέχιση της υποστήριξης όπου αυτή κρίνεται αναγκαία και απαραίτητη. Ανάλογα με τις τελικές αξιολογήσεις που πραγματοποιούνται σε κάθε χώρα ή τις εκθέσεις, συνεχίζεται η υποστήριξη.

3.1.2 Ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των χωρών

Κάθε χώρα εξελίσσεται και αναπροσαρμόζει το εκπαιδευτικό σύστημα ανάλογα με τις ανάγκες και τα αποτελέσματα που διαφαίνονται από αυτό. Θα μπορούσε κανείς να αναφέρει ότι οι χώρες δεν θα έπρεπε να συγκρίνονται καθώς έχουν διαφορετικό ιστορικό υπόβαθρο, διαφορετική πολιτική, διαφορετική οικονομία, διαφορετικό τρόπο διακυβέρνησης. Αυτό θα σήμαινε ότι διαχωρίζουμε τις χώρες ως διαφορετικές ως αυτόνομες οντότητες που λειτουργούν βάση των ιδιαίτερων συνθηκών που έχει η καθεμιά στο εσωτερικό της. Η παρούσα μελέτη δεν έχει σκοπό να αξιολογήσει και να διακρίνει ποια χώρα είναι καλύτερη έναντι των άλλων στα πλαίσια της εκπαίδευσης αλλά να διακρίνει την διαπολιτισμικότητα και την ετερότητα μεταξύ των συστημάτων. Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε την λειτουργία των χωρών και να ενστερνιστούμε στοιχεία που μπορεί να βελτιώσουν την κατάσταση ή να απορρίψουμε άλλα που την εντείνουν.

Αναλύοντας λοιπόν το εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας και την δομή της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης μέσα σε αυτή παρατηρούμε ότι η τυπική σχολική τάξη συνεχίζει να υπάρχει. Η μετανάστευση έδωσε την δυνατότητα στον μαθητικό πληθυσμό να αναμειχθεί και να προκύψουν τάξεις πολυπολιτισμικές δημιουργώντας

μεγαλύτερη δυσκολία στον εκπαιδευτικό που αναγκάστηκε να προσαρμοστεί στις απαιτήσεις της ελληνικής τάξης. Το αναλυτικό σχολικό πρόγραμμα παραμένει προσανατολισμένο στα ελληνικά δεδομένα και την ελληνική ιστορία με την διαφορά ότι γίνονται προσπάθειες ενσωμάτωσης των αλλοδαπών μαθητών. Οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα έχουν μειωθεί σε μεγάλο βαθμό καθώς η ελληνική κοινωνία εξοικειώνεται με την ποικιλομορφία του πληθυσμού αλλά δεν έχουν εξαλειφθεί.

Το σχολείο προσφέρει Τμήματα Υποδοχής ώστε να υποδεχθεί τους νέους μαθητές ομαλά και να τους εισάγει στον ελληνικό πολιτισμό ενώ δίνει την δυνατότητα να διδάσκονται στην μητρική τους γλώσσα (θεσμοθετημένη) ώστε να υπάρχει άμεση επικοινωνία με τους μαθητές. Παρόλα αυτά ,δεν χρησιμοποιείται συχνά αυτή η διευκόλυνση . Δεν είναι απαραίτητα αρνητικό καθώς θα μπορούσε να βοηθήσει τον μαθητή από άλλη χώρα να γνωρίσει και να μάθει πιο σύντομα την νέα γλώσσα. Αν ο μαθητής λάμβανε οδηγίες στην μητρική του γλώσσα μπορεί να δυσκολευόταν στην εκμάθηση της ελληνικής αφού θα παρατηρούσε ότι μπορεί να χρησιμοποιεί την μητρική του προς συνεννόηση. Στον αντίποδα, η διευκόλυνση της διδασκαλίας στην μητρική βοηθάει σε μια ομαλή μετάβαση και ενσωμάτωση σε έναν νέο πολιτισμό κάτι που συμβαίνει στην Αυστραλία.

Τα τμήματα υποδοχής λειτουργούν μέσα στο σχολείο και συνεργάζονται με την ελληνική σχολική τάξη στην οποία φοιτά ο μαθητής. Ο μαθητής παρακολουθεί τα βασικά μαθήματα όπως γλώσσα, ιστορία, μαθηματικά στο ΤΥ και τις ειδικότητες μέσα στην σχολική τάξη καθώς είναι πιο εύκολο να τις παρακολουθήσει . Πολλές φορές η γλώσσα επικοινωνίας είναι η αγγλική την οποία γνωρίζουν ήδη αλλά και μαθαίνουν μέσα στην σχολική τάξη. Χρησιμοποιούνται ειδικά εγχειρίδια για κάθε επίπεδο της τάξης (I και II) αλλά πολλές φορές αναπροσαρμόζονται και λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες του κάθε μαθητή.

Παράλληλα με τα τμήματα υποδοχής, υπάρχουν τα φροντιστηριακά τμήμα στα οποία οι μαθητές μαθαίνουν τα ελληνικά μετά το τέλος των σχολικών μαθημάτων έτσι δίνεται η δυνατότητα να παρακολουθείται και το πρωινό πρόγραμμα αλλά και το απογευματινό. Λειτουργεί όπως την εκμάθηση των αγγλικών για του Έλληνες μαθητές με τη διαφορά ότι σε αυτά οι μαθητές μαθαίνουν τα ελληνικά ως δεύτερη ξένη γλώσσα .

Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από του Υπουργείο Παιδείας , έχει συγκεκριμένες προδιαγραφές και δεν αφορά κάθε σχολείο αλλά για να

δημιουργηθούν οι συγκεκριμένες τάξεις πρέπει να συμπληρώνεται συγκεκριμένος αριθμός παιδιών. Επομένως, εύκολα κανείς καταλαβαίνει ότι αν σε ένα σχολείο υπάρχουν μόνο 10 μαθητές από άλλες χώρες δεν θα μπορέσει να δημιουργηθεί η τάξη υποδοχής και το «βάρος» της διδασκαλίας θα αφορά των εκπαιδευτικό της γενικής τάξης . Αυτός με την σειρά του έχοντας τις πρώτες τάξεις ίσως μπορέσει να παρέχει βοήθεια στο μαθητή ενώ διδάσκοντας σε μεγαλύτερες τάξεις θα είναι πολύ δύσκολο να ενσωματωθεί ο μαθητής που δεν γνωρίζει την γλώσσα οδηγώντας τον στην απομόνωση. Επιπλέον ,δίνεται η δυνατότητα αξιοποίησης μαθημάτων όπως είναι η Ευέλικτη Ζώνη ώστε να δημιουργηθεί ένα κλίμα ανεκτικότητας, σεβασμού και γνωριμία με νέους πολιτισμού .

Όπως και στις 3 χώρες, η επιτυχία του προγράμματος δεν αφορά μόνο την κυβέρνηση και την αντίστοιχη πολιτική, τον εκπαιδευτικό αλλά και τον ίδιο μαθητή. Όσο καλά και να λειτουργεί ένα πλαίσιο πρέπει να υπάρχει συστηματική φοίτηση από τον μαθητή ώστε να μπορέσει να επιτευχθεί ο σκοπός της μάθησης. Επομένως, το σχολείο κρίνει μέσα από άτυπες αξιολογήσεις αν ο μαθητής είναι έτοιμος να ενσωματωθεί στην γενική τάξη , σε αντίθετη περίπτωση συνεχίζεται η βοήθεια και η παρακολούθηση των προγραμμάτων μέχρι ο μαθητής να είναι έτοιμος. Επιπλέον, δεν παρέχεται εκπαίδευση των εκπαιδευτικών που διδάσκουν σε αυτά τα τμήματα παρά μόνο με προσωπική πρωτοβουλία από εξωτερικούς φορείς. Φυσικά και υπάρχουν σύμβουλοι και συντονιστές εκπαίδευσης που μπορούν να βοηθήσουν αλλά δίνεται έμφαση στον μη-υποχρεωτικό χαρακτήρα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτών.

Αναλύοντας την ελληνική πραγματικότητα μπορούμε να δούμε τα κοινά στοιχεία και τις διαφορές με τη γερμανική και την αυστραλιανή εκπαιδευτική πολιτική. Αρχικά, η πολιτική των ομοσπονδιακών κρατιδίων είναι διαφορετική σε καθένα από αυτά επομένως δεν υπάρχει ένα απόλυτα αποδεκτό σύστημα ενσωμάτωσης των νέων πληθυσμών που εισέρχονται στην Γερμανία. Υπάρχει το συμβούλιο αποτελούμενο από όλους του Υπουργούς για να χαράσσεται μια ενιαία πολιτική αλλά η αυτονομία του κάθε κρατιδίου είναι δεδομένη. Αντίθετα, η Αυστραλία , παρόλο είναι και η ίδια αποτελούμενη από διαφορετικά κρατίδια παρουσιάζει μεγαλύτερη ομοιομορφία στην πολιτική της σε σχέση με την Γερμανία. Συμπεραίνουμε ότι τα διαφορετικά κρατίδια και οι πολιτείες μιας χώρας μπορούν να διατηρήσουν κοινή πολιτική αν το επιθυμούν όσο διαχωρισμένη κι αν είναι η χώρα.

Παράλληλη, η Γερμανία δημιούργησε προπαρασκευαστικές τάξεις οι οποίες οδηγούσαν τους μαθητές στην αποξένωση και την περιθωριοποίηση ή επέτρεπε δημιουργία ιδιωτικών σχολείων για αποσυμφόρηση των γερμανικών τάξεων . Ουσιαστικά πέρασα από το αφομοιωτικό και το στάδιο της ενσωμάτωσης που δεν λειτούργησαν έτσι ήρθε το δίγλωσσο πρόγραμμα ώστε να αντιμετωπίσει αυτήν την κατάσταση. *Επομένως , μια ομοιότητα με την Ελλάδα είναι ότι χρησιμοποιούν και οι δυο χώρες μια μορφή δίγλωσσης διδασκαλίας με την Γερμανία να υπερτερεί σε αυτό καθώς παρέχεται ειδικό τμήμα εκμάθησης της μητρικής γλώσσας. Η Αυστραλία το στάδιο αυτό το είχε περάσει πολύ πιο νωρίς γι αυτό και βλέπουμε ότι η πολιτική της πλέον είναι πλήρως προσανατολισμένη στην ποικιλομορφία των πολιτισμών.*

Το γερμανικό σχολείο προσφέρει μαθήματα στα παιδιά των μεταναστών εντός της γερμανικής τάξεις με ορισμένες αναπροσαρμογές-κάτι που συμβαίνει και στο ελληνικό σχολείο ενώ η Αυστραλία προσφέρει εντατικά μαθήματα αγγλικών , ολόπλευρη και σφαιρική παρουσίαση γνώσεων μέσα από ένα πλαίσιο πολυπολιτισμικού μοντέλου προσανατολισμένο στην διαφορετικότητα. Δεν υπάρχουν ξεχωριστές τάξεις , *ο μαθητής στην Αυστραλία παρακολουθεί ολόκληρο το πρόγραμμα και μαθαίνει παράλληλα αγγλικά αλλά έχει την δυνατότητα διερμηνείας* δείχνοντας ότι η γλώσσα του είναι ισάξια με τις υπόλοιπες και προωθώντας τον σεβασμό με αυτό τον τρόπο. *Δεν θα ήταν δίκαιο να μην αναφέρουμε ότι και οι δυο προαναφερθείσες χώρες παρέχουν την δυνατότητα ύστερα από απαίτηση των αιτούντων.*

Παρόλο που και οι δυο πρώτες χώρες χρησιμοποιούν ένα ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα όπως στην Ελλάδα κάποιος μήνες έως 2 χρόνια , στην Γερμανία αντίστοιχα, εντούτοις συμβαδίζουν με την Αυστραλία που δεν χρησιμοποιεί χρονοδιάγραμμα , αφενός διότι επιταχύνει την ενσωμάτωση και αφετέρου διότι η παροχή βοήθεια και η εκμάθηση της γλώσσας συνεχίζεται μέχρι να μην είναι απαραίτητη. Με άλλα λόγια, *ένας μαθητής λαμβάνει βοήθεια μέχρι να μπορεί να λειτουργεί αυτόνομα, να κατανοεί την γλώσσα, τον πολιτισμό και να μπορεί να συνεννοηθεί σε ικανοποιητικό επίπεδο.*

Επιπλέον, η Αυστραλία υπερέρχει έναντι των άλλων καθώς η ενσωμάτωση και η ένταξη των αλλοδαπών μαθητών παρακολουθείται ανά τακτά χρονικά διαστήματα , δημιουργούνται εκθέσεις, υπάρχουν εξωτερικοί υπεύθυνοι που παρακολουθούν ενώ αναπροσαρμόζεται άμεσα τα αποτελέσματα όπου χρειάζεται. Ο τρόπος διδασκαλίας βασίζεται στην στοχοθεσία κάτι που έχουν και οι προηγούμενες χώρες σε ποιο

θεωρητικό επίπεδο. Δεν παρακολουθούνται σε τόσο αυστηρό πλαίσιο ενώ υπεύθυνοι είναι οι ίδιοι εκπαιδευτικοί. Βέβαια, *δεν παρουσιάζεται μεγάλη διαφορά μεταξύ Ελλάδας –Γερμανίας αν σκεφτούμε ότι αποτελούν κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προσπαθούν να ακολουθούν κοινή πολιτική ως μέλη αυτής.*

Οι χώρες συγκλίνουν σε θέματα ψυχολογικής και γενικότερης υποστήριξης από τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι κατέχουν σημαντικό ρόλο στην εκπαίδευση και την διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Ο ρόλος τους εκπαιδευτικού θα αναλυθεί διεξοδικότερα παρακάτω. Τόσο οι εκπαιδευτικοί γενικών τάξεων όσο και οι ειδικότητες είναι απαραίτητο να συνεργαστούν ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν ολιστικά τις υπάρχουσες δυσκολίες στο επικοινωνιακό πλαίσιο.

Σε αυτό το σημείο, πρέπει να αναφερθούμε στην κουλτούρα κάθε χώρας. Η Αυστραλία το αντιλήφθηκε αρκετά νωρίς γι αυτό και περνώντας από όλα τα στάδια κατέληξε στην αλλαγή νοοτροπίας και κουλτούρας από την «ρίζα» του συστήματος. Γι' αυτό και τα τελευταία χρόνια λειτουργεί αρκετά καλά και συνυπάρχει με την πολυπολιτισμικότητα. Επομένως, διαβάζοντας και αναλύοντας την βιβλιογραφία εύκολα κανείς αντιλαμβάνεται ότι τόσο η Γερμανία όσο και η Ελλάδα για να επιτύχει καλύτερα αποτελέσματα χρειάζεται να αλλάξει κουλτούρα στα πλαίσια της εκπαιδευτικής πολιτικής. Βέβαια, αυτό ενέχει αρκετή δυσκολία καθώς παίρνοντας ως παράδειγμα την Ελλάδα οι πολιτικές πεποιθήσεις και οι κατευθυντήριες γραμμές χρειάζονται χρόνο για να αλλάξουν και να προσαρμοστούν σε νέες καταστάσεις.

3.2 SWOT analysis διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

Ένας τρόπος για να αντιληφθούμε την προσφορά της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, τις αδυναμίες της ή ακόμα τις ευκαιρίες και της απειλές που διατρέχει πέρα από τα εθνικά όρια αλλά σε ένα παγκόσμιο επίπεδο, είναι να δημιουργήσουμε το διάγραμμα swot analysis.

Το συγκεκριμένο εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού βοηθά μια επιχείρηση ή έναν οργανισμό να γνωρίσει καλύτερα τον «εαυτό» της ώστε να χρησιμοποιήσει τις δυνάμεις της για να καταπολεμήσει τις αδυναμίες της και να αποφύγει τις απειλές αξιοποιώντας ευκαιρίες που μπορεί να δοθούν από το εξωτερικό περιβάλλον. Αν αναλογιστούμε ότι το σχολείο είναι ένας οργανισμός που θέλει να εφαρμόσει την διαπολιτισμική εκπαίδευση θα μπορούσαμε να αντιληφθούμε την λειτουργία αυτής μέσα στο σχολικό πλαίσιο.

Ακολουθεί ο πίνακας :

Πίνακας 2: SWOT Analysis διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

SWOT ANALYSIS	
Strengths (δυνάμεις) <ul style="list-style-type: none"> ✓ προώθηση αξιών ✓ ανεκτικότητα ✓ σεβασμός στο διαφορετικό ✓ ενσωμάτωση και αφομοίωση πολιτισμών ✓ δημοκρατικές κοινωνίες ✓ πολυφωνία ✓ πλουραλισμός ✓ ανοιχτοί ορίζοντες	Weakness (αδυναμίες) <ul style="list-style-type: none"> -εφαρμογή για μικρό χρονικό διάστημα -μη σωστή χρήση προγραμμάτων προσανατολισμένα στον μαθητή -ελλειμματική παρακολούθηση του προγράμματος -μη επαρκής εκπαίδευση προσωπικού
Opportunities (ευκαιρίες) <ul style="list-style-type: none"> -εκμάθηση νέων πολιτισμών, συνηθειών -αναβάθμιση της μαθησιακής διαδικασίας -συνεργασία με εξωσχολικούς φορείς -χρηματοδότηση από εξωσχολικούς φορείς	Treats (απειλές) <ul style="list-style-type: none"> -Κυβερνητικές πολιτικές -Στάσεις εκπαιδευτικών -Απότομη αύξηση μεταναστευτικών ροών -Πανδημία

Οι δυνάμεις και οι αδυναμίες αναφέρονται στην διαπολιτισμική εκπαίδευση που προσφέρει ένα σχολείο ενώ οι ευκαιρίες και οι απειλές αφορούν το εξωτερικό περιβάλλον του σχολείου . Πιο συγκεκριμένα, η εκπαίδευση μέσω πολλών πολιτισμών δημιουργεί κλίμα ανεκτικότητας, προωθεί το σεβασμό και την αποδοχή του διαφορετικού ενώ παράλληλα μπορούν όλοι να εκφέρουν την άποψή τους χωρίς προκαταλήψεις και στερεότυπα. Βέβαια, αυτά αποτελούν τις αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και επιτυγχάνονται με την προϋπόθεση να ακολουθούνται τα προγράμματα της διαπολιτισμικής και να εκσυγχρονίζονται ακολουθώντας τις απαιτήσεις της κοινωνίας. Όλα αυτά οδηγούν σε ένα πιο δημοκρατικό σχολείο.

Από την άλλη πλευρά , η διάρκεια του προγράμματος κατέχει σημαντική θέση ώστε να υπάρξει η επιτυχία καθώς μικρής διάρκειας διαπολιτισμικής εκπαίδευσης μπορεί να μην επιτύχει την ολόπλευρη ενσωμάτωση και ένταξη των μαθητών. Επιπλέον, κρίνεται απαραίτητη η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών αλλά και η συστηματική παρακολούθηση από πλευράς του μαθητή καθώς ενέχει ο κίνδυνος των δυσκολιών και της μη κατάκτησης των νέων γλωσσικών και πολιτισμικών στοιχείων.

Όσον αφορά τις ευκαιρίες, μετά το σχολείο η κοινωνία έχει την δυνατότητα να αλλάξει στάση απέναντι στο διαφορετικό αφού έχει επιτευχθεί αρχικά στο σχολικό πλαίσιο και παράλληλα υπάρχει η δυνατότητα να αναβαθμιστεί η μαθησιακή διαδικασία μέσα από χορηγίες εξωτερικών φορέα όπως γίνεται ήδη στην Αυστραλία. Άρα, το σχολείο πέρα από την κυβερνητική χρηματοδότηση θα μπορεί να λάβει και μη κυβερνητική αναβαθμίζοντας το σχολικό περιβάλλον.

Τέλος, η ομαλή ένταξη των παιδιών θα μπορούσε να διαταραχθεί από αλλαγές στις κυβερνητικές πολιτικές μονόπλευρες που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν κλίμα οπισθοδρόμησης. Στο ίδιο αποτέλεσμα μπορεί να οδηγηθούμε αν οι εκπαιδευτικοί μείνουν προσκολλημένοι σε παλαιότερα μοντέλα εκπαίδευσης και δεν προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα που απαιτεί η σημερινή κοινωνία. Ακόμα, κάτι το οποίο συνέβη στις περισσότερες χώρες είναι ότι βρέθηκαν απροετοίμαστες στο μεγάλο μεταναστευτικό κύμα και δεν μπόρεσαν να προσφέρουν άμεσα την εκπαιδευτική βοήθεια. Παρόλα αυτά , στα πλαίσια της Ευρώπης δημιουργήθηκαν πρωτόκολλα και προγράμματα ώστε να ξεπεραστούν οι απειλές μια από τις οποίες

είναι και η πανδημία η οποία δημιούργησε προβλήματα στο συνολικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Όλες οι χώρες για να καταφέρουν να επιλύσουν ζητήματα και προβλήματα που προκύπτουν εσωτερικά χρησιμοποιούν εργαλεία , στατιστικά και στρατηγικές προς αυτό τον σκοπό. Επομένως, ένα εργαλείο όπως η swot analysis θα έδινε σε μια χώρα τη δυνατότητα να ερευνήσει ένα θέμα όπως η διαπολιτισμική εσωτερικά δηλαδή στο χώρο που λαμβάνει χώρα αλλά και εξωτερικά στο περιβάλλον που επιδρά.

Έτσι, καταγράφοντας τα δυνατά σημεία της διαπολιτισμικής γίνονται φανερά όλα τα θετικά αποτελέσματα που μπορούν να προκύψουν απέναντι στον μαθητή, στο δάσκαλο, στο σχολείο και κατ' επέκταση στην κοινωνία. Είναι απαραίτητο να υπάρξει καταγραφή ώστε να αναδειχθούν οι προεκτάσεις που υπάρχουν από την εφαρμογή ενός διαπολιτισμικού μοντέλου κάνοντάς το αναγκαίο. Επιπλέον, το σημαντικότερο σημείο του εργαλείου αφορά στην εμβάθυνση και εξερεύνηση των αδυναμιών του προγράμματος καθώς αν γνωρίζεις το πρόβλημα μπορείς και να το αντιμετωπίσεις. Οι αδυναμίες αντανakλούν ζητήματα τα οποία χρειάζονται επίλυση και συνήθως είναι αυτά που θα βοηθήσουν να βελτιωθεί ο οργανισμός μόλις βρεθούν λύσεις σε αυτά.

Μερικά από τα προβλήματα είναι η μη επαρκής εκπαίδευση των εκπαιδευτικών σε θέματα διαπολιτισμικής ενημέρωσης και συνάμα η μη επαρκής ενημέρωση σε θέματα νομοθεσίας και λειτουργίας του προγράμματος. Αν ένας εκπαιδευτικός επιλέγεται να διδάξει για παράδειγμα σε ένα τμήμα υποδοχής και δεν γνωρίζει τον τρόπο λειτουργίας ή λαμβάνει ελλιπή ενημέρωση δεν θα μπορέσει να φέρει και τα ανάλογα αποτελέσματα για τη σωστή και ομαλή προσαρμογή των μεταναστών. Ακόμα, αν ο μαθητής δεν παρακολουθεί συστηματικά το πρόγραμμα αναμένεται να μην έχει την ενσωμάτωση με βάση τον τυπικό προγραμματισμό. Επομένως, μια πρόταση που θα μπορούσε να γίνει είναι η αυστηροποίηση του πλαισίου παρακολούθησης από μέρους του σχολείου.

Επομένως , καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η γενικότερη καταγραφή και ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης μπορεί να βοηθήσει στην επίλυση προβλημάτων και την ανάδειξη αυτών που δεν θεωρούσα σημαντικά και δεν λαμβάνονταν υπόψη από τις κυβερνήσεις.

3.3 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Μέσα στο εκπαιδευτικό πλαίσιο υπάρχουν σημαντικές παράμετροι που είναι απαραίτητο να λαμβάνονται υπόψη ώστε να διαμορφώνεται ομαλά η εκπαιδευτική διαδικασία και να οδηγεί σε θετικά αποτελέσματα. Οι παράμετροι αυτοί αφορούν στους συμμετέχοντες και αρωγούς της εκπαίδευσης που ενεργούν και καθορίζουν την εκπαίδευση. Το Υπουργείο Παιδείας κάθε χώρας, οι προϊστάμενοι, οι επιτροπές, οι περιφέρειες, οι εκπαιδευτικές μονάδες, οι διευθυντές αλλά και οι εκπαιδευτικοί είναι υπεύθυνοι για την τήρηση των νόμων, για την εφαρμογή των πλαισίων και την συνολική εκπαίδευση των μαθητών είτε αναφερόμαστε στην τυπική εκπαίδευση είτε στην διαπολιτισμική.

Είναι προφανές ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία από όλους, κατανόηση και ενσυναίσθηση ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι της εκπαίδευσης. Παρόλα αυτά, ο εκπαιδευτικός είναι αυτός που έρχεται σε άμεση επαφή με τους μαθητές, αφουγκράζεται τις ανησυχίες τους και επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τις αντιλήψεις και την συμπεριφορά των μαθητών. Οι μαθητές περνούν τα πρώτα χρόνια της ζωής του στο σχολείο επομένως επηρεάζονται αρκετά από τους εκπαιδευτικούς, αλλάζουν στάσεις, διαμορφώνουν την δική τους άποψη για τον κόσμο. Επομένως, οι πράξεις και οι ενέργειες των παιδαγωγών πρέπει να είναι προσεκτικές, προσανατολισμένες στις παιδαγωγικές αντιλήψεις, απαλλαγμένες από στερεότυπα και προκαταλήψεις δίνοντας τις έννοιες και παρουσιάζοντας την αλήθεια και τον κόσμο όσο πιο αντικειμενικά γίνεται. Στην σημερινή εποχή αυτό κρίνεται απαραίτητο και αναγκαίο καθώς οι διαπολιτισμικές προκλήσεις στο σχολικό περιβάλλον είναι μεγάλες.

Τα περισσότερα σχολεία, αν όχι όλα, έχουν ήδη μαθητές από άλλες εθνικότητες που είτε έχουν γεννηθεί και μεγαλώσει στην χώρα υποδοχής είτε έχουν μεταναστεύσει σε άλλες χώρες. Επομένως, είναι απαραίτητο και επιτακτικό οι εκπαιδευτικοί να είναι προσανατολισμένοι στην κουλτούρα της διαπολιτισμικής κοινωνίας και εκπαίδευσης. Για να μπορέσουν να μεταδώσουν και να «γίνουν οι γέφυρες» προς την γνώση χρειάζεται να έχουν ορισμένα χαρακτηριστικά που θα οικοδομήσουν τις σχέσεις δασκάλων-μαθητών και θα καταπολεμήσουν τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις που υπάρχουν μέχρι σήμερα. Σε αυτό συμφωνούν και οι Αγγελίδη και Στυλιανού με το βιβλίο τους «*Προετοιμάζοντας τους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς για διαπολιτισμική εκπαίδευση...*».

Ποια χαρακτηριστικά είναι όμως αυτά που θα καθορίσουν έναν καλό εκπαιδευτικό και θα ενισχύσουν τον ρόλο του; Απαντώντας στο παραπάνω ερώτημα είναι σαφές ότι είναι ο αρωγός που θα βοηθήσει όλους τους μαθητές και ιδιαίτερα τους αλλοδαπούς να νιώσουν ότι βρίσκονται μέσα σε ένα πλαίσιο που αποπνέει ασφάλεια και θετικότητα. Ο μαθητής πρέπει να νιώθει ελεύθερος και ασφαλής παράλληλα χωρίς να φοβάται τους συμμαθητές τους και τα άτομα του σχολικού περιβάλλοντος. Για να τον πετύχει αυτό πρέπει να κερδίσει την εμπιστοσύνη των παιδιών και να δημιουργήσει ουσιαστική σχέση και επικοινωνία δίνοντας του να καταλάβουν ότι βρίσκεται εκεί να τους ακούσει σε οτιδήποτε χρειάζονται.

Επομένως, ένας εκπαιδευτικός θα πρέπει να προσφέρει μαζί με την διδασκαλία των μαθημάτων και την εκμάθηση της νέας γλώσσας την ψυχολογική υποστήριξη σε ομάδες παιδιών που έχουν μεγαλύτερη δυσκολία. Οι μαθητές είτε πρόσφυγες είτε μετανάστες στην πλειοψηφία τους έχουν βιώσει άσχημες καταστάσεις, βιαιότητες, πόλεμο και κουβαλούν εικόνες που είναι δύσκολο να σβήσουν. Ο δάσκαλος βρίσκεται στην τάξη και πρέπει να «πολεμήσει» με αυτές τις εικόνες και να καταφέρει να τις σβήσει ή να μετριάσει όσον είναι δυνατόν τις αρνητικές αναμνήσεις που ενδέχεται να επηρεάσουν την ζωή των μαθητών. Επομένως, πρέπει να χτιστεί εποικοδομητική σχέση ανάμεσά τους που θα βασίζεται στον αμοιβαίο σεβασμό και την εμπιστοσύνη.

Η επίτευξη όλων των παραπάνω απαιτεί από τον άνθρωπο να έχει απαλλαγθεί ο ίδιος από τυχόν ρατσιστικές αντιλήψεις, στερεότυπα και προκαταλήψεις για να μπορέσει να εμπνεύσει και να βοηθήσει στην εξάλειψη αυτών. Το αντίθετο, δηλαδή ένας εκπαιδευτικός με αναχρονιστικές αντιλήψεις οδηγεί σε εκ δια μέτρου άλλο αποτέλεσμα αφού μπορεί να εντείνει ή να πυροδοτήσει ρατσιστικές ενέργειες ακόμα περισσότερο. Ο δάσκαλος αποτελεί παράδειγμα για έναν μαθητή, ο οποίος επηρεάζεται άμεσα και καταλυτικά από τις πράξεις τους πρώτου.

Επιπλέον, είναι απαραίτητο να υπάρξει ειδική εκπαίδευση στα πλαίσια της διαπολιτισμικής ενσωμάτωσης. Κρίνεται αναγκαίο να υπάρξει ενημέρωση και εκπαίδευση σε θέματα επικοινωνίας, ιδιαιτεροτήτων και διαπολιτισμικής κουλτούρας ώστε να κατανοήσουν σε βάθος οι εκπαιδευτικοί την νέα πραγματικότητα. Σε πολλές χώρες έχει αναπτυχθεί το πλαίσιο για την εκπαίδευση σε πολυπολιτισμικά θέματα όπως η Γερμανία ενώ σε άλλες παρέχεται σε ιδιωτικούς ή δημόσιους φορείς με οικονομική επιβάρυνση.

Όσον αφορά την διδασκαλία είναι σημαντικό να στηρίζεται στην ανάπτυξη αξιών και αρχών όπως ο σεβασμός, η ανεκτικότητα, ο πλουραλισμός, η πολυφωνία και η ανάπτυξη ενός υγιούς διαλόγου απαραίτητα στοιχεία τα οποία θα βοηθήσουν να αναπτυχθούν ολοκληρωμένες και πολύπλευρες προσωπικότητες. Ο δάσκαλος έχει ευθύνη να διαμορφώσει μέθοδο και να ακολουθήσει διαφοροποιημένη διδασκαλία ώστε να εμπνεύσει των μαθητή και να τον βοηθήσει να κατακτήσει την γνώση. Σύμφωνα με τον Ξωχελλή(2005, σσ41-49) οι κοινωνικές ομάδες στις οποίες εντάσσεται ένας εκπαιδευτικός είναι αυτές που καθορίζουν το ρόλο του.

Η σημερινή εποχή απαιτεί χρήση νέων τεχνολογιών και διαδραστικών πινάκων που μπορούν να εμπλουτίσουν την παραδοσιακή διδασκαλία και να προσφέρουν εργαλεία ικανά να βοηθήσουν παιδιά με διαφορετικό κοινωνικό και πολιτισμικό υπόβαθρο ώστε να αρθούν οι διαφορές και οι δυσκολίες.

Συμπεραίνουμε ότι ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι πολύπλευρος. Είναι σημαντικό να γνωρίζει σε βάθος το αντικείμενο, να αναπτύσσει δεσμούς με τους μαθητές του, να έχει υψηλές προσδοκίες γι' αυτούς, να είναι προσεκτικός ακροατής και προσιτός. Επομένως, ο εκπαιδευτικός πρέπει να είναι άνθρωπος, σύμβουλος, ψυχολόγος, μεσάζοντας, ανθρωπιστής, διαχειριστής, επιμορφωτής, εμπνευστής

3.4 Ίσες ευκαιρίες στο σχολικό πλαίσιο

Το σχολείο αποτελεί την μικρογραφία της κοινωνίας επομένως αντικατοπτρίζει προβλήματα που υπάρχουν σε αυτή. Σε μια κοινωνία υπάρχουν αρκετά προβλήματα που μπορούν να οδηγήσουν σε ανισότητες και είναι κάτι που συμβαίνει με το πέρασμα των δεκαετιών. Το σχολείο από την πλευρά του δημιουργεί κουλτούρα και επηρεάζει τις προσωπικότητες των παιδιών που θα γίνουν οι επόμενοι πολίτες στην κοινωνία. Επομένως, οποιαδήποτε αλλαγή της κοινωνίας προϋποθέτει την αλλαγή και την αναπροσαρμογή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και της εκπαιδευτικής κουλτούρας.

Γιατί όμως δημιουργούνται κοινωνικές ανισότητες; Οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές διαφοροποιήσεις εντείνουν τις διακρίσεις σε βάρος οικονομικά ασθενέστερων κοινωνικών στρωμάτων. Η διάκριση φύλων, η διαφορετική πολιτισμική προέλευση, οι εκπαιδευτικές διαφορές μεταξύ περιοχών, η οικονομική κατάσταση, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ατόμου είναι μερικά από τα στοιχεία που εντείνουν τις διακρίσεις, ενισχύουν τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα και οδηγούν στην περιθωριοποίηση του ατόμου αλλά και του μαθητή. Το σχολείο όμως κατέχει ουσιαστικό ρόλο στη εκπαίδευση και τη ζωή ενός μαθητή καθώς αφιερώνει πολλές ώρες εκεί επομένως πρέπει να λάβει ενεργό ρόλο και να καταπολεμήσει οποιαδήποτε μορφή ρατσισμού και προκαταλήψεων σε βάρος οποιουδήποτε μαθητή και ιδιαίτερα αυτών που αφορούν τον μεταναστευτικό πληθυσμό.

Αρχικά, ένα σχολείο ίσων ευκαιριών προϋποθέτει μια ηγεσία βασισμένη στο μετασχηματισμό της κουλτούρας προσεγγίζοντας της διαπολιτισμικής εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες και τους τομείς. Η ηγεσία καθορίζει σημαντικά τις προσδοκίες των ατόμων, τους τρόπους διδασκαλίας, την επικοινωνία και την αλληλεπίδραση όλων των συμμετεχόντων. Όλα αυτά ξεκινήσουν από την διοίκηση ενός σχολείου και καταλήγουν στους εκπαιδευτικούς και μαθητές. Επομένως, ένα σχολείο ευαισθητοποιημένο σε θέματα μετανάστευσης, σε θέματα ισότητας –κατανόησης- ενσυναίσθησης έχει την δυνατότητα να προσφέρει ένα φιλικό και πρόσφορο έδαφος στους μαθητές από άλλες χώρες. Η ηγεσία και η στάση της επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό το εκπαιδευτικό προσωπικό του εκάστοτε σχολείου. Αυτό αποδεικνύεται από το παράδειγμα της Αυστραλίας που έχει ενσωματώσει πλήρως της διαπολιτισμική κουλτούρα στο εκπαιδευτικό πλαίσιο.

Παρόλα αυτά, η αλλαγή της κουλτούρας ενός σχολείου δεν είναι εύκολη υπόθεση καθώς αυτή η πολιτική έχει παγιωθεί με το πέρασμα των ετών . Απαιτείται προσπάθεια από τη ηγεσία, την διεύθυνση που έρχονται αντιμέτωποι με όλες τις δυσκολίες αλλά χρειάζεται προσπάθεια από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς. Αν ο καθένας αλλάξει κάτι η βελτιώσει κάτι άλλο σε ατομικό επίπεδο θα μπορέσει να πραγματοποιηθεί η συνολική αναβάθμιση και κατ' επέκταση να αναπτυχθεί μια νέα κοινωνική πραγματικότητα. Η νέα πραγματικότητα , η πολυπολιτισμικότητα υπάρχει, το ζήτημα είναι να γίνει αποδεκτή από το κοινωνικό σύνολο και να λαμβάνει την ίδια μεταχείριση σε όλους τους τομείς.

Κρίνεται απαραίτητη η συστηματική επιμόρφωση σε κάθε πτυχή της σχολικής ζωής τόσο σε διαπολιτισμικά θέματα όσο και σε ευρύτερο πλαίσιο καθώς σκοπό έχει την καλύτερη και αποδοτικότερη αντιμετώπιση της σχολικής πραγματικότητας. Παράλληλα, η ανάπτυξη διαπολιτισμικής επικοινωνίας μπορεί να βοηθήσει στην γνωριμία νέων πολιτισμών καθώς υπάρχει η δυνατότητα συμμετοχής των σχολείων σε προγράμματα Erasmus που μέχρι πρόσφατα αφορούσαν τα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα. Τα σχολεία έχουν δυνατότητα να πραγματοποιούν εκδρομές σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να ανταλλάσσουν μαθητικούς πληθυσμούς με στόχο την δημιουργία διαπολιτισμικής επικοινωνίας και γνωριμίας με νέους πολιτισμούς . Καλλιεργούνται αξίες όπως ο σεβασμός, η ανεκτικότητα, ο διάλογος και η ενσυναίσθηση στοιχεία απαραίτητα για ένα σχολείο ίσων ευκαιριών.

Επιπλέον, η νέα εποχή απαιτεί τη χρήση ΤΠΕ δηλαδή εργαλείων πληροφορικής που μπορούν να φέρουν σε επαφή ακόμα και μαθητές που δεν θα μπορούσαν να συνεννοηθούν μιλώντας διαφορετικές γλώσσες ο καθένας . Πλέον, ο μαθητής εξοικειώνεται από μικρή ηλικία με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και η εκπαιδευτική διαδικασία διευκολύνεται με τη χρήση τους. Για παράδειγμα , το διάβασμα ενός κειμένου από το βιβλίο είναι αρκετά δυσνόητο για έναν μετανάστη μαθητή που μόλις μαθαίνει την γλώσσα ενώ ένα βίντεο που χρησιμοποιεί και την εικόνα μαζί μπορεί να βοηθήσει τον μαθητή να κατανοήσει καλύτερα αυτό που πρέπει να διδαχθεί. Δεν επιλύονται πλήρως οι ανισότητες αλλά περιορίζονται σε μεγάλο βαθμό με την χρήση νέων τεχνολογιών στη σχολική τάξη.

Πέρα από την ηγεσία, τους εκπαιδευτικούς, τα προγράμματα και την τεχνολογία σημαντική θέση κατέχει και η επικοινωνία σχολείου και οικογένειας. Είναι σημαντικό όλοι οι γονείς και ιδιαίτερα οι μετανάστες να βρίσκονται σε άμεση

συνεργασία με το σχολείο και να ακολουθούν-να ενισχύουν την προσπάθεια του σχολείου ώστε να επιτευχθεί η ομαλή ένταξη και ενσωμάτωσή των παιδιών. Πολλές οικογένειες αντιμετωπίζουν αρκετά προβλήματα και κακουχίες ώσπου να φτάσουν στον προορισμό τους επομένως τόσο οι εκπαιδευτικοί όσο και οι γονείς πρέπει να είναι προσανατολισμένοι στις ανάγκες των παιδιών και να τα οδηγούν προς την σωστή κατεύθυνση.

Τέλος, η πολιτική κάθε χώρας πρέπει να είναι άμεσα προσαρμόσιμη σε οποιαδήποτε αλλαγή της κατάστασης. Αυτό ακούγεται αρκετά δύσκολο αν αντιληφθεί κανείς ότι η υιοθέτηση της κουλτούρας αλλάζει αρκετά δύσκολα αλλά μπορεί να αποτελέσει ένα στοίχημα για την κάθε κυβέρνηση. Πιο συγκεκριμένα, αν μια χώρα αντιδρούσε πιο άμεσα στα διάφορα προβλήματα που προέκυπταν θα είχε και πιο άμεσα αποτελέσματα. Αυτό για να συμβεί όμως απαιτεί σχεδίαση και πλάνο πρόβλεψης και συγκεκριμένα αντιμετώπιση της μετανάστευσης στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η έξαρση των τελευταίων ετών έφερε σε δεινή θέση την Ευρωπαϊκή Ένωση που έπρεπε να αντιμετωπίσει άμεσα το ζήτημα της μετανάστευσης και να δώσει λύσει στην εκπαίδευση των μεταναστών. Επομένως, η προσαρμοστικότητα πρέπει να αποτελεί στοιχείο των πολιτικών που χαράζονται στα πλαίσια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

4.1 Συμπεράσματα

Η ανάγκη για ισότιμη αντιμετώπιση και ελεύθερη πρόσβαση στην εκπαίδευση όλων των ανθρώπων, ανεξαρτήτως εθνικών, φυλετικών, οικονομικών και πολιτισμικών διαφορών κρίνεται πλέον αναγκαία. Κάθε χώρα επιβάλλεται να αναπτύξει το δικός της πρόγραμμα ένταξης και ενσωμάτωσης για τα παιδιά που εισέρχονται σε αυτή υποστηρίζοντάς τα και προσφέροντας τα ίδια εφόδια που προσφέρουν σε όλους τους μαθητές. Η σύγχρονη παιδαγωγική αναφέρει ότι το σχολείο είναι αυτό που πρέπει να προσαρμοστεί στο μαθητή και όχι ο μαθητής σε αυτό, ενισχύοντας την πεποίθηση ότι κάθε παιδί είναι διαφορετικό-ιδιαιτερο αλλά χρήζει ισότιμης μεταχείρισης στο πλαίσιο της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης.

Σε γενικότερο πλαίσιο, παρατηρείται ότι οι αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης όπως η ισότητα ευκαιριών και η ισότιμη μεταχείριση όλων των ανθρώπων είναι ευρέως γνωστές και αποδεκτές απλά χρειάζεται χρόνος ώστε να μπορέσουν να αποδοθούν έμπρακτα και να φανούν τα αποτελέσματα στην εκπαιδευτική διαδικασία. Είναι αρκετά δύσκολο να αλλάξει η εκπαιδευτική κουλτούρα που είναι σταθερά παγιωμένη εδώ και δεκαετίες και να καταπολεμήσει τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις απέναντι σε αλλοεθνείς και αλλόγλωσσους μαθητές. Βέβαια, γίνονται βήματα προς αυτόν το σκοπό αν σκεφτεί κανείς ότι πλέον έχουν εισχωρήσει στα σχολεία εκπαιδευτικά προγράμματα προσανατολισμένα σε μεταναστευτικούς μαθητικούς πληθυσμούς. Η Ελλάδα και η Γερμανία βρίσκονται σε ένα στάδιο προσαρμογής ακόμα ενώ θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι η Αυστραλία το έχει ξεπεράσει και έχει φτάσει στο λεγόμενο «σχολείο ίσων ευκαιριών», χωρίς να σημαίνει ότι όλα είναι εύκολα.

Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα έχει προσαρμόσει και κατοχυρώσει νομικά την εκπαίδευση του μεταναστευτικού πληθυσμού με τα Τμήματα Υποδοχής δύο ταχυτήτων (I και II) και με τα Φροντιστηριακά Τμήματα που λειτουργούν τα μεν στο πρωινό σχολικό ωράριο ενώ τα δε σε απογευματινό. Έχουν δημιουργηθεί αντίστοιχα συγγράμματα αλλά πολλές φορές δεν ανταποκρίνονται στις δυσκολίες των μαθητών και το πρόγραμμα αναμορφώνεται από τους αρμόδιους εκπαιδευτικούς. Δεν υπάρχει ιδιαίτερη εκπαίδευση στους εκπαιδευτικούς κάτι που ισχύει και στην Γερμανία. Τα

τμήματα δεν τηρούν αυστηρά τα χρονικά πλαίσια, καθυστερούν να ξεκινήσουν στα σχολεία ή μπορεί να μην οργανωθούν αν δεν συμπληρώνεται ο απαιτούμενος αριθμός μαθητών. Επομένως, κάποιες φορές παρακωλύεται η όλη διαδικασία σε συνδυασμό με την ελλιπή φοίτηση των μαθητών αλλά και το συγκεντρωτικό χαρακτήρα του εκπαιδευτικού συστήματος. Επομένως, η πραγματικότητα είναι λίγο διαφορετική σε σχέση με τις θεσμοθετημένες διαδικασίες.

Κανείς δεν μπορεί όμως να αμφισβητήσει την προσπάθεια που γίνεται τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Γερμανία. Από πλευράς της η Γερμανία λειτουργεί έχοντας ένα αποκεντρωμένο σύστημα εκπαίδευσης και δίνοντας μια σχετική αυτονομία στα Ομοσπονδιακά Κρατίδια. Κάθε κρατίδιο είναι υπεύθυνο για την λειτουργία του εκπαιδευτικού προγράμματος και την ενσωμάτωση των παιδιών που μεταναστεύουν εκεί επομένως θα μπορούσαμε να αντλήσουμε διαφορετικές πολιτικές. Για να επιλυθούν τέτοια ζητήματα και να μην υπάρξει διχασμός έχει καθιερωθεί το Συμβούλιο και η Επιτροπή Ομόσπονδων Κρατιδίων μεταξύ των αρμόδιων υπουργείων ώστε να χαράσσεται κοινή πολιτική σε διάφορα θέματα και να μην υπάρχουν μεγάλες διαφοροποιήσεις.

Η Γερμανία είχε ξεκινήσει την εφαρμογή προπαρασκευαστικών τάξεων για μαθητές από διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο που φάνηκε ότι δεν κατάφεραν να βοηθήσουν τους μαθητές αλλά να οδηγήσουν στην αποξένωση και την περιθωριοποίηση των μαθητών. Έτσι, προχώρησαν πολύ αργότερα στην δημιουργία δίγλωσσων προγραμμάτων μέσα στα τυπικά σχολεία, τμημάτων υποστήριξης μαθητών και εκμάθησης της γλώσσας, τάξεις με προσαρμοσμένο αναλυτικό πρόγραμμα αλλά και απαραίτητη την συνεργασία σχολείου και οικογένειας. Όπως και στην Ελλάδα, δίνεται η δυνατότητα μαθημάτων στην μητρική γλώσσα των μαθητών με την διαφορά ότι η Ελλάδα έχει θεσμοθετήσει αυτήν την δυνατότητα ενώ η Γερμανία το προσφέρει χωρίς να έχει θεσμοθετηθεί σύμφωνα με τα δεδομένα της βιβλιογραφίας.

Το εκπαιδευτικό σύστημα της Αυστραλίας με τη σειρά του παρόλο που συγκλίνει στην λειτουργία της Γερμανίας διαφέρει αρκετά. Πιο συγκεκριμένα, καθώς η Αυστραλία αποτελεί και αυτή ένα ομοσπονδιακό κράτος με έξι αυτόνομες πολιτείες και τρεις ηπειρωτικές επικράτειες υπάρχει αυτονομία στην λειτουργία και την δομή της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η διαπολιτισμική εκπαίδευση δεν αφορά κάτι ξεχωριστό στα σχολεία αλλά έχει ενσωματωθεί στα πλαίσια της συμπεριληπτικής

εκπαίδευσης. Κάθε πολιτεία ακολουθεί το δικό της εκπαιδευτικό σύστημα αλλά δεν υπάρχουν μεγάλες διαφορές , ίσως στα ηλικιακά όρια μεταξύ τάξεων που αναφέρονται ως έτη εκπαίδευσης.

Τα σχολεία αναφέρονται ως σχολεία ποιότητας και ακολουθούν συγκεκριμένες προδιαγραφές ενώ υπάρχουν τόσο κυβερνητικά όσο και μη που χρηματοδοτούνται αντίστοιχα από κρατικά κονδύλια αλλά και ιδιωτικά. Τα προγράμματα παρακολουθούνται από επιτροπές , συντάσσονται εκθέσεις, υπάρχει κάθε είδους βοήθεια όπως παροχή διερμηνείας ενώ η εκμάθηση των αγγλικών γίνεται ως πρόσθετη γλώσσα σε αντίθεση με τις προαναφερθείσες χώρες με τα ελληνικά και τα γερμανικά τα αναφέρονται ως δεύτερη γλώσσα. Όταν κάτι αναφέρεται ως πρώτο ή δεύτερο δίνει την εντύπωση της προτεραιότητας και μη , ένα δεδομένο που η Αυστραλία το αντιλήφθηκε και βελτίωσε την συνθήκη με το λεκτικό «πρόσθετη γλώσσα» δείχνοντας με αυτό τον τρόπο και τον σεβασμό προς την μητρική γλώσσα των μεταναστών . Η φιλοσοφία της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και συνύπαρξης ακολουθείται και εκτός σχολείου με συνεργασία της κοινότητας, εκδηλώσεις και ενημέρωση –ευαισθητοποίηση.

Όλες οι παραπάνω προσπάθειες από τις χώρες ενισχύονται με την βοήθεια και την υποστήριξη από τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις οι οποίες έχουν ενεργό ρόλο σε κάθε χώρα. Σε αρκετές περιπτώσεις παρέχουν υποστήριξη σε θέματα διαμονής, ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης , συμβουλευτικής, ψυχολογικής υποστήριξης και οτιδήποτε χρειάζονται οι νέοι πληθυσμοί στη χώρα υποδοχής. Επιπλέον, παρέχουν και μαθήματα στα πλαίσια εκμάθησης της γλώσσας υποστηρίζοντας και ενισχύοντας τον ρόλο των σχολείων.

Τελικά, προκύπτει το συμπέρασμα ότι η ισότητα μπορεί να γίνει πράξη αν υπάρχει η θέληση και η κατανόηση από κάθε άνθρωπο αλλά κυρίως από την πολιτεία. Είναι επιτακτική ανάγκη να αντιληφθούν τα κράτη ότι δεν μπορούν να συνεχίζουν μονοπολιτισμικές πρακτικές αλλά πολυπολιτισμικές όπως επιτάσσει η κοινωνία. Μια κοινωνία πρέπει να προοδεύει και να αφουγκράζεται τις ανάγκες που υπάρχουν ώστε να προσπαθεί να βελτιώνει τις συνθήκες που προκύπτουν. Δεν μπορούμε να αγνοούμε ότι υπάρχει γύρω μας γιατί αυτό απλά θα διογκώνεται . Κανένας άνθρωπος δεν είναι κατώτερος αλλά όλοι είμαστε ίσοι και διαφορετικοί.

4.2 Προτάσεις

Με την παρούσα εργασία έγινε βιβλιογραφική ανασκόπηση της υπάρχουσας κατάστασης σε θεωρητικό πλαίσιο. Επομένως , κάποιες προτάσεις για περαιτέρω μελέτη θα ήταν να γίνουν ερευνητικές μελέτες σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης καθώς υπάρχουν ελάχιστες και σε τοπικό επίπεδο.

Πιο συγκεκριμένα, θα μπορούσαν να μελετηθούν στοιχεία σε σχέση με τους μαθητές που φοιτούν στα διαπολιτισμικά προγράμματα , όπως χώρες προέλευσης, ηλικία, επίπεδο εκπαίδευσης οικογένειας και να συνδεθούν με τα μαθησιακά αποτελέσματα. Ακόμα, θα μπορούσε να μελετηθεί αν η διάρκεια της θεσμοθετημένης διαπολιτισμικής εκπαίδευσης είναι επαρκής στην εκμάθηση της γλώσσας.

Ο χώρος της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης όπως έχει διαμορφωθεί την τελευταία δεκαετία αποτελεί ένα νέο πλαίσιο εκπαίδευσης που δεν έχει μελετηθεί σε βάθος. Μια μελέτη σε ερευνητικά δεδομένα με πραγματικά στοιχεία ανάμεσα σε δυαδικές συγκρίσεις χωρών που εφαρμόζουν την διαπολιτισμική εκπαίδευση θα μπορούσε να προσφέρει αρκετά στο χώρο της εκπαίδευσης σχετικά με τις πρακτικές που εφαρμόζονται.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Αγγελίδης, Π., & Στυλιανού, Τ. (2011). Προετοιμάζοντας τους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση μέσα από τη δημιουργία δικτύων συνεργασίας. Παιδαγωγικές της συμπερίληψης. Αθήνα: Διάδραση

Γεωργογιάννης, Π., Σκούρτου, Ε., Χαραλαμπίδης Β.Ι, Παπούλια, Π., - Τζελέπη Βασιλοπούλου, Π.(1999). Θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης .Αθήνα: Gutenberg

Γκόβαρης, Χ.(2001). Εισαγωγή στη διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Αθήνα: Ατραπός

Γκότοβος, Α. (1996). Ρατσισμός, Κοινωνικές, Ψυχολογικές και Παιδαγωγικές Όψεις μιας Ιδεολογίας και μιας Πρακτικής. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, Γ.Γ Λαϊκής Επιμόρφωσης..

Γκότοβος, Α. (2003). Εκπαίδευση και Ετερότητα, Ζητήματα διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Δαμανάκης, Μ. (1989). Μετανάστευση και Εκπαίδευση. Αθήνα: Gutenberg.

Δαμανάκης, Μ. (2004). Η Εκπαίδευση των Παλιννοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών στην Ελλάδα. Αθήνα: Gutenberg.

Δαμανάκης, Μ. (1998). Η εκπαίδευση των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα. Διαπολιτισμική προσέγγιση. Αθήνα: Gutenberg

Κανακίδου, Ε. (1994). Η εκπαίδευση στη μουσουλμανική μειονότητα της Δ. Θράκης, Αθήνα, σσ. 82-94.

Μάρκου, Γ. (1996), Η πολυπολιτισμικότητα της ελληνικής κοινωνίας. Η διαδικασία διεθνοποίησης και η αναγκαιότητα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Αθήνα : ΥΠ.Ε.Π.Θ. – Γ.Γ.Λ.Ε

Μήτσης, Ν. (2004). *Η διδασκαλία της Γλώσσας υπό το πρίσμα της επικοινωνιακής προσέγγισης*. Αθήνα: Gutenberg.

Μπαμπινιώτης, Γ. (2019). Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, Αθήνα: Κέντρο Λεξικογραφίας.

Μπενέκος, Δ. (2002). Η Ελληνική Ομογένεια της Γερμανίας. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Μπενέκος, Δ. (2007). Η βίωση της μετανάστευσης στη Γερμανία. Κείμενα και άνθρωποι. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Ναζάκης, Χ., & Χλέτσος, Μ. (2003). Μετανάστες και μετανάστευση: Οικονομικές, Πολιτικές και Κοινωνικές Πτυχές. Αθήνα: Πατάκης

Νικολάου, Γ. (2011). Διαπολιτισμική διδακτική. Το νέο περιβάλλον- Βασικές αρχές. Αθήνα: Πεδίο

Ντούσας, Δ. (1997). Roma και Φυλετικές Διακρίσεις. Αθήνα: Gutenberg

Παλαιολόγου, Ν. & Ευαγγέλου, Ο. (2003). Διαπολιτισμική Παιδαγωγική, Εκπαιδευτική Πολιτική για παιδιά Μεταναστών . Αθήνα: Πεδίο

Παλαιολόγου-Γκικοπούλου, Κ (2005). ΕΝΑ ΔΙΕΘΝΕΣ CURRICULUM ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΙΑ: ΧΘΕΣ - ΣΗΜΕΡΑ – ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ. Αθήνα: Αθήνα

Τραβασάρου, Δ. (2001) Εκπαίδευση παιδιών μεταναστών και παλιννοστούτων. Η πολιτική της βίαιης ενσωμάτωσης, Θέματα Παιδείας, 1, 21-26.

Τσιάκαλος, Γ. (1998). Κοινωνικός Αποκλεισμός: Ορισμοί, Πλαίσιο και Σημασία. Στο Αθήνα: Gutenberg

Πρακτικά Συνεδρίων-Περιοδικά

ΑΠΕ-ΜΠΕ, (2016).«Ακτινογραφία» της εκπαίδευσης των παιδιών-προσφύγων σε τέσσερις χώρες. Άρθρο στην Εφημερίδα Πρώτο Θέμα, Ανακτήθηκε στις 8/7/17 από: <http://www.protothema.gr/world/article/614365/aktinografia-tis-ekpaideusis-ton-paidion-prosfugon-setesseris-hores/>.

Δαμανάκης, Μ. (1989). Πολυπολιτισμική – Διαπολιτισμική αγωγή. Αφετηρία, στόχοι, προοπτικές, Εισήγηση στο παγκόσμιο συνέδριο για την παιδεία και την εκπαίδευση των ελληνοπαίδων εξωτερικού στο περιοδικό "Τα Εκπαιδευτικά", τεύχ. 16/1989, Αθήνα, 9-11 Μαΐου. Ανακτήθηκε 26 Αυγούστου 2018 από: <http://ediamme.edc.uoc.gr/download.php?id=259442,135,8>

Δαμανάκης, Μ. (1997). Ενδογενείς και Εξωγενείς Δυσκολίες κατά την Παραγωγή ενός Διαπολιτισμικά Προσανατολισμένου Διδακτικού Υλικού. Τα Εκπαιδευτικά, 43, 66-73.

Δαμανάκης, Μ., (1997). Διαπολιτισμική Αγωγή και Εκπαίδευση στην Ελλάδα στο : Βάμβουκας, Μ.Ι. και Χουρδάκης, Α.Γ. (επιμ.) Παιδαγωγική Επιστήμη στην Ελλάδα και στην Ευρώπη: Τάσεις και Προοπτικές (πρακτικά Ζ' διεθνούς συνεδρίου. Ρέθυμνο 3-5 Νοεμβρίου 1995) σελ. 78-91. Αθήνα : Παιδαγωγική Εταιρία Ελλάδας- Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ελληνικά Γράμματα

Δημητριάδου, Α.(2004). Λίγες σκέψεις για την διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα. Τα Εκπαιδευτικά σ73-74,185-189

Johannes E.(2020).Γιατί οι άνθρωποι μαθαίνουν γερμανικά , Forschung and Lehre Ανακτήθηκε από <https://www.forschung-und-lehre.de/zeitfragen/warum-menschen-deutsch-lernen-3259/>

Μίλεση, Χ. & Πασχαλιώρη, Β. (2007). Η εκπαιδευτική πολιτική της Γερμανίας, Αγγλίας και Ελλάδας στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων, τεύχος 8. Ανακτήθηκε στις 6/7/17 από: <http://www.pi-schools.gr/download/publications/epitheorisi/teykos8/7.pdf>

Miera, F. (2007).German Education Policy and the Challenge of Migration. Paper prepared for the EMILIE project, WP3, Deliverable D4, Final version December 2007.Ανακτήθηκε στις 7/7/17 από:http://www.eliamep.gr/wpcontent/uploads/en/2008/10/german_education_policy_and_the_challenge_of_migration.pdf.

Μπόμπας, Λ. (2001).Γλωσσικά και μη γλωσσικά ζητήματα «αλλοδαπών μαθητών μας». Η άποψη του διευθυντή του σχολείου ως αφορμή προβληματισμού και διαλόγου, Paper 7 presented at the 4th Annual Convention of Intercultural Education, Patras, Greece, June

Ξενόγλωσση

Bendel, P. (2014). Coordinating immigrant integration in Germany. Migration Policy Institute Europe(mpi). Ανακτήθηκε από:<https://www.migrationpolicy.org/sites/default/files/publications/Mainstreaming-Germany-FINALWEB.pdf>

Cummins, J (2005). ΑΥΤΟΤΗΤΕΣ ΥΠΟ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΣΕ ΜΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ
Μετάφραση, τομ.Β, σ.203-204, Αθήνα: Gutenberg.

Cummins, J. (1980) Psychological assessment of immigrant children: Logic or intuition? , Journal of Multilingual and Multicultural Development, 1, 97-111.

Essinger , H.(1998). Interkultureller Erziehung in multiethnischen Gesellschaften. Στο: Γεωργογιάννης, Π.(1997). Θέματα Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης. Αθήνα: Gutenberg. Και στο: Νικολάου, Γ.(2000). Ένταξη και Εκπαίδευση των Αλλοδαπών Μαθητών στο Δημοτικό Σχολείο. Από την «ομοιογένεια» στην πολυπολιτισμικότητα. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Eurydice (2004a). Integrating immigrant children into schools in Europe, Brussels. European Commission, (χ.χ.).Directorate General for Education and Culture. Ανακτήθηκε στις 10/7/17 από: <http://www.nefmi.gov.hu/download.php?docID=812>.

Eurydice, (2007).The Information Database on Education Systems in Europe. Ανακτήθηκε από : https://www.emcdda.europa.eu/drugs-library/eurydice-national-education-systems-database_fr

GOGOLIN , INGRID (2001): Sprachlich kulturelle Differenz und Chancengleichheit-(un)versöhnlich in staatlichen Bildungszstemen?. In: LOHMANN,INGRID/RILLING, REINER (Hrsg.) : Privatisierung des Bildungsbereichs. Berlin

International Perspectives on Intercultural Education - Chapter 2 Intercultural Education in Australia. Ανακτήθηκε στις 25/11/2013, από <http://books.google.gr/books?id=3Lx4Ayt8BFsC&pg=PA1982&lpg=PA1982&dq=australia+intercultural+education+system&source=bl&ots=7iZVMWM0vh&sig=bGWG86srJyA18bnppJsbbKDHBjY&hl=el&sa=X&ei=pcDaUorvEc6e7Aaiv4G4CQ&ved=0CGAQ6AEwBA#v=onepage&q=australia%20intercultural%20education%20system&f=false>

Lawrence J. Saha (2019).Australia: A Multicultural Education Experiment In book: The Palgrave Handbook of Race and Ethnic Inequalities in Education, 2nd Edition (pp.61 - 104) Publisher: Palgrave Macmillan

Merkens, H. (2007). Μαθητές με ιστορικό μετανάστευσης στο γερμανικό σχολικό σύστημα. Η αποτυχία μιας πρόκλησης. Επιστήμη και Κοινωνία Τεύχος 17-18/2007

Parekh, B. (1997). The meaning of multicultural education. In S. Modgil, G. Verma, K. Mallick & C. Modgil (Eds.) Multicultural Education, The interminable debate (pp. 44-65). UK: Taylor & Francis Group, Ltd, σ.44-64).

Tsitselikis, Konstantinos (2012). Old and New Islam in Greece: From Historical Minorities to Immigrant Newcomers. Leiden/Boston: Martinus Nijhoff.

Διαδικτυακές Πηγές

Αυστραλιανό εκπαιδευτικό σύστημα. Ανακτήθηκε από
<https://www.studyinaustralia.gov.au/English/Australian-Education/Education-system>
<https://www.education.gov.au/australian-curriculum-0>

ΕΛΙΑΜΕΠ «ΑΝΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.» Ερευνητικό Πρόγραμμα CLANDESTINO <http://www.eliamep.gr/migration/clandestino-undocumented-migration/research-project-clandestino-truth-and-lies-about-the-irregular-migration>

Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες.
<https://www.accmr.gr/el/component/teams/team/431.html>

Ευρωπαϊκός Κατάλογος Εκπαίδευσης, Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού .Ανακτήθηκε από: http://www.eiead.gr/publications/docs/katalogos_eurwpaikwn_forewn.pdf

European Commission. Eurydice. Germany. Support Measures for Learners in Early Childhood and School Education. Διαθέσιμο στο https://eacea.ec.europa.eu/nationalpolicies/eurydice/content/support-measures-learners-early-childhood-and-school-education-25_en Ανακτήθηκε 16 Οκτωβρίου 2019

National Statistics Of Languages Spoken In Australia, 31-10-2019

Ανακτήθηκε από <https://www.worldatlas.com/articles/what-languages-are-spoken-in-australia.html>

Οργάνωση του Εκπαιδευτικού Συστήματος στην Ελλάδα, European Commission.

Ανακτήθηκε στις 10/717 98 από:http://www.pischools.gr/lessons/aesthetics/eikastika/sxoleia_nomothetiko_plaisio/eyridiki,%20kallit.%20sxoleia.pdf

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Συνοπτική ελληνική νομοθεσία

- Νόμος 2413/96 (Φ.Ε.Κ. 124 τ. Α/17.6.1996). *Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Σκοπός - περιεχόμενο, σχολεία Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, εκπαιδευτικό προσωπικό, διοίκηση των σχολείων* (κεφ. Ι, άρθρα 34, 35, 36, 37).
- Νόμος 2817/00 (Φ.Ε.Κ. 78Α/14.3.00)
- Υπουργική Απόφαση αρ. Φ 10/35/Γ1/1058 (Φ.Ε.Κ. 1143 τ.Β / 29-10-98)
Η μετονομασία δημόσιων σχολείων σε σχολεία Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης.
- Υπουργική Απόφαση αρ. Φ10/20/Γ1/708 (Φ.Ε.Κ.1789 Β/28-9-99)
Τάξεων Υποδοχής και Φροντιστηριακών Τμημάτων, ίδρυση ΖΕΠ
- Υπουργική Απόφαση αρ. Φ.821/21 Ι / 3403 / Ζ 1 (Φ.Ε.Κ. 48 / 16.1.2004 τ.Β΄)
Ι.Π.Ο.Δ.Ε. σε κάθε Περιφερειακή Διεύθυνση Α/θμιας και Β/μιας Εκπαίδευσης, λειτουργία γραφείων

Συνοπτική γερμανική νομοθεσία

- *Νόμος για τη Γραμματεία της Μόνιμης Διάσκεψης των Υπουργών Παιδείας της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας* (Νόμος της Γραμματείας ΚΜΚ) (Άρθρο 13 του Νόμου για την Αναγνώριση των Επαγγελματικών Προσόντων στο Εξωτερικό) της 07.02.2014 (GVBl. Berlin 70.2014,4, p . 39ff.), Άλλαξε από το νόμο της 9ης Μαΐου 2016
- *Αμοιβαία συμφωνία μεταξύ των ομόσπονδων κρατών σχετικά με την τυποποίηση του σχολικού συστήματος* Συμφωνία ομοσπονδιακών κρατών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας 28-10-1964, όπως τροποποιήθηκε στις 14 Οκτωβρίου 1971 (συλλογή ψηφισμάτων της Διάσκεψης των Υπουργών Παιδείας)
- *Βερολίνο : Δίγλωσσα τμήματα , Κρατικό Ευρωπαϊκό Σχολείο Βερολίνου* ιδρύθηκε από την τοπική Βουλή 1993-94 λειτουργώντας 3 δίγλωσσα προγράμματα.
- *Σύνταγμα Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας .*
Αναθεωρήθηκε 3-11-95, Περιέχει τη νομοθεσία κάθε ομοσπονδιακού κρατιδίου, Άρθρο 7. *Εκπαίδευση* , Άρθρο 36 , *Ίδρυση Ιδιωτικών Σχολείων*, Άρθρο 37. *Ίδρυση εναλλακτικών Σχολείων με χορήγηση άδειας Υπουργών Παιδείας.*

Συνοπτική αυστραλιανή νομοθεσία

- *Australian Education Act 2013* (ο νόμος) είναι η κύρια νομοθεσία για την παροχή χρηματοδότησης από την αυστραλιανή κυβέρνηση σε κυβερνητικά και μη κυβερνητικά σχολεία 1-01- 2014
- 23-06-2017, πακέτο *Quality Schools* , Τροποποίηση με αλλαγές στις ρυθμίσεις χρηματοδότησης που ξεκινούν από την 1η Ιανουαρίου 2018. Βασίζεται στις υπάρχουσες ανάγκες , στους σαφείς στόχους και την απόδοση.
- *Ο κανονισμός εκπαίδευσης της Αυστραλίας 2013* (ο κανονισμός)
Παρέχονται λεπτομέρειες για την υποστήριξη της λειτουργίας του νόμου. Ο κανονισμός τροποποιήθηκε επίσης ως μέρος της εφαρμογής του πακέτου Σχολεία Ποιότητας.
Τελευταία Τροποποίηση 14-11-2020